

Міністерство освіти і науки України

ОСВІТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Інноваційна та проєктна діяльність

Науково-методичний збірник

Київ
2022

УДК 37(477)"364"
0-72

Упорядники:

Рогова В. Б. – заступник Міністра освіти і науки України, кандидат педагогічних наук, заслужений працівник освіти;

Єресько О. В. – Генеральний директор директорату дошкільної, шкільної, поза-шкільної та інклюзивної освіти Міністерства освіти і науки України, кандидат педагогічних наук;

Баженков Є. В. – директор Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти», кандидат наук з фізичного виховання та спорту, старший дослідник.

0-72 Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: Науково-методичний збірник/ за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с.

ISBN 978-966-997-111-1

У науково-методичному збірнику розкрито структуру, основні тенденції та особливості форм та методів активізації інноваційної діяльності закладів освіти, розглядаються актуальні питання організації та управління інноваційною та проєктною діяльністю в закладах освіти. Матеріали потребують вивчення, глибокого аналізу щодо впровадження в умовах воєнного стану.

Видання адресоване керівникам закладів загальної середньої освіти, педагогічним, науково-педагогічним працівникам закладів вищої педагогічної освіти, структурних підрозділів післядипломної педагогічної освіти.

УДК 37(477)"364"

*“Школа має стати
місцем, де виховується
здорове та компетентне
покоління...”*

Олена Зеленська

ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАТИКА В УКРАЇНІ

Шановні освітяни!

Вступ України на шлях інноваційного розвитку економіки зумовив модернізацію всіх галузей, в тому числі й освітньої сфери. Заклади освіти, які впроваджують у свою діяльність інноваційні розробки, активно використовують досягнення науки є рушійною силою для просування інноваційного розвитку та необхідних сутнісних перетворень у системі освіти.

Нова українська школа є школою навчання та розвитку компетентностей. Часи змінюються, і освітній процес слід адаптувати до потреб здобувачів освіти. Тому основним, базовим компонентом Національного технопарку з підвищення якості освіти є впровадження в освітній простір компетентнісної освіти, зокрема функціонування офлайн - та онлайн-ресурсів ціннісних орієнтирів освіти, кардинальне оновлення системи підготовки та супроводу компетентного вчителя для Нової української школи. Розвиток інноваційних технологій стає основою масштабних освітніх реформ, що перетворюють освіту на продуктивний сектор економіки.

Зasadничі основи освітніх змін, визначені Концепцією Нової української школи, пояснюють ідеологію перетворень в освіті, окреслених Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» та основні напрями її реформування щодо створення нового сучасного освітнього середовища, передумов для інноваційної діяльності, впроваджених новими Державними стандартами всіх рівнів освіти. Освітній процес тільки тоді може вважатися досконалим, якщо він забезпечує не лише успішне задоволення суспільних запитів сьогодення, а й визначає загальні підходи щодо вирішення майбутніх проблем. Формування інтелектуальної еліти нації – вчених, дослідників, суспільних діячів, інноваторів-підприємців – є ще одним базовим компонентом розвитку освіти, це підтримка майбутніх лідерів світової науки та Hi-tech,

упровадження STEM-освіти, оснащення відповідних лабораторій, підвищення статусу Вчителя як професійної еліти нації.

Інновацію в освіті розглядають як реалізоване нововведення у змісті, методах, прийомах і формах навчальної діяльності та виховання особистості (як методики, технології), у змісті та формах організації управління освітньою системою, а також в організаційній структурі закладів освіти, у засобах навчання та виховання і у підходах до соціальних послуг в освіті. Це суттєво підвищує якість, ефективність та результативність освітнього процесу, тому педагогічна інноватика відповідно до особливостей новітніх процесів в освіті повинна охоплювати певні теоретичні блоки понять і принципів, а саме: створення нового в системі освіти та педагогічної науки, сприйняття нового соціально-педагогічним співтовариством, застосування педагогічних новацій, система рекомендацій для теоретиків і практиків щодо пізнання інноваційних освітніх процесів в освіті та керування ними.

Ефективна організація нововведень у закладі освіти залежить від розвитку його потенціалу, професійної компетентності педагогічного колективу до роботи в умовах пошуку, створенні науково-методичної та матеріально-технічної підтримки інноваційних змін.

Тримаймося!

Ми – сильні!

Ми – Україна!

З повагою до Вас
Міністр освіти і науки України

Сергій ШКАРЛЕТ

ІННОВАЦІЙНА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сутністю постіндустріального інформаційного суспільства стали суттєві зміни в усіх сферах людського життя.

Поширення інноваційних технологій в освітній галузі стало об'єктивною закономірністю, зумовленою новою філософією освіти. Інновації варто розглядати як ефективні та результативні нововведення у змісті, методах, засобах і формах навчання та виховання особистості, в управлінні системою освіти, в організації освітнього процесу, у структурі закладів освіти.

Особливої актуальності набули інновації з початком широкомасштабної війни, розв'язаної російською федерацією на території України, коли стало життєво необхідним приймати швидкі, нестандартні, по суті – інноваційні рішення.

Функціонування системи освіти в умовах воєнного стану характеризується інтенсивним пошуком нових підходів до навчання, інноваційних форм організації освітнього процесу, ефективних педагогічних та інформаційних технологій. Саме тому підтримка активного упровадження інновацій в освітню галузь під час війни стала одним із ключових напрямів роботи Міністерства освіти і науки України та його підрозділів.

Варто зазначити, що в цей складний час і самі освітяни стали більш активно вести пошук шляхів вирішення проблем в організації навчання здобувачів освіти. Багато закладів освіти відкрили у вільному доступі платформи зі своїми навчальними матеріалами. Наприклад, учні всієї України, які мають доступ до Інтернету, після реєстрації можуть користуватися матеріалами школи «Оптіма», освітньою онлайн-платформою від наукового ліцею ім. Кліма Чурю-

мова. Команда онлайн-школи Grand-Expo на період воєнного стану в Україні відкрила доступ до 532 кейс-уроків, які допомагають дітям навчатися, розвиватися, відволіктися від проблем, пов'язаних з війною, з користю провести час. «Атмосферна школа» у період дії воєнного стану пропонує безоплатно долучитися до пакета «Слухач». Центр дистанційної освіти А+ проводять для всіх дітей України уроки в ZOOM.

В умовах війни важливого значення набувають питання створення комфортного освітнього середовища та організації освітнього процесу, особливо для тих дітей, які отримали психологічну травму. З метою надання психоемоційної підтримки населенню під час війни, формування у педагогічних працівників навичок роботи з дітьми, за підтримки Першої леді України Олени Зеленської започатковано Національну програму психічного здоров'я та психосоціальної допомоги.

На допомогу фахівцям психологічної служби системи освіти України розроблено наскрізну навчальну програму з позашкільної освіти оздоровчого напрямку «Основи безпеки життєдіяльності в умовах бойових дій» та Методичні рекомендації до цієї програми, поширено кращі практики психолого-педагогічного супроводу та підтримки учасників освітнього процесу в умовах воєнних дій і збройних конфліктів, а саме: «Стрес як ресурс», «Психологічна підтримка та супровід дорослих і дітей у кризових ситуаціях: практикум», «Особливості організації дистанційного навчання під час воєнного стану», «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій», «Самодопомога в умовах стресу», «Долоньки миру» тощо.

І під час війни, і після її завершення головним завданням освітньої галузі є і буде забезпечення якості освіти на всіх рівнях. Тому цілком закономірним є проведення наукових досліджень в освіті та втілення їх результатів у практику роботи, впровадження інноваційних технологій, забезпечення закладів освіти новими засобами навчання, науково-методичною та навчальною літературою.

Важливим кроком на шляху реформування системи освіти України є реалізація Державного стандарту базової середньої освіти, який розроблено відповідно до Концепції Нової української школи.

Неодмінною складовою експериментальної діяльності є неперервне відстеження її результатів. Аналіз першого року апробації Державного стандарту базової середньої освіти довів, що експеримент проходить цілком успішно, незважаючи на складну ситуацію в країні.

Особливе значення для подальшого розвитку та реформування галузі, розбудови Нової української школи має модель Національного технопарку з підвищення якості освіти, яку в минулому році презентував Міністр освіти і науки України Сергій Шкарлет. Ідеї Національного технопарку є актуальними і сьогодні, в умовах війни, оскільки вони стосуються запровадження підвищення якості освіти; розвитку інтелектуальної еліти нації; створення безпечного для життя та здоров'я середовища; трансформації системи управління освітою.

Як бачимо, незважаючи на складні умови, в яких знаходиться наша країна сьогодні, інноваційна та дослідно-експериментальна діяльність в системі освіти продовжується, а її результатом є нове педагогічне мислення, нові педагогічні ідеї, форми навчання та моделі організації освітнього процесу.

*Заступник Міністра
освіти і науки України,
кандидат педагогічних наук*

Віра РОГОВА

ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ» ЯК ЦЕНТР ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Шановні колеги!

Однією з найактуальніших тем у сучасних наукових дослідженнях у сфері розвитку освіти й науки в Україні є врахування в освітніх реформах і національному законодавстві здійснення інноваційної освітньої діяльності, проведення дослідно-експериментальної роботи з модернізації змісту та якості української освіти, реалізації концепції «Нова українська школа» в закладах освіти, які мають чимало вагомих здобутків.

Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» у цьому процесі виступає як своєрідний центр експериментальної педагогіки, який безпосередньо долучається до процесу розвитку української освіти, тісно співпрацюючи з Міністерством освіти і науки України, інститутами післядипломної педагогічної освіти, інститутами Національної академії педагогічних наук України, закладами дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), позашкільної та вищої освіти України.

Станом на 17 травня 2022 року Наукову установу віднесено до II класифікаційної групи (за результатами державної атестації наукових установ, відповідно до якої вона отримала оцінку 3.63/3.74 (наказ МОН України від 26.05.2022 № 491)».

Серед основних завдань діяльності Інституту є:

- ▶ проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок з реалізації завдань державних цільових програм та на замовлення органів державної влади, установ і закладів освіти, інших організацій;

- ▶ участь у модернізації та впровадженні освітніх програм для закладів загальної середньої освіти;
- ▶ сприяння та підтримка впровадження результатів наукових досліджень в освітню практику;
- ▶ адміністрування та підтримка функціонування Національної освітньої електронної платформи;
- ▶ проведення просвітницької діяльності щодо ознайомлення громадськості з результатами розробок і впровадження інновацій в освіті;
- ▶ налагодження зв'язків та співпраця з науковими установами та закладами освіти зарубіжних країн, міжнародними організаціями і фондами з питань освіти, науки, педагогіки і психології з укладанням відповідних угод.

Відповідно до п. 2.3.3. Статуту Інститут здійснює інноваційну діяльність, а саме:

- ▶ науково-методичний супровід інноваційних освітніх проєктів, експериментів усеукраїнського рівня на базі закладів дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової перед вищою та вищою освіти, у тому числі закладів післядипломної педагогічної освіти;
- ▶ забезпечення впровадження інноваційних педагогічних технологій у закладах освіти;
- ▶ забезпечення впровадження, модернізації й функціонування Національної освітньої платформи та електронної бібліотеки Інституту;
- ▶ розроблення та впровадження навчальних (модельних) програм для закладів загальної середньої освіти щодо підприємства, інноваційної діяльності та охорони інтелектуальної власності.

Основними завданнями Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» як центру експериментальної педагогіки є:

- ▶ передбачення появи нових суспільних потреб та організації гнучкої системи надання освітніх послуг із метою їх задоволення та підготовки сучасного, конкурентоспроможного педагога, керівника закладу освіти, готового до здійснення експериментальної, інноваційної діяльності та самоосвіти, що є дуже важливою в умовах життя у світі, що постійно змінюється і розвивається.

Нормативну підтримку інноваційної педагогічної діяльності забезпечує Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 07.11.2000 № 522, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 26.12.2000 за № 946/5167

Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», відповідно до Статуту своєї діяльності, здійснює реалізацію державної політики у галузі освіти, керуючись Конституцією України, законами України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про позашкільну освіту», «Про дошкільну освіту», «Про інноваційну діяльність», «Про професійний розвиток працівників» та іншими законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України та Міністерства освіти і науки України, які підкреслюють актуальність інноваційної діяльності закладів освіти та визначають форми їх участі, умови проведення на їх базі науково-педагогічних та практико-орієнтованих експериментів.

У сучасних важких ситуаціях, непростих викликах і загрозах для українського суспільства Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» допомагає розгледіти різні шляхи розвитку України, перспективи реформаторських напрямів освіти на майбутнє, які передбачатимуть шляхи для інтегрування в європейське та євроатлантичне співтовариство.

Незважаючи на досить помітний обсяг публікацій, проблеми експериментальної педагогіки залишаються досить складними та багато в чому не визначеними. І це зрозуміло. Адже

проблеми експериментальної педагогіки змінюються разом зі зміною самого суспільства та на кожному повороті суспільної історії постають як нові, не розвідані та нагальні.

Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» у цьому напрямі займає особливу нішу, адже, вивчаючи найкращі практики в освітній сфері, що стосуються національно-патріотичного виховання, реалізації Концепції «Нова українська школа», розвитку авторських шкіл в Україні, тьюторського супроводу, здоров'язбережувальних практик, ментальної арифметики, STEM-освіти, бізнес-освіти, вальдорфської педагогіки, інклюзивної освіти, позашкільної освіти, професійної (професійно-технічної) освіти, цифровізації та інформатизації освіти та інших напрямів діяльності в освіті, здійснюють координацію та надає науково-методичний супровід експериментам та інноваційним освітнім проєктам усеукраїнського рівня.

В цілому, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» як центр експериментальної педагогіки фокусує й акумулює всю різнобарвність і багатовекторність сучасної інноваційної освітньої діяльності в Україні, сприяє усвідомленню й розумінню масштабності змін, що будуть внесені у систему освіти внаслідок удосконалення педагогічної роботи й здійснення інноваційної освітньої діяльності.

Разом з тим, малодослідженими залишаються питання, пов'язані з *вивченням впливу сучасних військових дій, соціально-економічних, міжкультурних і екологічних проблем в освітньому процесі*. Ці та інші теми педагогічних досліджень окреслюють нові пріоритети в галузі освіти, що передбачають розробку українського загальнонаціонального проєкту майбутнього.

Водночас, варто звернути увагу на те, що всі інноваційні освітні проєкти та експерименти всеукраїнського рівня завжди є відповідями на виклики сучасного часу та ситуацій. Так, особливої актуальності набули питання національно-патріотичного виховання дітей та молоді, особливо в часи розгортання російсько-української війни, у зв'язку з чим стали пріоритетними проблеми формування національно свідомої особистості, збереження української ідентичності, формування ціннісних орієнтацій особистості, виховання громадянина-патріота України.

Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» в цей непростий час координувала та надавала науково-методичний супровід таким експериментам усеукраїнського рівня як: «Система національно-патріотичного виховання учнів в умовах східного регіону України», «Формування громадянської компетентності учнів в умовах загальноосвітнього навчального закладу», «Розвиток учнів загальноосвітнього навчального закладу громадянської активності у становленні громадянина-патріота України», «Система виховання громадянина-патріота в умовах профільного навчального закладу військово-професійної спрямованості», «Виховання патріотизму як базової якості громадянина держави України», «Педагогічні умови виховання свідомого громадянина-патріота у загальноосвітньому навчальному закладі», «Розвиток учнівського дитячого об'єднання як чинник становлення патріотично-громадянської активності особистості вихованця» та іншим.

Водночас була звернена увага на актуальність дистанційного навчання, цифровізації освіти, здоров'язбережувальних практик, психолого-педагогічної підтримки. За цими напрямами актуальними на сьогоднішній день є такі експерименти та інноваційні освітні проєкти як: «Нова Українська школа», «Національний освітній технопарк», «Європейська інтегрована модель школи з угорською мовою навчання», «Авторська школа в Україні», «Педагогічна технологія «Росток», «Вальдорфська школа в Україні», «Інтелект України», «Ліга крилатих» (базова школа), інформаційна технологія «Єдина школа», «Я – дослідник 2.0 (дидактична система природничо-математичної початкової освіти)», «Технологія навчання учнів початкової школи «Розумники» (SmartKids)», «Розвиток бізнес-освіти в Україні як елемент державної політики сприяння розвитку підприємництва», «Система виховання громадянина-патріота в умовах профільного навчального закладу військово-професійної спрямованості», «Школа тьюторської

майстерності», «Науково-методичні засади формування єдиного мережецентричного інформаційно-освітнього середовища загальноосвітніх навчальних закладів України», «Науково-методичні засади створення та функціонування всеукраїнського науково-методичного віртуального STEM-центру (ВНМВ STEM-центр)».

За назвами експериментів можна відчувати особливості модернізації українського освітнього простору та побачити всі спектри інноваційної діяльності, яка здійснюється відповідно до вимог сучасного світу і потреб українського суспільства.

Всеукраїнські експерименти та освітні проєкти певним чином впливають на формування суспільної поведінки молодого покоління громадян України. Врахування, вивчення й дослідження здобутків українських педагогів, науковців, авторських шкіл свідчить про повагу до цінностей свого народу. У цьому контексті експерименти є вагомим рушійним силою у розвитку української освіти і науки.

*Директор
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»*

Євген БАЖЕНКОВ

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ПРОЄКТИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО РІВНЯ

«ПЕРША ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА: КУРС ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЛЯ ОСВІТЯН»

Навчання відбувається в межах Національної програми психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, створеної за ініціативи першої леді України Олени Зеленської.

Воєнні події, які відбуваються в Україні, є стресом для всіх учасників освітнього процесу. За таких умов істотно зростає роль психологічної служби у системі освіти щодо забезпечення своєчасного і систематичного надання психологічної та соціально-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань системи освіти.

Вагомого значення набуває забезпечення психологічно комфортного освітнього середовища для всіх учнів та забезпечення якісного освітнього процесу для дітей, які мають психологічну травму, надання компетентностей педагогічним працівникам щодо роботи з дітьми з психологічною травмою, забезпечення підтримки педагогічних працівників та залучення батьків до освітнього процесу.

Україна запускає Національну програму психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, зазначила Перша леді України Олена Зеленська у своєму відеозверненні 23 травня 2022 року «... ми створимо власну унікальну програму психологічної допомоги. Це амбітне завдання – перетворити стрес і біль у силу і наснагу, зло – на добро. Хіба це не робить вся Україна вже три місяці? Отож продовжуємо. До перемоги».

Із початком агресії російської федерації проти України можемо зазначити, що багато звернень щодо психологічної підтримки дітей в умовах війни, надання психологічної допомоги, зокрема екстреної, подолання стресу, переживання втрати, горя, печалі та страждання, психо-

терапевтичної роботи з дітьми, які втратили батьків, домівку, здоров'я й зазнали ушкоджень, пережили бомбардування, стали біженцями, внутрішньо переміщених осіб.

За ініціативи Першої леді України Олени Зеленської стосовно Національної програми з охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 7 травня 2022 р. № 539, МОН України увійшло до складу робочої групи, утвореної МОЗ як координатор програми у складі Міжвідомчої координаційної ради з питань охорони психічного здоров'я та надання психологічної допомоги особам, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України, із залученням до її складу експертів ВООЗ, провідних українських і міжнародних експертів у сфері психічного здоров'я (наказ МОЗ від 20.06.2022 № 1052).

У липні цього року стартував курс підвищення кваліфікації «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій» розроблений Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України в рамках Національної програми психологічного здоров'я українців, за ініціативи Першої леді України Олени Зеленської.

Зазначений курс створено за моделлю змішаного навчання (blended learning), який включає: 10 мультимедійних уроків у міжнародному форматі SCORM. Додаткові матеріали та практичні тренінги допоможуть підвищити професійний рівень педагогічних працівників закладів освіти та опанувати сучасними технологіями першої психологічної допомоги за методичними посібниками Save the Children, а також ознайомити вчителів з рекомендаціями щодо перенаправлення Міжнародного Постійного Комітету (IASC).

Курс, затверджений Вченою радою Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України, отримав схвальний відгук Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ).

МЕТА КУРСУ:

Поглиблення знань щодо надання першої психологічної допомоги учасникам освітнього процесу за міжнародними протоколами (стандартами). Ознайомити з алгоритмом перенаправлення та етичними нормами, процедурами міжнародних стандартів.

Цільова аудиторія: керівники та педагогічні працівники закладів освіти, викладачі інститутів післядипломної педагогічної освіти, практичні психологи, соціальні педагоги, а також усі, хто зацікавлений зазначеною темою.

Курс підвищення кваліфікації для освітян «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій» розміщено на порталі Всеукраїнського проєкту з профорієнтації та побудови кар'єри «Обери професію своєї мрії» Міністерства освіти і науки України www.hryoutest.in.ua.

Для створення сприятливої атмосфери, яка дозволить дітям розслабитися, зняти емоційне напруження, відновити почуття безпеки та психоемоційного комфорту емоційно налаштуватися на урок, рекомендовано вчителям, під час уроку, впровадження **«психологічних хвилин»**, які розробляли практичні психологи закладів освіти.

Фахівці психологічної служби у системі освіти беруть активну участь у вебінарах щодо психологічної допомоги учасникам освітнього процесу. Заходи організовуються ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України у співпраці з ГО «Ла Страда-Україна» за підтримки ЮНІСЕФ. З метою підвищення професійної майстерності працівників психологічної служби у системі освіти України за період воєнних дій проведено:

- ▶ **30** вебінарів для фахівців психологічної служби у системі освіти України;

30 червня 2022 року проведено тридцятий вебінар «Протидія торгівлі людьми в Україні в період війни». Спікер заходу: Вікторія Мельничук, завідувачка сектору соціально-педагогічної

роботи відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту позашкільної освіти та виховної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/B6itRjG558o>

► **30** онлайн-семінарів для фахівців психологічної служби щодо психологічної допомоги учасникам освітнього процесу:

- «Казкотерапія в роботі психолога» (<https://youtu.be/PikGps6oGqU>).
- «Запобігання та протидія проявам домашнього насильства: діяльність закладів освіти. Системний підхід» (https://youtu.be/wb0_h4FUdB8).
- «Сила і руйнівна дія страхів. Частина II» (<https://youtu.be/aX9UPFgtcvw>).
- «Вплив психологічної травми на тіло людини» (<http://youtu.be/npITLw4s20Y>).
- «Сила і руйнівна дія страхів» (<https://youtu.be/ZXYqZITOVVU>).
- «Сексуальне насильство, як воєнний злочин. Психологічний аспект надання допомоги постраждалим» (https://youtu.be/_Flb_MuiMbU).
- «Мандала в роботі психолога» (<https://youtu.be/WPhboj67AI4>).
- «Конфлікти у школі, які виникають між вчителями і учнями. Впровадження відновного підходу в освітній процес» (<https://youtu.be/-p7JHp1DsIc>).
- «Дозволь собі бути щасливим» (<https://youtu.be/F0vuS2vnf28>).
- «Протидія та реагування на випадки насильства над дітьми в умовах дистанційного навчання в період війни» (<https://youtu.be/bgZP2qUIIKs>).
- «Депресія і агресія – дві сторони однієї медалі» (<https://youtu.be/GRkfNqvToxM>).
- «Психосоматика у дітей та дорослих» (https://youtu.be/1AW_wFjF4uQ).
- «Експрес-техніки зняття психоемоційного напруження» (https://youtu.be/Gx_J86bTajo).
- «Поняття психології травми» (<https://youtu.be/IuQyszcequQ>).
- «Надання психосоціальної підтримки учасникам освітнього процесу в період військових подій. Практичний досвід Луганської області» (https://youtu.be/0_Cpl3QrgYI).
- «Психосоматичні розлади та емоції нашого тіла у дні війни: як допомогти дитині. Арт-техніки та вправи» (<https://youtu.be/hu4lW90C7zQ>).

- «Тіло та емоції як інструменти допомоги в роботі фахівців психологічної служби у системі освіти України» (<https://youtu.be/c4GWujlaC0Q>).
- «Як надавати психологічну допомогу і залишатися в ресурсі» (<https://youtu.be/n2cMi1nxaQQ>).
- «Арт методики в кризових інтервенціях з дітьми» (<https://youtu.be/-232e6-GYBs>).
- «Практичні вправи та техніки для дітей при психотравмуючій події»
- (<https://youtu.be/geMAvkBR2K8>).
- «Резилієнс і травма. Практика організації роботи в закладі освіти з дитиною, яка пережила травмуючу подію» (<https://youtu.be/wEP1j8xNFkw>).
- «Базові основи формування резилієнс (життєстійкості) у дітей»
- (<https://youtu.be/Js8DXaEbNwY>).
- «Кризове консультування для фахівців психологічної служби освіти в Україні. Частина 2» (https://youtu.be/UyHUK_FFbA0).
- «Кризове консультування для фахівців психологічної служби освіти в Україні» (<https://youtu.be/N2H9Ly7aOnE>).
- «Як говорити з дитиною про війну. Техніки психологічної допомоги дитині» (https://youtu.be/L_a1NBhzt0s).
- «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій» дій» (<https://youtu.be/mj0iRXkjGR8>).
- «Ресурсні стани. Відновлення психолога після роботи з клієнтами, які проживають кризи, втрату та горе»
- «Психолог – світлячок. Ліричні теревені» (https://youtu.be/Xg48_Wv0DVY).
- «Протидія торгівлі людьми в Україні в період війни» (<https://youtu.be/B6itRjG558o>).

– «Відновлення психолога після роботи з клієнтами, які проживають кризи, втрату та горе» (https://youtu.be/8f_gSC6qqk).

У рамках ініціативи Першої леді України О. Зеленської Міністерство освіти і науки України реалізує проєкти щодо формування спроможності педагогічних працівників і батьків надавати першу психологічну підтримку дітям під час здобуття освіти для досягнення найкращих результатів навчання, наприклад розроблено курс підвищення кваліфікації для освітян «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій». Згідно з отриманими даними, у 2021/2022 н. р. загалом до працівників психологічної служби надійшло 2 829 475 звернень, із них: 35 % звернень батьків здобувачів освіти, 30,4 % – від педагогічних працівників, 27,7 % звернень здобувачів освіти та 6,9 % – від інших зацікавлених осіб.

Відтак, перед психологічною службою у системі освіти постав ряд нових викликів, пов'язаних із великою чисельністю учасників освітнього процесу, що мають психологічні травми через військові дії. Пріоритетом діяльності закладів освіти є забезпечення психологічної стійкості учасників освітнього процесу, які постраждали від російської збройної агресії.

«НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА» (базова освіта)

Науковий керівник: Завалевський Юрій Іванович,
доктор педагогічних наук, професор,
Перший заступник директора ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Наказ МОН України від 02.04.2021 № 406.

Про реалізацію освітнього інноваційного проєкту всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти».

АКТУАЛЬНІСТЬ.

Забезпечення високого рівня якості освіти – головне завдання реформування сучасної вітчизняної освіти вже сьогодні. Важливим кроком зміцнення освітньої системи в Україні є розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти (далі – Державного стандарту).

Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Концепція «Нова українська школа» щодо реформування освіти, інші нормативні документи регламентують зміни та ставлять її на рейки сучасності. Впровадження Державного стандарту базової середньої освіти вимагає реалізації принципово нових підходів та інструментів, які ґрунтуються на особистісно орієнтованому та компетентнісному підходах до навчання, з урахуванням вікових особливостей фізичного, розумового та психічного розвитку здобувача освіти та вимагає системних розроблень, створення навчально-методичних комплексів, розробок сучасних методів та технологій навчання.

Мета дослідження – розробити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити навчально-методичне забезпечення закладів загальної середньої освіти на засадах Концепції «Нова українська школа» в умовах реалізації Державного стандарту.

НОРМАТИВНА БАЗА:

- ▶ Державний стандарт базової середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898).
- ▶ Наказ МОН від 19.02.2021 №235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти».
- ▶ Наказ МОН від 12.07.2021 № 795 «Про надання грифа «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» модельним навчальним програмам для закладів загальної середньої освіти».
- ▶ Наказ МОН від 10.08.2021 № 898 «Про внесення змін у додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 12 липня 2021 року № 795».
- ▶ Наказ МОН від 29.09.2021 № 1031 «Про внесення змін у додаток до наказу Міністерства освіти і науки від 12 липня 2021 року № 795».

ДОСЯГНЕННЯ МЕТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕДБАЧАЄ ВИКОНАННЯ ТАКИХ ЗАВДАНЬ:

- ▶ розроблення навчально-методичного забезпечення для реалізації Державного стандарту (зокрема, навчальних матеріалів для здобувачів освіти з усіх освітніх галузей – навчальних предметів (інтегрованих курсів), що реалізують ідеї Концепції «Нова українська школа» і спрямовані на досягнення очікуваних результатів);
- ▶ розроблення організаційно-методичного інструментарію для педагогів базової школи на засадах Концепції «Нова українська школа»;
- ▶ розроблення типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників, дистанційних курсів підготовки педагогічних працівників тощо;
- ▶ формування та навчання регіональних тренерських груп з усіх освітніх галузей для роботи з різними цільовими аудиторіями;
- ▶ розроблення та експериментальна апробація системи оцінювання освітніх досягнень здобувачів загальної середньої освіти;
- ▶ внесення змін до освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів та магістрів педагогічних закладів вищої освіти щодо розвитку професійної компетентності у роботі з учнями базової школи;
- ▶ здійснення постійного моніторингу ефективності впровадження Державного стандарту, моніторингові дослідження за напрямками Проєкту;
- ▶ проведення апробації варіантів типового навчального плану відповідно до освітніх потреб учнів та можливостей учителів вносити доцільні зміни за умов, у яких працює заклад загальної середньої освіти, потребою спільних вимог педагогічної та батьківської громадськості;
- ▶ розроблення та експериментальна перевірка виховної складової освітнього процесу, актуалізованого Концепцією Нової української школи щодо створення умов і забезпечення природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних

для їх соціалізації та громадської активності, свідомого вибору життєвого шляху, самореалізації, подовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії (вільний вибір), виховання шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього середовища, національних і культурних цінностей українського народу.

Реалізація мети та завдань дослідження ґрунтується на таких **принципах** Нової української школи (Концепція «Нова українська школа»):

- ▶ повага до особистості;
- ▶ доброзичливість і позитивне ставлення;
- ▶ довіра у відносинах;
- ▶ діалог – взаємодія – взаємоповага;
- ▶ розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків);
- ▶ принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ:

- ▶ розроблення навчально-методичного забезпечення в умовах реалізації Державного стандарту;
- ▶ розроблення навчальних матеріалів для забезпечення модельних навчальних програм (поетапно) для здобувачів освіти з усіх освітніх галузей – навчальних предметів (інтегрованих курсів), що реалізують ідеї Концепції «Нова українська школа» і спрямовані на досягнення очікуваних результатів Державного стандарту;
- ▶ експериментальна перевірка можливостей реалізації освітніх галузей стандарту шляхом предметного та інтегрованого навчання;
- ▶ підготовка вчителів до впровадження навчально-методичного забезпечення базової середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту;

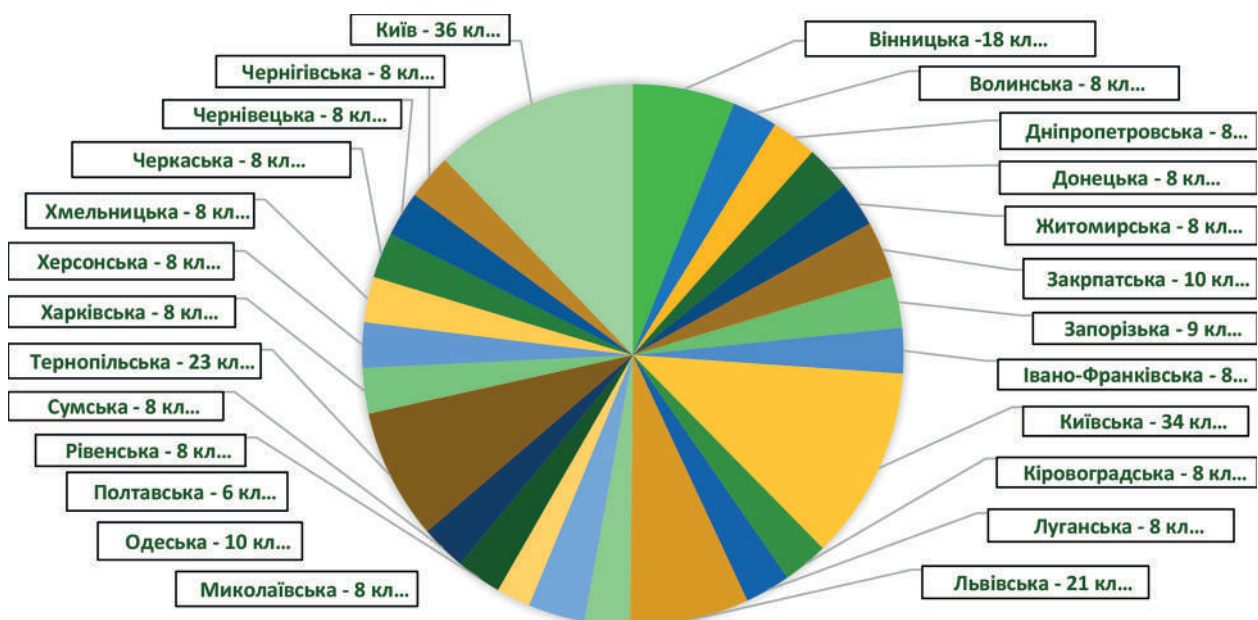
- ▶ розроблення програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників (зокрема, учасників Проєкту);
- ▶ розроблення інструктивно-методичних матеріалів щодо системи оцінювання освітніх досягнень здобувачів загальної середньої освіти;
- ▶ розроблення та апробація нових вимог до переведення державної підсумкової атестації учнів;
- ▶ оновлення нормативної бази функціонування базової школи відповідно до впровадження змін;
- ▶ висновки моніторингових досліджень про якість освіти в умовах експериментального навчання;
- ▶ відповідне коригування навчально-методичного забезпечення освітнього процесу в базовій школі.

У вересні 2021 року **168** закладів загальної середньої освіти увійшли в експеримент.

Проєктом усеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» було охоплено **8046** учнів, які навчалися у **285** класах.

В освітній процес закладів загальної середньої освіти розроблено та впроваджено навчально-методичне забезпечення для реалізації нового Державного стандарту. Зкладами загальної середньої освіти до початку навчального року було обрано модельні навчальні програми для здобувачів освіти з усіх галузей – навчальних предметів (інтегрованих курсів), що реалізують ідеї Концепції «Нова українська школа», впроваджено методичні матеріали щодо роботи з Типовою освітньою програмою, модельними навчальними програмами для учнів 5-6 класів.

Завдяки професіоналізму педагогічних працівників та методистів усіх рівнів триває робота над удосконаленням програм та рекомендацій, забезпеченням професійно-методичної підтримки, створенням та проведенням курсів, семінарів, вебінарів, круглих столів тощо для професійного зростання кожного працівника освіти для успішного продовження впровадження нового Державного стандарту.

Інформаційні ресурси:

- Офіційний сайт МОН: Модельні навчальні програми <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuuyutsya-poetapno-z-2022-roku>
- Інститут модернізації змісту освіти. Інноваційний освітній проєкт всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» <https://imzo.gov.ua/innovatsiynyy-osvitniy-proiekt-vseukrains-koho-rivnia-za-temoiu-rozroblennia-i-vprovadzhenia-navchal-no-metodychnoho-zabezpechennia-dlia-zakladiv-zahal-noi-seredn-oi-osvity-v-umovakh-realizatsii-derz/>
- Інститут модернізації змісту освіти. НУШ <https://imzo.gov.ua/osvita/nush/>
- Інститут модернізації змісту освіти. Презентації модельних навчальних програм для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти <https://imzo.gov.ua/prezentatsii-model-nykh-navchal-nykh-prohram-dlia-5-6-klasiv-zakladiv-zahal-noi-seredn-oi-osvity/>
- Інститут модернізації змісту освіти. Нормативна база НУШ 5-9 класи <https://imzo.gov.ua/osvita/nush/normativna-baza-5-9-kl-nush/>
- Інститут модернізації змісту освіти. Навчально – методичне забезпечення 5-9 класи <https://imzo.gov.ua/osvita/nush/navchal-no-metodychne-zabezpechennia-5-9-kl-nush/>
- Інститут модернізації змісту освіти. Всеукраїнський експеримент НУШ 5-9 класи <https://imzo.gov.ua/osvita/nush/vseukrains-kyu-eksperyment-nush-5-9-kl/>
- Педрода. Офіційний сайт освітян <https://www.pedrada.com.ua/article/2933-nov-tipov-navchaln-plan-dlya-5-9-klasv-nush>

«НАЦІОНАЛЬНИЙ ОСВІТНІЙ ТЕХНОПАРК»

Проект спрямований на вирішення складної соціально-педагогічної проблеми підвищення якості національної системи освіти відповідно до цивілізаційних і національних викликів XXI століття шляхом консолідації зусиль менеджерів освіти, територіальних громад, українських і зарубіжних науковців та методистів, науково-педагогічних і педагогічних колективів закладів освіти, батьківської громади, громадських організацій, роботодавців і бізнесу.

Міністр освіти і науки України Сергій Шкарлет презентував проєкт Національного технопарку з підвищення якості освіти під час Всеукраїнської стратегічної сесії «Освіта України – 30. Національний технопарк з підвищення якості освіти» в м. Харків, де були висвітлені питання трансформації національної системи освіти, розбудова Нової української школи та забезпечення якісної та доступної освіти, ідея створення Національного технопарку з підвищення якості освіти, що забезпечить розбудову якості освіти належної синергії **«СІМ НОТ»**: Синергія, Інтеграція, Менеджмент, Національний Освітній Технопарк; модель з чотирьох базових компонентів: упровадження в національний освітній простір основних цінностей та компетентнісної освіти; розвиток інтелектуальної еліти нації; створення безпечного для життя та здоров'я середовища; трансформація системи управління освітою. У цей технопарк планується закласти інноваційні проєкти.

«Нова українська школа є школою навчання та розвитку компетентностей. Часи змінюються, і освітній процес слід адаптувати до потреб здобувачів освіти. Тому основним, базовим компонентом Національного технопарку з підвищення якості освіти є впровадження в освітній простір компетентнісної освіти, зокрема функціонування оффлайн- та онлайн-ресурсів ціннісних орієнтирів освіти, кардинальне оновлення системи підготовки та супроводу компетентного вчителя для Нової української школи.

Задля реалізації амбітної мети МОН пропонує об'єднатися в технопарк топ-менеджерам освіти, науковцям, ректорам університетів, директорам педагогічних коледжів, шкіл, поза-шкільних закладів освіти, батькам здобувачів освіти, бізнесу. Керівникам департаментів освіти

ти і науки, закладів вищої і післядипломної освіти, громадам Міністр запропонував розглянути питання відкриття сервісних центрів технопарку, які, як і сам технопарк, можуть існувати у віртуальному або в реальному просторі та часі.

Такі сервісні центри технопарку на місцях задовольнятимуть інтереси та потреби всіх учасників освітнього процесу громади:

- ▶ здобувачів освіти – у забезпеченні конкурентоспроможності та успішності в житті;
- ▶ батьків – у впевненості за майбутнє своїх дітей;
- ▶ освітян і науковців – у появі нових стимулів та отриманні високих результатів своєї праці;
- ▶ роботодавців і бізнес-структур – в отриманні висококваліфікованих фахівців, здатних суттєво підвищити економічний стан своєї країни.

З метою посилення інтеграції освіти, науки та бізнесу для надання якісних освітніх послуг у структурі технопарку планується створити **7 хабів:**

- ▶ Hub Освітніх high-tech (STEM, інкубатор);
- ▶ Hub Сервісний дизайн освітніх технологій;
- ▶ Інтелектуальна платформа TeachHub;
- ▶ Hub Освіта для мене – школа для всіх #Education for me – School for everyone;
- ▶ Hub Відкрите партнерство Open Partnership;
- ▶ Hub Освіта. Наука. Особистість. Education. Science. Personality;
- ▶ Hub Інноваційний менеджмент Innovative Management.

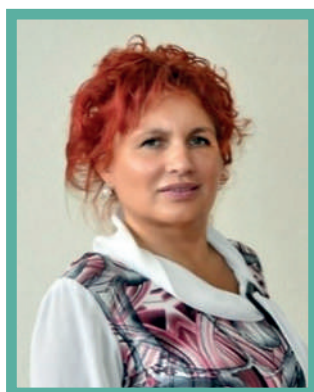
Така структура технопарку дозволить забезпечити отримання якісної освіти, її відповідності сучасним вимогам суспільства та ринку праці.

«Запровадження представленої моделі має гарантувати входження України до держав із потужними освітніми системами та стане передумовою зростання економічного потенціалу нашої держави. Задля реалізації цієї мети пропонуємо об'єднатися в технопарк топменеджерам освіти, науковцям, ректорам університетів, директорам педагогічних коледжів, шкіл, закладів позашкільної освіти, батькам здобувачів освіти, бізнесу, нашим партнерам і всім охочим. Будемо вдячні за ідеї, пропозиції, готовність ділитися досвідом», – зауважив Міністр освіти і науки України Сергій Шкарлет.

Позиція Міністра освіти і науки щодо створення Національного освітнього Технопарку в Україні знайшла своє відображення у науково-педагогічному проєкті, який затверджений наказом Міністерства освіти і науки України.

Гавриш Ірина Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Наказ МОН України від 26.06.2021 № 734

Про проведення експерименту за темою «Створення й запровадження моделі національного освітнього технопарку з підвищення якості дошкільної та загальної середньої освіти за участі закладів освіти, які працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України».

Аксіологічними імперативами розвитку системи освіти України в сучасний період є підвищення її якості та трансформації, спрямованих на реалізацію ухвалених 25 вересня 2015 року Самітом ООН цілей сталого розвитку людства на період з 2015 до 2030 роки. У підсумковому документі Саміту відзначено, що освіта є одним із найпотужніших і перевірених засобів сталого розвитку [Transforming Our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development].

До основних напрямів підвищення якості освіти на період 2021–2030 років віднесено:

- ▶ упровадження в національний освітній простір основних ідей ціннісної та компетентнісної освіти;
- ▶ створення безпечного середовища для життя і здоров'я здобувачів освіти;
- ▶ розвиток інтелектуального потенціалу нації;
- ▶ трансформацію системи управління освітою.

Оптимальною стратегією забезпечення ефективної консолідації між усіма зацікавленими сторонами є створення першого – не тільки в Україні, а й у світі – Національного освітнього технопарку.

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка моделі Національного освітнього технопарку з підвищення якості освіти.

Відповідно до проблеми та мети сформульовано основні **завдання дослідження**:

- ▶ Вивчити стан розробленості досліджуваної проблеми в нормативно- правовому полі, педагогічній теорії та освітній практиці. Здійснити теоретичне узагальнення основних підходів до її розв'язання на нормативно-законодавчому, теоретичному та емпіричному рівнях.
- ▶ Визначити управлінські, науково-методичні та практичні основи створення й функціонування Національного освітнього технопарку з підвищення якості освіти як складного соціально-педагогічного феномена, що потребує вивчення з позицій системного підходу.
- ▶ Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність моделі Національного освітнього технопарку з підвищення якості освіти.
- ▶ Розробити та експериментально перевірити комплексно-цільову програму впровадження в освітній простір України моделі Національного освітнього технопарку з підвищення якості освіти, відповідне нормативне, теоретико-методологічне, навчально-методичне й організаційне забезпечення.
- ▶ Здійснити апробацію результатів реалізації Експерименту.

Провідними ідеями Проекту є:

► Підвищення якості освіти відповідно до цивілізаційних і національних викликів ХХІ ст. є одним з визначальних чинників розбудови високотехнологічної, демократичної та правової держави, виховання молодого покоління українців як патріотів і суб'єктів успішної життєдіяльності в глобалізованому світі, а також визначальною умовою входження України до клубу держав з потужними освітніми системами.

► Складність, комплексність і багатовекторність процесу підвищення якості освіти зумовлює необхідність об'єднання зусиль менеджерів освіти, науковців, методистів, педагогічних колективів закладів освіти, батьківської спільноти, роботодавців, бізнесу, залучення закордонних фахівців, представників громадських об'єднань та організацій.

Наукова новизна полягатиме в тому, що:

уперше буде визначено управлінські, науково-методичні та практичні засади створення й функціонування Національного освітнього технопарку з підвищення якості освіти як складного соціально-педагогічного феномена, що вимагає вивчення з позицій постнекласичної парадигми освіти, системного, синергетичного, діяльнісного, технологічного підходів; розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено відповідну модель та комплексно-цільову програму її впровадження в національний освітній простір;

подальшого розвитку дістануть поняття «якість освіти», «освітній технопарк», ідеї про ціннісний і компетентнісний підходи, STEM-освіту як провідні тренди підвищення якості національних освітніх систем, Національний освітній технопарк як управлінський і науково-практичний центр, спроможний ефективно організовувати, координувати, здійснювати моніторинг та коригування діяльності усіх зацікавлених сторін із підвищення якості освіти;

буде удосконалено науково-методичне забезпечення навчального процесу закладів освіти.

Практичне значення результатів реалізації Експерименту. Основні положення й отримані результати можуть бути використані педагогічними колективами закладів дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти, науково- педагогічними колективами та здобувачами освіти закладів вищої педагогічної освіти, закладів післядипломної педагогічної

освіти, органами управління освітою для підвищення якості умов освітнього процесу та його результатів.

У результаті реалізації Експерименту буде створено:

▶ Національний освітній технопарк як управлінський та консалтингово-ресурсний центр, спроможний ефективно організувати, координувати, здійснювати моніторинг та коригування діяльності всіх зацікавлених сторін з підвищення якості освіти.

▶ Комплексно-цільову програму функціонування Національного освітнього технопарку з підвищення якості освіти.

▶ Нормативне, наукове, навчально-методичне та організаційне забезпечення функціонування Національного освітнього технопарку з підвищення якості освіти.

Соціальне значення результатів реалізації Експерименту:

▶ Підвищення якості системи освіти України завдяки об'єднанню зусиль усіх зацікавлених інституцій/суб'єктів.

▶ Створення системи індивідуалізованих освітніх послуг для суб'єктів освітнього процесу, представників територіальних громад, громадськості завдяки функціонуванню відповідних консалтингово-ресурсних центрів Національного освітнього технопарку.

Інформаційні ресурси:

- <https://mon.gov.ua/ua/news/nacionalnij-tehnopark-z-pidvishennya-yakosti-osviti-transformaciya-sistemi-rozbudova-nush-yakist-i-dostup>
- <https://mon.gov.ua/ua/news/sergij-shkarlet-prezentuvav-strukturu-nacionalnogo-tehnoparku-z-pidvishennya-yakosti-osviti>
- <https://nrat.ukrintei.ua/prezentacziya-naczionalnogo-tehnoparku-z-pidvyshhennya-yakosti-osvity/>
- <https://www.facebook.com/UAMON/videos/1174871653018978>

«ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРОВАНА МОДЕЛЬ ШКОЛИ З УГОРСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ»

Автори ініціативи:

Рогова Віра Борисівна, заступник Міністра освіти і науки України, кандидат педагогічних наук;

Ільдико Орос голова Закарпатського угорсько-мовного педагогічного товариства, Президент Закарпатського угорського інституту імені Ференса Ракоці II, PhD доктор філософії, зовнішній член колегії Угорської академії наук, заслужений працівник освіти України,

Науковий керівник: Пушкарьова Тамара Олексіївна, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, начальник проєктного відділу ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Наказ МОН України від 29.09.2021 № 1033

Про реалізацію інноваційного освітнього проєкту за темою «Європейська інтегрована модель школи з угорською мовою навчання» на базі закладів загальної середньої освіти Закарпатської області.

АКТУАЛЬНІСТЬ.

Мовна політика держави є свідченням демократичних процесів і ставлення до громадян незалежно від їхньої національної належності та соціального статусу. Проте останніми роками українську мовну політику критикують за те, що вона не справедлива до національних меншин, які проживають на території країни і є її громадянами. Особливо відчутною є ситуація в освіті, що стосується представників угорської національної меншини.

За ініціативи та наукового супроводу заступника Міністра освіти і науки України Віри Рогової, кандидата педагогічних наук реалізується інноваційний освітній проєкт «Європейська модель школи з угорською мовою навчання», спрямований на створення ефективної інтегративної моделі навчання, комфортної для здобувачів освіти, з метою забезпечення її якості для представників угорської національної меншини у процесі реформування української школи. Проєктом передбачено підвищити рівень якості навчання української мови, математики, інших предметів з широким використанням цифрових технологій і діджиталізації освітнього середовища.

Обрана тема дослідження нині набуває особливого значення, адже з одного боку, актуалізує завдання підтримки державної української мови та формування громадянської ідентичності здобувачів освіти, а з іншого – завдання розвитку угорської мови та збереження етнокультурної самобутності угорців в Україні; посилення інтеграційних зв'язків з Європою.

Ільдико Орос, голова Закарпатського угорсько-мовного педагогічного товариства, ініціювала побудову комунікаційної стратегії та вибору шляхів для підвищення рівня володіння державною мовою серед представників угорської національності шляхом упровадження іноваційних технологій в освітній процес закладів загальної середньої освіти з угорською мовою навчання.

З 2020 року в Україні відбуваються структурні зміни у навчанні мов національних меншин, які передбачають поряд з вивченням державної мови у початковій школі навчання материнською мовою та поступове збільшення навчання українською мовою з 5 класу. З іншого боку держава має забезпечити права національної меншини на вивчення рідної мови та створення інтегративного освітнього і соціокультурного середовища, яке враховуватиме зміни в українському суспільстві та сучасному освітньому просторі.

Утім, результати вивчення наявних вітчизняних практик навчання представників угорської національної меншини, переконують у тому, що в них недостатньо враховано системний підхід, ціннісні орієнтири сучасної освіти, її компетентнісний потенціал. Більшість із них спрямовано на застосування окремих методів, засобів, форм навчання, що не дає змоги повноцінно забезпечити реалізацію компонентів освітнього процесу.

Отже, актуальність теми визначена суперечністю між оновленням парадигми освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти з навчанням угорською мовою, що передбачає особистісну, діяльнісну та компетентісну спрямованість освітнього процесу, і браком дидактико-методичного та навчального забезпечення його системної реалізації (програмне забезпечення – дидактико-методичне забезпечення – навчальне забезпечення) у закладах загальної середньої освіти.

Зосередження зусиль у виконанні завдань Проєкту дасть змогу суттєво підвищити рівень якості навчання української мови, математики, інших предметів з широким використанням цифрових технологій і діджиталізації освітнього середовища. Ефективність впровадження розробленої європейської інтегративної моделі школи, її наукового та навчально-методичного забезпечення буде підтримана науково-методичним супроводом і створеною критеріальною базою для її оцінювання.

Проєктом передбачається широке громадське обговорення проміжних і завершальних результатів роботи, дидактичної доцільності, компетентнісного потенціалу, соціальної та педагогічної значущості його проміжних та завершальних результатів, визначення умов ефективності його впровадження з урахуванням особливостей закладів загальної середньої освіти з угорською мовою навчання.

Мета дослідження полягає в розробленні й обґрунтуванні європейської інтегрованої моделі школи з угорською мовою навчання на основі впровадження в освітній процес сучасних, науково обґрунтованих й експериментально перевірених методів і технологій вивчення української мови, математики, інших предметів з системною діджиталізацією освітнього процесу та його відповідного наукового, дидактико-методичного і навчального забезпечення.

Очікувані результати. Буде розроблено і реалізовано європейську інтегровану модель школи з угорською мовою навчання; програми підготовки вчителів до впровадження визначеної моделі та її дидактико-методичного й навчального забезпечення.

На сьогодні, з метою реалізації завдань експерименту і забезпечення методичної основи оптимального розвитку освітнього простору закладів загальної середньої освіти, що сприятиме успішній реалізації завдань освітньої діяльності, авторськими колективами розроблено модельні навчальні програми з української мови, яким відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України».

На основі затверджених модельних програм двома авторськими колективами було укладено підручники з української мови:

► **«Українська мова»** для 5 класу з навчанням угорською мовою закладів загальної середньої освіти (з аудіосупроводом) (автори-укладачі Черничко С. С., Певсе А. А., Кордонець О. О., Барань Є. Б., Чонка Т. С, Павлович Ю. П., Беца С. Д., Кантор С. І., Кейзі-Бак С. В., Копас І. А., Павлович О. М., Стець М. М., Чейке О. С.);

► **«Українська мова»** для 5 класу з навчанням угорською мовою закладів загальної середньої освіти (з аудіосупроводом) (авт. Шумицька Г. В., Гнаткович Т. Д., Калинич О. В., Лукач А. Ю., Борисова Є. Е.).

Наказом Міністерства освіти і науки України від 08.02.2022 № 140 підручникам надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України».

Водночас у закладах освіти оновлено парадигму освітнього процесу шляхом упровадження затверджених експериментальних навчальних планів закладів загальної середньої освіти

для початкової (1 – 4 класи) та базової (5 – 9 класи) освіти, розроблених відповідно до Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688), з використанням додатка 12 «Базовий навчальний план початкової освіти для класів (груп) з навчанням мовою відповідного корінного народу, національних меншин», а також на основі наказів МОН України «Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 класів закладів загальної середньої освіти» від 08.10.2019 р. № 1272 та «Про затвердження типових освітніх програм для 1-4 класів закладів загальної середньої освіти» від 08.10.2019 р. № 1273, а також згідно з Типовою освітньою програмою для 5 – 9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженою наказом МОН України від 19.02.2021 р. № 235.

Інформаційні ресурси:

- info@imzo.gov.ua
- <https://rm.coe.int/good-practices-of-multilingual-and-minority-language-education-ukr/1680a07a52>
- <https://kmf.uz.ua/uk/zvit-pro-realizaciju-pershogo-etapu-eksperimentalnogo-proektu/>

АВТОРСЬКА ШКОЛА В УКРАЇНІ

Наукові керівники:

Завалевський Юрій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, Перший заступник директора ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»;

Мариновська Оксана Яківна, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри менеджменту та освітніх інновацій Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Наказ МОН України від 19.01.2017 №79

Про проведення всеукраїнського експерименту за темою «Теоретико-методологічні засади моделювання розвитку авторських шкіл».

МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АВТОРСЬКИХ ШКІЛ В УКРАЇНІ: ТРЕТЯ ХВИЛЯ ВІДРОДЖЕННЯ.

АКТУАЛЬНІСТЬ.

Проблема моделювання розвитку авторських шкіл зумовлена недостатньою теоретичною і практичною розробленістю заявленої теми та відсутністю відповідного нормативно-правового забезпечення, що регулює діяльність закладів загальної середньої освіти, які позиціонують себе як авторські.

На основі аналізу наукових праць В. Заєць, Л. Козак, Г. Матвєєвої, Н. Побірченко, О. Савченко, О. Сухомлинської, Т. Цирліної та інших зроблено висновок про доцільність розроблення загальної концепції моделювання розвитку авторських шкіл, що слугуватиме моделлю для експериментальних закладів освіти України, які розроблять власні авторські концепції розвитку. Адже саме авторська школа, як феномен інноваційної освітньої діяльності, виступає вищою формою саморозвивальної практики. Вона успішно реалізує основні положення компетентісно зорієнтованої освіти, стоїть у витоків нової мисленнєво-діяльній парадигми, що обґрунтовуватиме логіку варіативного мотиваційно-сміслового розвитку авторських шкіл в Україні, спрямовану на розширення можливостей і саморозвиток суб'єктів освітнього процесу засобами інновацій.

Візія авторської школи як логічна конструкція її образу моделі майбутнього – розвиток успішного й конкурентоспроможного закладу освіти «Авторська школа» (далі – авторська школа). Модель авторської школи розглядається як прообраз якісних перетворень в освіті команди професіоналів, які розширюють простір освітніх можливостей. Прикладний аспект експериментальної роботи полягає в тому, щоб моделювати й упроваджувати кращі взірці авторських практик інноваційного розвитку школи задля розвитку особистості учня як суб'єкта освітнього процесу, громадянина й патріота України.

До Проєкту долучено заклади освіти, що вирізняються високим рівнем розвитку інноваційного потенціалу, на базі яких експериментально апробовані (апробовуються) оригінальні концепції, моделі, технології тощо відповідно до заявлених тем дослідження. Їх інноваційний досвід репрезентує окремі аспекти освітньої діяльності, що обумовило потребу моделювання розвитку авторської школи як цілісної педагогічної системи з урахуванням вимог Закону Укра-

їни «Про освіту», Концепції Нової української школи, реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти.

Принциповим моментом розуміння логіки моделювання розвитку авторських шкіл є виявлення системи суперечностей та експериментальна перевірка ефективності способу їх вирішення як зазначено у меті, гіпотезі та завданнях педагогічного експерименту.

Загальна суперечність полягає між значними досягненнями авторських шкіл, що характеризують окремі аспекти освітньої діяльності цих закладів освіти та недостатнім рівнем розробленості теорії і методології моделювання їхнього розвитку як цілісної соціопедагогічної системи.

Часткові суперечності конкретизують загальну та проявляються між:

- ▶ суспільними вимогами до моделювання розвитку авторських шкіл у нових соціокультурних умовах й *недостатнім рівнем розробленості теоретико-методологічних засад здійснення такої діяльності*;
- ▶ традиційною моделлю створення, функціонування та розвитку авторських шкіл і *потребою розроблення концепції моделювання розвитку авторських шкіл і відповідної технології її реалізації*;
- ▶ необхідністю поширення інноваційного досвіду роботи авторських шкіл та *недостатнім рівнем технологізації процесу реалізації авторської ідеї*.

Мета: створити умови розвитку конкурентоспроможності закладу освіти засобами авторських інновацій.

ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ:

- ▶ Вивчити стан розробленості проблеми моделювання авторських шкіл в теорії і практиці.
- ▶ Виявити та науково обґрунтувати закономірності, схарактеризувати принципи моделювання розвитку авторських шкіл.

- ▶ Розробити та експериментально перевірити ефективність концепції моделювання розвитку авторських шкіл та відповідної технології її практичної реалізації.
- ▶ З'ясувати зміст, структуру понять «авторська школа», «моделювання розвитку авторської школи».
- ▶ Уточнити та науково обґрунтувати критерії, показники, рівні ефективності моделювання розвитку авторської школи та дібрати відповідний діагностичний інструментарій.
- ▶ Розробити й упровадити в практику комплекс нормативно-правового, програмного та науково-методичного забезпечення діяльності авторських шкіл.

Практичне значення одержаних результатів полягатиме в упровадженні у практику закладів загальної середньої освіти теоретико-методологічні засад моделювання розвитку авторських шкіл, а саме:

- ▶ здійснення моделювання розвитку авторських шкіл із дотриманням відповідних закономірностей та принципів;
- ▶ розроблення концепції моделювання розвитку авторських шкіл та відповідної технології її реалізації, апробації оригінальних моделей педагогічних систем авторських шкіл, технологізованих за суттю;
- ▶ апробація комплексу нормативно-правового, програмного та науково-методичного забезпечення діяльності авторських шкіл.

Вірогідність результатів експерименту забезпечуватиметься:

- ▶ методологічною обґрунтованістю вихідних теоретичних положень;
- ▶ комплексним використанням теоретичних та емпіричних методів відповідно до об'єкту і предмету дослідження;

- ▶ об'єктивністю критеріїв, показників оцінки кількісних та якісних результатів педагогічного експерименту;
- ▶ результатами практичного впровадження основних теоретичних положень наукового дослідження у роботу закладів освіти.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ.

Буде розроблено і реалізовано Концепцію моделювання розвитку авторських шкіл в Україні та відповідну технологію її реалізації; оригінальні моделі педагогічних систем авторських шкіл, технологізованих за суттю; зміст, структуру понять «авторська школа», «моделювання розвитку авторської школи»; критерії, показники, рівні ефективності моделювання розвитку авторської школи та відповідний діагностичний інструментарій; комплекс нормативно-правового, у тому числі Положення про авторську школу в Україні, програмного та науково-методичного забезпечення діяльності авторських шкіл.

Підвищення якості освіти учнів; розвиток конкурентоспроможності авторських шкіл; поширення авторських інновацій у масовій практиці; створення умов для розвитку та самореалізації суб'єктів освітнього процесу авторської школи.

Розв'язання наукової проблеми *авторських шкіл як феномену інноваційної освітньої діяльності з позицій саморозвиваючої практики* має державне значення, оскільки забезпечує практичну реалізацію основних положень Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».

СПОСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕЇ:

► осмислення творчого доробку експериментальних закладів освіти, що позиціонують себе як авторські школи, та моделювання їх розвитку як цілісної соціопедагогічної системи, а Модель авторської школи розглядається як прообраз якісних перетворень в освіті.

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ:

- концепція моделювання розвитку авторських шкіл (загальна);
- авторські концепції розвитку (конкретні) – розробляються з урахуванням тематики та проблематики експерименту, в ході якого було розроблено й апробовано авторські інновації;
- авторські моделі оригінальних педагогічних систем, що втілюють у практику авторську концепцію.

Методологічний концепт передбачає визначення основних теоретико-методологічних підходів, закономірностей та відповідних науково-педагогічних принципів моделювання розвитку авторських шкіл.

Якщо Концепцію Нової української школи *позиціонують як простір можливостей*, то концепція авторської школи – це **простір, у якому реалізуються власні можливості**.

Свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» отримали заклади освіти:

► **Матвєєва Ганна Дмитрівна**, директор, кандидат педагогічних наук, заслужений працівник освіти України, голова ГО «Всеукраїнська асоціація Авторська школа в Україні». Миколаївська спеціалізована школа I-III ступенів мистецтв і прикладних ремесел Авторський заклад освіти всеукраїнського рівня **«Академія дитячої творчості»**.

► **Антоненко Валентина Сергіївна**, директор Ірпінської спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів №12 з вивченням іноземних мов (школа лінгвістики) імені Заріфи Алієвої, заслужений працівник освіти України, відмінник освіти України. **Авторська модель «Школа лінгвістики і духовності»**.

► **Белуха Світлана Василівна**, директор Лисичанської багатoproфільної гімназії, Народний учитель СРСР, заслужений учитель України. **«Школа успіху»** Світлани Білухи.

► **Гузик Микола Петрович**, засновник Южненської авторської М. П. Гузика експериментальної спеціалізованої загальноосвітньої школи-комплексу I-III ступенів, Народний учитель України, кандидат педагогічних наук, **Гузик Надія Валентинівна**, директор Южненської авторської М. П. Гузика експериментальної спеціалізованої загальноосвітньої школи-комплексу I-III ступенів. **Южненська Авторська М. П. Гузика експериментальна спеціалізована загальноосвітня школа-комплекс I-III ступенів**.

► **Даниш Людмила Йосипівна**, директор Корецького навчально-виховного комплексу «Школа I-II ступенів-Ліцей» Рівненської області, заслужений працівник освіти України, **Рогальчук Оксана Вікторівна**, заступник директора з навчально-виховної роботи. **«Школа громадянського вчинку»**.

► **Корінна Людмила Віталіївна**, директор Житомирського обласного ліцею Житомирської обласної ради, доктор філософії, доцент, заслужений працівник освіти України. **«Школа становлення відповідального громадянина: цільові орієнтири та стратегічні підходи»**.

► **Малішевська Алла Петрівна**, директор Навчально-виховного комплексу «Потенціал» м. Київ, **Зубик Світлана Петрівна**, заступник директора з науково-методичної роботи, **Старовойт Володимир Миколайович**, Голова Ради громадської організації «Соціальний центр «Перспектива-Оболонь». **«Школа партнерської кооперації»**.

► **Мосякова Ірина Юліївна**, директор Центру творчості «Шевченківець» міста Києва, кандидат педагогічних наук, докторант, заслужений працівник освіти України. Авторська модель закладу позашкільної освіти **«Школа життєтворчості особистості»**.

► **Мельник Світлана Василівна**, директор Одеського навчально-виховного комплексу «Гімназія № 7 – спеціалізована школа I ступеня з поглибленим вивченням англійської мови» Одеської міської ради Одеської області, заслужений працівник освіти України, відмінник освіти України. **Інноваційний поступ гімназії: від авторської моделі школи сприяння здоров'ю – до лідера сучасної освіти «Школа інтелектуального розвитку та громадянського становлення»**.

► **Овсієнко Яніна Миколаївна**, директор Малобілозерської спеціалізованої естетичної школи-інтернату II-III ступенів «Дивосвіт» Запорізької обласної ради, кандидат педагогічних наук, заслужений працівник освіти України. **«Дивосвіт»: практика синтезу освіти і мистецтва»**.

► **Остапенко Анатолій Федорович**, директор Володимирецького районного колегіуму, заслужений працівник освіти України. **«Школа модерн-технологій управління»**.

► **Руда Рита Миколаївна**, директор Навчально-виховного комплексу № 12 «Загальноосвітній навчальний заклад I ступеня – гімназія» Дніпровської міської ради. **«Авторська система побудови особистісної освітньої траєкторії кожного учня»**.

► **Сергієнко Валентина Павлівна**, директор Бердянської гімназії № 1 «Надія», заслужений вчитель України, відмінник народної освіти України. **«Авторська школа культури здоров'я»**.

► **Солдатенко Ольга Василівна**, директор Запорізького багатoproфільного ліцею № 99, відмінник освіти України. **«Концептуальні засади системи інтелектуального розвитку молодших учнів»**.

► **Романова Анна Олексіївна**, директор Навчально-виховного комплексу: загальноосвітньої школи I-II ступенів-ліцей № 7 Вінницької міської ради імені Олександра Сухомовського. **«Національна автентична школа-ліцей № 7»**.

► **Ткачук Ірина Олександрівна**, директор Броварського навчально-виховного об'єднання Броварської міської ради, кандидат філософських наук. **«Школа зростання успішної особистості»**.

► **Топчій Ірина Вікторівна**, директор Черкаської гімназії № 9 імені О. М. Луценка, кандидат педагогічних наук, доцент. **«Розвиваємо та щодня вдосконалюємо авторську гімназію успішного українця»**.

► **Яворенко Лідія Едуардівна**, директор Навчально-виховного комплексу № 33 «Маріїнська багатoproфільна гімназія- загальноосвітній навчальний заклад I ступеня» Дніпровської міської ради, **Щербина Валентина Анатоліївна**, заступник директора. **«Маріїнська гімназія доброти: 155 років традицій милосердя та добра»**.

► **Морокко Людмила Миколаївна**, директор середньої загальноосвітньої школи № 6 Дніпровської міської ради, **Зозуляк Лідія Семенівна**, заступник директора. **Авторська модель «Школа успішної особистості вчителя-учня»**.

► **Пучко Галина Тадеївна**, засновник закладу освіти, директор Рівненської гімназії «Гармонія» Рівненської міської ради, відмінник освіти України. **«Авторська модель Рівненської гімназії «Гармонія» формування гармонійної соціальної особистості»**.

► **Рачинець Сергій Сергійович**, директор Рівненського академічного ліцею «Престиж» імені Лілії Котовської. **«Школа гендерної рівності»**.

► **Федунова Тетяна Миколаївна**, директор спеціалізованої школи I-III ступенів з поглибленим вивченням англійської мови № 85 міста Києва, відмінник народної освіти, відмінник столичної освіти. **«Школа імперативного менеджменту».**

Інформаційні ресурси:

- <https://imzo.gov.ua/2020/10/28/avtors-ka-shkola-xxi-stolittia-tretia-khvylya-vidrozhennia-v-nezalezhniy-ukraini/>
- <https://imzo.gov.ua/2020/10/28/avtors-ka-shkola-xxi-stolittia-tretia-khvylya-vidrozhennia-v-nezalezhniy-ukraini/>
- <http://library.ippro.com.ua/attachments/article/475/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0.%20%D1%82.%202..pdf>

«ШКОЛА ПАРТНЕРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ»

Науковий керівник: Кириленко Світлана Володимирівна, доктор філософії, начальник відділу інноваційної діяльності дослідно-експериментальної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України.

Наказ МОН України № 609 від 06.05.2019 року

«Про проведення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Методичні засади забезпечення освітньої діяльності авторської моделі «Школа партнерської кооперації»».

АКТУАЛЬНІСТЬ.

Концепцією Нової української школи визначено, що працюватиме вона на засадах «педагогіки партнерства», а серед основних принципів цього підходу названо принцип соціального партнерства, який передбачає «рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей», а «Педагогіка партнерства і компетентнісний підхід потребують нового освітнього середовища».

Для реалізації ідеї партнерства необхідні певні умови: вивчення потреб соціуму та умов у соціумі для можливості налагодження партнерства; з'ясування, які конкретно соціальні групи розглядаються закладом освіти як партнери; визначення можливих напрямів взаємодії; підбір інструментарію для реалізації визначених напрямів. Існує взаємозалежність між інтересами школи та її партнерів: освітня активність закладу освіти постійно змінюється під впливом потреб соціуму, а заклад в свою чергу, коригує, розширює освітні можливості, зміцнює свою конкурентоспроможність.

Установлення комунікації між школою та адресними групами соціуму є невід'ємною складовою формування моделі партнерської кооперації: школа визначає, який імідж вона хоче створити, потім разом з партнерами оцінює, наскільки це збігається з очікуванням соціуму.

У пошуках засобів діяльній самореалізації всіх учасників освітнього процесу НВК «Потенціал» м. Києва пройшов шлях від соціального діалогу до соціального партнерства. Напрями співпраці постійно розширювалися і урізноманітнювалися. Це виходило за рамки звичайного партнерства.

Навчально-виховний комплекс «Школа I ступеня – Гімназія «Потенціал», беручи за основу наукові дослідження феномену кооперації, зокрема О. М. Прищепи, яка вбачає в кооперативності універсумну модель самоорганізації соціальних систем, визначив таку роботу як партнерську кооперацію, побудовану на ідеї солідарності, тобто такої співпраці, коли кожен із партнерів готовий спільно діяти, надавати допомогу іншим, нести відповідальність за результат спільної роботи.

Базуючись на наукових визначеннях соціального діалогу, соціального партнерства, кооперації, уявленнях про педагогічне проєктування взаємодії закладу освіти з соціальними партнерами як предмета проєктування, теоретико-методологічних розвідках та концептуальних ідеях проєктування та розвитку авторських шкіл в Україні О. Я. Маринівської та Ю. І. Завалевського розроблено авторську модель «Школа партнерської кооперації».

У кооперації виробничій (за І. А. Гнатенком) є такі форми взаємодії об'єктів: дипольна, атомарна, сітчаста або корпоративна. В основу авторської моделі «Школи партнерської кооперації» взято атомарну структуру з урахуванням компетентнісного підходу.

Мета її розробки полягала в осмисленні теоретичних засад партнерської кооперації; можливостей її реалізації в умовах реформування освіти в Україні та постійної зміни вимог до школи зі сторони учнів, батьків та соціуму; визначенні науково-методичних, організаційних, кадрових, інформаційних умов реалізації моделі «Школа партнерської кооперації».

Партнерська кооперація є синергетичною системою, яка має здатність комбінувати взаємодоповнюючі елементи функціональних потенціалів та ресурси інтегрованих суб'єктів (партнерів) і забезпечувати постійно зростаючий позитивний результат. Саме це є запорукою всебічного розвитку, виховання і соціалізації особистості, «яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності», як передбачено статтею 12 Закону України «Про освіту».

Мета дослідження – обґрунтувати та перевірити ефективність функціонування авторської моделі «Школа партнерської кооперації».

ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ:

Експериментальна перевірка функціонування створеної моделі «Школа партнерської кооперації».

Вироблення на основі отриманих результатів конкретних рекомендацій, спрямованих на поліпшення освітньої діяльності.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ:

Обґрунтовано і перевірено ефективність функціонування авторської моделі «Школа партнерської кооперації». Відповідно до загальної мети освіти, *метою реалізації концепції «Школи партнерської кооперації»* стало розширення можливостей освітнього процесу, організація освітнього простору рівноправного партнерства між зацікавленими сторонами, посилення їхнього впливу на процеси підготовки, ухвалення та виконання рішень, що стосуються різних сфер життєдіяльності закладу освіти. Узагальнено досвід пошуку шляхів трансформації закладу через організацію профільного навчання.

Відповідно до пункту 3 статті 4 «Рівні, строки та форми здобуття повної загальної освіти» Закону України «Про повну загальну середню освіту», за яким профільна освіта може здобуватися за дуальною формою, у закладі почав функціонувати 10 клас, де здобувачі освіти є одночасно учнями НВК «Потенціал» та студентами Економіко-правового фахового коледжу Київського кооперативного інституту бізнесу і права (спеціальність «Маркетинг»). Оригінали свідоцтв про базову загальну середню освіту знаходяться у Навчально-виховному комплексі, а до коледжу абітурієнти вступали за копіями документів, що дозволяється для контрактної форми навчання.

Крім того, згідно з статтею 9 Угоди між Урядом України та Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі культури, науки, освіти (набрав чинності 20.05.1997р.) підписано угоду з Центром польської освіти та інтеграції щодо вивчення польської мови на рівні B2 з подальшою сертифікацією та проходження курсів «SPA в косметології» та «Масаж оздоровчий» на базі Університету економіки (Вищша школа господарки в Бидгощі) з отриманням відповідних сертифікатів. Це, в свою чергу, відповідно до пункту 1 статті 35 Закону України «Про повну загальну середню освіту» дозволяє закладу здійснювати освітню діяльність «одночасно на всіх рівнях повної загальної середньої освіти».

Як результат виконання завдань експерименту всеукраїнського рівня за темою «Методичні засади реалізації освітньої діяльності авторської моделі «Школа партнерської кооперації»:

- ▶ напрацьовано нормативно-правове забезпечення окремих складових авторської моделі «Школа партнерської кооперації» в ході експерименту та розроблено систему управління в новому освітньому середовищі;

- ▶ відкореговано у відповідності із запитами закладу освіти, батьків, соціуму форми співпраці з вищими закладами освіти, державними установами та організаціями, соціально-психологічними службами, громадськими організаціями. Вироблено на основі отриманих результатів конкретні методичні рекомендації, спрямовані на поліпшення освітньої діяльності та перетворення освітнього середовища на більш прогресивне, продуктивне, ефективне

Інформаційні ресурси:

- uoobolon.kyivcity@gov.ua
- НВК «Потенціал»: «Школа партнерської кооперації». Авторська модель Алли Малішевської, Світлани Зубик, Володимира Старовойта: Навчально-методичний посібник / Автори-упорядники: А. П. Малішевська, С. П. Зубик / за загальною редакцією С. В. Кириленко, І. Н. Євтушенко. Київ – Чернівці: «Букрек», 2021. 392 с., іл. (Серія «Авторська школа в Україні»)

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ «РОСТОК»

Науковий керівник: Пушкарьова Тамара Олексіївна, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, начальник проєктного відділу ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Наказ МОН України від 29.04.2021 № 483

Про реалізацію інноваційного освітнього проєкту за темою «Впровадження в освітній процес педагогічної технології «Росток» в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти».

АКТУАЛЬНІСТЬ.

В процесі розвитку суспільства виникають складні комплексні проблеми: соціально-політичні, економічні, технічні, екологічні. Їх вирішення потребує цілісного інтегрованого розуміння, залучення та поєднання потенціалу різних напрямів людської діяльності, зосередження зусиль спеціалістів водночас декількох галузей науки. Тому одним з пріоритетів у час творення Нової української школи в контексті сучасного розвитку освіти України є стратегія прискореного, випереджувального інноваційного розвитку освіти і науки: повинні забезпечуватися умови для розвитку, самоствердження і самореалізації особистості протягом життя.

Стратегічний напрям розвитку освіти - зробити її конкурентоздатною серед систем освіти європейських країн і обумовлює актуальність проблеми, визначає необхідність переходу від традиційних репродуктивних освітніх технологій до інтенсивних, інноваційних, які формують особистість дитини креативного типу, яка спроможна самостійно оволодівати знаннями, вміннями, виявляти творчу діяльність.

Комплексна програма та педагогічна технологія «Росток» започаткована 1996 року як науково-педагогічний експеримент для розвитку дітей в Україні.

У 2014 році проєкт було завершено та натомість упроваджено однойменну технологію розвитку дітей.

Проблема дослідження зазначена у формулюванні, теоретичному та експериментальному обґрунтуванні впровадження в освітній процес педагогічної технології «Росток», на засадах інтеграції знань учнів у педагогічному процесі сучасної школи і діяльнісного підходу, виявлення конкретних шляхів їхньої реалізації з метою вдосконалення педагогічного процесу у відповідності з сучасними суспільними, науковими і психолого-педагогічними вимогами до освіти України.

Метою дослідження є створення необхідних соціальних, психологічних, педагогічних умов для всебічного розвитку дитини, становлення духовної, культурної особистості громадянина України і європейської спільноти на основі гуманізації, інтеграції, екологізації змісту освіти. що вимагає зосередження уваги на гармонійному розвитку учнів, формуванні у них цілісної картини світу та уявлень про місце людини в світі як невід'ємної частини природи, формуванні загальнолюдських цінностей в гармонії з національним самоусвідомленням, розвитку основних здібностей, відповідних віку учня; виявлення позитивного впливу інтегративного-діяльнісного підходу на розкриття та розвиток обдарованості дитини в ході освітнього процесу, спроектованого на принципах педагогічної технології проєкту «Росток».

На основі визначеної мети та висунутої гіпотези розроблено і обґрунтовано наступні **завдання:**

- ▶ виявлення шляхів формування і побудови змістових та структурних моделей сучасних закладів загальної середньої освіти на засадах інтеграції, гуманізації та екологізації педагогічного процесу;
- ▶ наукові дослідження та реалізація в змісті освіти принципів гуманізації, інтегративно-діяльнісного підходу, розвивального навчання до впровадження в освітній процес педагогічної технології «Росток»;
- ▶ визначення структури, змісту та динаміки реалізації програми Проєкту.

Пошук та обґрунтування інтегруючих засад для створення цілісної системи предметів у початковій та базовій школі в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти на базі закладів загальної середньої освіти - учасників Проєкту;

- ▶ апробація робочого навчального плану та програм окремих навчальних предметів так, щоб вони склали цілісну, інтегровану, розвивальну систему;
- ▶ впровадження існуючих педагогічних технологій, які відповідають принципам та змісту програми;
- ▶ розробка та апробація методичних рекомендацій для вчителів, які упроваджують новизну змісту та технології навчання за Проєктом;
- ▶ підготовка та перепідготовка фахівців у відповідності до потреб реалізації педагогічної технології «Росток» - учасників Проєкту;
- ▶ розробка комплексного моніторингу основних напрямів впровадження Проєкту;

Програма ставить за мету формування здібностей до саморозвитку та самореалізації особистості.

Теоретична значимість полягає у формуванні цілісного уявлення про шляхи і методи створення ефективної моделі розвивального навчання за педагогічною технологією «Росток»; у виявленні провідних ідей, теоретичних та організаційно-методичних засад створення розвивального соціокультурного простоту життєдіяльності закладу загальної середньої освіти.

Практична значимість дослідження полягає в отриманні результатів та висновків, які можуть бути використані: щодо створення необхідних психологічних та педагогічних умов для всебічного розвитку творчого потенціалу учнів; під час оволодіння вчителями необхідних методик викладання для підвищення рівня навчальних досягнень учнів; при забезпеченні готовності учнів до продовження навчання на наступному рівні освіти – профільної середньої освіти.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ.

Створення моделі закладу освіти, яка забезпечувала б усебічний гармонійний розвиток особистості дитини; впровадження авторських програм педагогічної технології «Росток» з математики, навколишнього світу, хімії, фізики, теорії ймовірності; інтегративно-діяльнісний підхід в освітньому процесі учнів; створення системи моніторингу навчальних досягнень учнів; розробка і апробація тренінгових курсів особистісного зростання і саморозвитку учнів, методичних заходів, які забезпечують безпосередній постійний зв'язок між усіма суб'єктами освітнього процесу (діти, батьки, педагоги, працівники); виховання в учнівській молоді почуття відданості батьківщині шляхом відродження національних та загальнолюдських цінностей; поширення педагогічного досвіду: участь у наукових методичних конференціях, виставках, ярмарках.

Основою технології є інтегративно-діяльнісний підхід до формування інноваційного мислення учня і вчителя. Розвивальне навчання є одним з важливих компонентів гуманізації освіти та передбачає рішучий поворот освіти до особистості учня, забезпечення максималь-

но-сприятливих умов для виявлення та розвитку здібностей на основі прийняття особистісних цілей і запитів. Результатом розвивального навчання є формування пошукової активності як необхідного компоненту навчальної діяльності. Відомо, що притаманна людині форма пошукової активності – це її духовність. А саме формування духовності людини – і є основною метою гуманізації освіти.

У педагогічній технології «Росток» при формуванні інтегрованого курсу «Навколишній світ» використано принцип інтеграції.

Програма інтегрованого курсу забезпечує реалізацію освітніх галузей «Природнича», «Громадянська та історична», «Соціальна та здоров'язбережувальна», «Технологічна», «Мистецька» у відповідності до Державного стандарту початкової освіти.

Поєднання в змісті інтегрованого курсу «Навколишній світ» елементів природознавства, технологій, суспільствознавства, історії, екології, природоохоронної діяльності, збереження здоров'я, етики, естетики, українознавства, літератури та мистецтва створює сприятливі умови для досягнення основної мети: формування компетентностей в галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічної та інших ключових компетентностей шляхом опанування знань, умінь і способів діяльності, розвитку здібностей, які забезпечують успішну взаємодію з природою, формування основи наукового світогляду і критичного мислення, становлення відповідальної, безпечної і природоохоронної поведінки здобувачів освіти у навколишньому світі на основі усвідомлення принципів сталого розвитку.

Основними концептуальними засадами педагогічної технології «Росток» стали такі напрями розвитку сучасної освіти як гуманізація, екологізація й інтеграція освітнього процесу, його розвивальна орієнтація на основі діяльнісного підходу.

Інформаційні ресурси:

- Офіційний сайт: <https://rostok.org.ua/>
- Вікіпедія: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0_%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83_%D0%B4%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%B9_%C2%AB%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BA%C2%BB
- Facebook: <https://www.facebook.com/groups/911613248860352/>
- <https://www.facebook.com/rostok.pt>
- Твіттер: https://twitter.com/proekt_rostok
- YouTube: https://www.youtube.com/channel/UC_A25brjTSuHh9eXdB3H9fA
- Е-платформа: <https://rostok.org.ua/medias/elektronni-pidruchniki/>
- <https://rostok.org.ua/lessons/>
- <https://rostok.org.ua/teacher-lessons/>

ВАЛЬДОРФЬСКА ШКОЛА В УКРАЇНІ

Наукові керівники:

Мезенцева Олена Іванівна, кандидат педагогічних наук, заступник директора спеціалізованої школи-інтернату I-II ступенів № 14 м. Києва з поглибленим вивченням предметів художньо-естетичного циклу; науковий співробітник відділу інновацій та стратегій розвитку освіти Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України, член Міжнародної Ради Вальдорфської/Штайнер освіти «Гаазьке Коло» при Педагогічній Секції Гьотеануму (Швейцарія);

Шастал Ірина Василівна, директор ВГО «Асоціація вальдорфських ініціатив в Україні».

Наказ МОН України від 16.06.2022 № 558

Про реалізацію інноваційного освітнього проекту за темою «Організаційно-педагогічні умови формування самоефективності суб'єктів освітнього процесу засобами вальдорфської педагогіки».

АКТУАЛЬНІСТЬ.

Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа» пропонують нові орієнтири розвитку вітчизняної освіти, серед яких: педагогіка партнерства, орієнтація на учня, академічна свобода педагога, автономія закладу освіти, нове освітнє середовище, новий зміст освіти тощо. Вальдорфська педагогіка має 100-літній досвід втілення цих та інших педагогічних засад.

Мета Вальдорфської школи – створити педагогічно сформований простір, сприятливий для цілісного формування та самоформування особистості та збереження фізичного, психічного та духовного здоров'я дітей. Освіта при цьому орієнтована не тільки на сьогоднішній день, але і на довготривалу перспективу. Крім того, значна увага педагогів направлена на пошук форм, методів та технологій розвитку самоефективної особистості.

Особливого значення в умовах сучасних світових викликів набуває дослідження проблеми формування самоефективності суб'єктів освітнього процесу з метою визначення основних чинників, що позитивно впливають на цей складний і багатогранний процес, аналіз накопиченого досвіду та перенесення його у масову педагогічну практику.

Мета дослідження - визначити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність організаційно-педагогічних умов формування самоефективності суб'єктів освітнього процесу засобами вальдорфської педагогіки.

ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ:

- ▶ вивчити стан розробленості проблеми формування самоефективності суб'єктів освітнього процесу засобами вальдорфської педагогіки в теорії й практиці;
- ▶ з'ясувати *зміст, структуру понять* «самоефективність суб'єкта освітнього процесу», «формування самоефективності суб'єкта освітнього процесу»;

- ▶ розробити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність *концепції та відповідної змістово-функціональної моделі* формування самоефективності суб'єктів освітнього процесу засобами вальдорфської педагогіки;
- ▶ укласти *банк педагогічних технологій / стратегій вальдорфської педагогіки* з метою формування самоефективності особистості учня;
- ▶ здійснити *підготовку педагогів до використання педагогічних технологій / стратегій вальдорфської педагогіки* з метою формування самоефективності особистості учня;
- ▶ розробити, науково обґрунтувати *критерії, показники ефективності формування самоефективності суб'єктів освітнього процесу* засобами вальдорфської педагогіки, схарактеризувати *рівні та дібрати відповідний діагностичний інструментарій*;
- ▶ укласти *методичні рекомендації* щодо формування самоефективності суб'єктів освітнього процесу засобами вальдорфської педагогіки.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ:

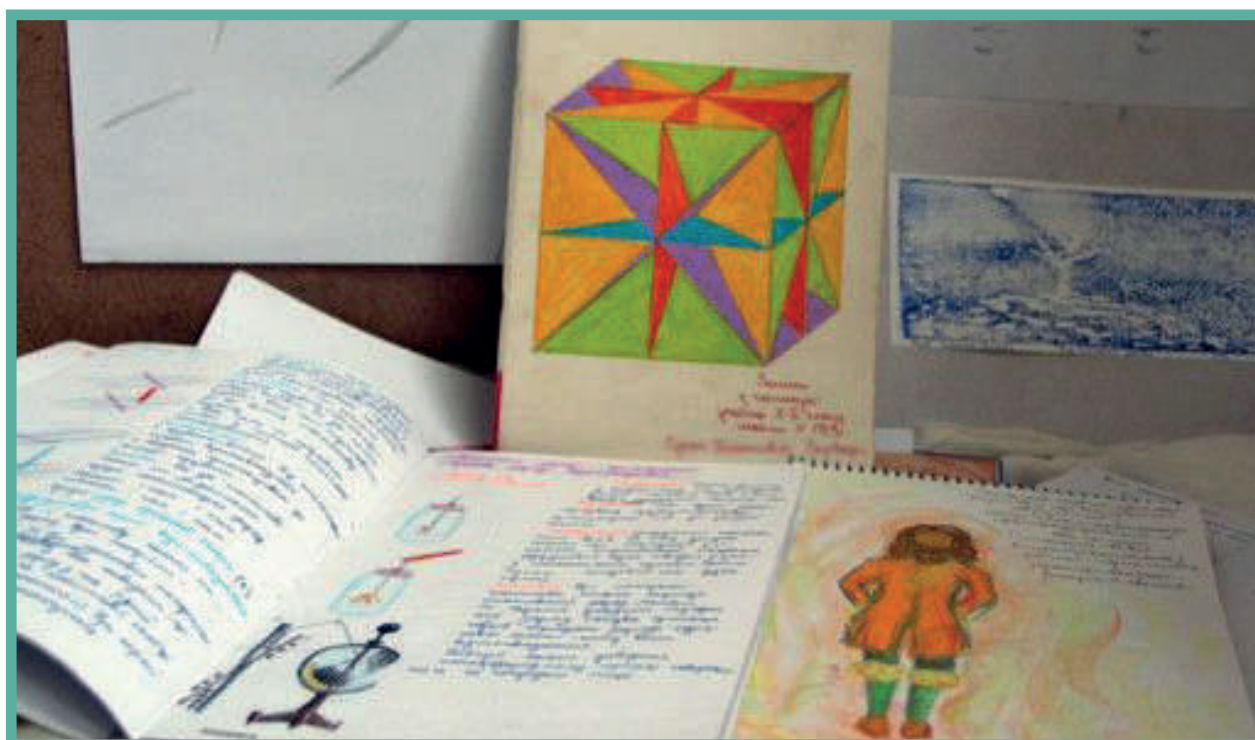
Науково обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність організаційно-педагогічних умов формування самоефективності суб'єктів освітнього процесу засобами вальдорфської педагогіки, а саме:

- ▶ *концептуалізація формування самоефективності суб'єктів освітнього процесу засобами вальдорфської педагогіки*, що передбачає розроблення відповідної концепції задля осмислення способу вирішення порушеної проблеми;
- ▶ *моделювання формування самоефективності суб'єктів освітнього процесу засобами вальдорфської педагогіки*, що передбачає застосування відповідної змістово-функціональної моделі як механізму практичної реалізації концепції;
- ▶ *технологізація формування самоефективності суб'єктів освітнього процесу засобами вальдорфської педагогіки*, що передбачає укладання банку педагогічних технологій / стратегій

вальдорфської педагогіки задля формування самоефективності особистості учня та підготовку педагогів до їх використання.

Педагогічна система «Вальдорфська школа» створює сприятливі умови для гармонійного всебічного формування особистості шляхом розвитку навичок соціальної взаємодії, становлення активної життєвої позиції учнів. Як свідчать дані державної підсумкової атестації у 9-х та зовнішнього незалежного оцінювання в 11-х класах, учні не тільки засвоїли навчальні

програми на рівні Державного стандарту, але і отримали додаткові знання з історії мистецтв, живопису, ремесел тощо. Випускники Вальдорфських шкіл успішно вступили до закладів вищої освіти, вони мають високий рівень культури, прагнуть до подальшого самовдосконалення.

Філософські, педагогічні та ціннісні засади вальдорфської педагогіки (педагогіка партнерства, орієнтація на учня, академічна свобода педагога, автономія закладу освіти, людяно-вимірне освітнє середовище, природовідповідний зміст освіти, міждисциплінарна інтеграція змісту освіти задля створення цілісної картини світу та ін.) повністю відповідають концептуальним засадам Нової української школи.

Освітні та навчальні програми за вальдорфською педагогікою мають грифи МОН України, схвалення Державної служби якості освіти та Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти». Окрім зазначеного, значним внеском даного проєкту передбачається лонгitudне дослідження (12 років) учасників освітнього процесу за вальдорфською педагогікою у тому числі випускників українських шкіл щодо формування самоефективності особистості та їх реалізації у подальшому життєвому шляху. За результатами українських досліджень передбачається здійснення спільних компаративних аналізів відповідних даних з випускниками Вальдорфських шкіл інших країн Європи.

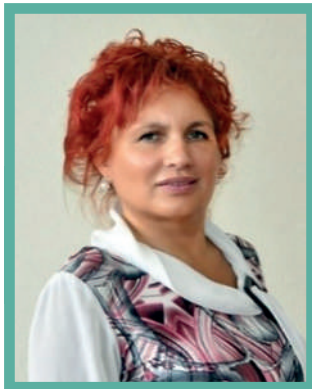
Вальдорфські ініціативи активно співпрацюють із закладами освіти Європи, беручи участь в міжнародних конгресах, конференціях, форумах, проєктах академічних обмінів тощо. Всеукраїнська громадська організація «Асоціація вальдорфських ініціатив в Україні» представляє Україну в міжнародних освітянських організаціях: IAO (Міжнародна асоціація вальдорфської педагогіки в Центральній та Східній Європі); ECSWE (Європейська Рада Рудольф Штайнер / Вальдорфської освіти); IASWECE (Міжнародна асоціація Штайнер / Вальдорфської дошкільної освіти); Internationale Konferenz der Waldorf / Steinerschulen (Haager Kreis) (Міжнародна Рада Вальдорфських / Штайнер шкіл (Гаазьке Коло).

Асоціація вальдорфських ініціатив в Україні, яка об'єднує заклади освіти, що втілюють ідеї вальдорфської педагогіки, на сьогодні є активним учасником процесів реформування освіти, надає науково-методичні матеріали, створює програмно-нормативне забезпечення, вносить пропозиції до законодавчих органів та виступає за плюралізм, різноманіття в освіті та справжню академічну свободу вчителя у його/її педагогічній діяльності.

Інформаційні ресурси:

- <http://internat14.kiev.sch.in.ua/>, info@imzo.gov.ua
- <https://imzo.gov.ua/osvitni-proekti/>

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЄКТ «ІНТЕЛЕКТ УКРАЇНИ»

Науковий керівник: Гавриш Ірина Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Наказ МОН України від 02.11.2016 № 1319

Про проведення всеукраїнського експерименту за темою «Реалізація компетентісного підходу в науково-педагогічному проєкті «Інтелект України».

В епоху розбудови інформаційного суспільства, в якому *основним капіталом і головним ресурсом економіки стають знання*, освіта має бути не тільки провідною умовою самореалізації та самоактуалізації особистості, збагачення її творчого потенціалу, але й найважливішим фактором соціально-економічного та духовного піднесення держави, забезпечення її конкурентоспроможності на світовій арені.

У зв'язку з цим системи освіти розвинених країн у ХХІ ст. постали перед рядом історичних викликів: вони мають не тільки забезпечити успішну життєдіяльність громадян в умовах інноваційного типу суспільного життя, але й виховати інтелектуальну еліту нації. Тому на сучасному етапі розвитку в європейських країнах і США виховання обдарованих дітей і молоді вважається одним із найважливіших напрямів державної політики.

Метою всеукраїнського науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» є впровадження в національний освітній простір системи пошуку, навчання та виховання здібних дітей та учнівської молоді. Учні навчаються в проєктних класах за спеціально розробленими навчальними планами, навчальними програмами та посібниками, засобами ІКТ, рекомендованими та затвердженими Міністерством освіти і науки України.

ЗАВДАННЯ ПРОЄКТУ

- створення науково обґрунтованої та експериментально перевіреної системи пошуку і відбору академічно обдарованих дітей та учнівської молоді, з метою їхньої подальшої освіти, яка б дозволила повністю реалізувати власний творчий потенціал здобувача освіти;
- створення науково і методично обґрунтованої та експериментально перевіреної системи освіти для
  - академічно обдарованих дітей дошкільного віку;
  - академічно обдарованих учнів закладів загальної середньої освіти I-III ступенів;
  - підготовки педагогічних кадрів для роботи з академічно обдарованими дітьми та учнівською молоддю.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ:

► *у науковій галузі:* розробка, теоретико-методологічне обґрунтування та експериментальна апробація: комплексу діагностичних процедур, спрямованих на виявлення академічно здібних і обдарованих учнів закладів загальної середньої освіти; системи навчання та виховання академічно здібних і обдарованих учнів закладів освіти; системи підготовки педагогічних кадрів до роботи з академічно здібними та обдарованими учнями;

► *у навчально-методичній галузі:* розробка навчально-методичного забезпечення для навчання та виховання академічно здібних і обдарованих учнів закладів освіти; розробка та експериментальна перевірка авторських навчальних програм, призначених для роботи з академічно здібними та обдарованими учнями; видання навчальних і методичних посібників, методичних рекомендацій з питань організації освітньої роботи з академічно здібними та обдарованими учнями;

► *у соціальній галузі:* задоволення соціального замовлення на виховання інтелектуальної еліти нації. Створення передумов для самореалізації та самоактуалізації в дорослому житті академічно здібних і обдарованих учнів закладів загальної середньої освіти.

Проєкт розроблено в контексті концепції меритократичної освіти, він ґрунтується на **принципах** системного, діяльнісного, синергетичного, особистісно орієнтованого підходів, які узгоджуються із загальнопедагогічними принципами і відображають сучасний рівень розвитку та тенденції розвитку національної системи освіти.

Концептуальною метою науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» у базовій школі є створення передумов для формування соціально зрілої, творчої особистості з усвідомленою громадянською позицією, почуттям національної самосвідомості, підготовленої до професійного самовизначення та здатної до самоактуалізації в професійній, соціальній й особистісній сферах. становлення в учнів цілісного наукового світогляду, загальнонаукової, навчальної, загальнокультурної, технологічної, комунікативної і соціальної компетентностей на основі засвоєння системи знань про природу, людину, суспільство, культуру, виробництво, оволодіння засобами навчально-пізнавальної і практичної діяльності;

► *виховання* учня як громадянина України, національно свідомої, вільної, демократичної, життєво і соціально компетентної особистості, здатної здійснювати самостійний вибір, приймати відповідальні рішення у різноманітних життєвих ситуаціях;

► *розвиток* академічної обдарованості учнів в органічній єдності та взаємозв'язку всіх її компонентів – мотивації навчально-пізнавальної діяльності та мотивації досягнення, креативності та інтелектуальної сфери -

► на основі виявлення задатків і здібностей учнів, формування ціннісних орієнтацій, задоволення інтересів і потреб;

► *збереження і зміцнення* морального, фізичного і психічного здоров'я учнів.

В основу розроблених навчальних планів, програм і посібників (зошитів з друкованою основою) покладено положення про те, що дитина, навчаючись у школі, може і має бути успішною. Учні мають бути комфортно і затишно в класі, цікаво на кожному уроці. У випускників мають бути сформовані такі компетентності, які дозволять їм бути успішними й щасливими людьми в професійному та особистому житті на Батьківщині.

Навчальний план збагачено новими навчальними предметами:

«Еврика» (2-9 класи - розв'язують задачі винахідницького характеру), «Навчаємося разом» (1-6 класи - вміння працювати в команді, виховання лідерських якостей), «Основи самоменеджменту» (7-9 класи - логічне продовження попереднього курсу), «Трудове навчання, технічна творчість» (5-9 класи), «Креслення» (7-8 класи), «Комп'ютерна графіка» (8-9 класи), «Суспільствознавство» (5-9 класи - формування громадянської свідомості, патріотизму).

Навчальні програми з усіх предметів розроблялися в такий спосіб, щоб, враховуючи вікові особливості учнів, не лише зберегти, а й збільшити їх інтерес до навчання. Завдяки міжпредметним зв'язкам, засобам наочності та відеоматеріалам, об'єкт вивчення стає більш зрозумілим та цікавим.

Перше положення парадигми стосується уявлень про сутність і призначення освіти. Особистісно орієнтована освіта розглядається як альтернатива традиційній (когнітивно орієнтованій) і розуміється як особливий тип освіти, який передбачає таку організацію взаємодії учнів і педагогів, за якої створено оптимальні умови для розвитку в суб'єктів навчання здатності до самоосвіти, самовизначення, самостійності і самореалізації.

Друге пов'язане з визначенням функцій особистісно орієнтованої освіти, до яких відносять: допомогу учневі в процесі самопізнання, самовизначення та самореалізації, а не формування наперед заданих якостей; сприяння формуванню в учнів культури життєдіяльності, яка надає можливість особистості продуктивно будувати своє повсякденне життя; розвиток індивідуальних здібностей кожного учня; максимальне виявлення, ініціювання, використання й «окультурення» його суб'єктного досвіду.

Третє положення визначає місце учня в освітньому процесі, який розглядається як його суб'єкт. Тому завдання вчителя полягає не у формуванні й навіть не у вихованні учня, а в педагогічній підтримці, сприянні його становленню як суб'єкта життєдіяльності.

Четверте стосується її змісту. Феномен «бути особистістю» являє собою особливу форму соціального буття людини, її орієнтування в соціумі, своєрідну «приспосувальну» реакцію на специфічні умови життєдіяльності. Відповідно до цього зміст особистісно орієнтованої освіти має включати такі обов'язкові компоненти: аксіологічний, когнітивний, дієво-творчий і особистісний.

П'яте положення парадигми визначає своєрідність процесуально-діяльнісного компонента особистісно орієнтованого освітнього процесу. У ньому наголошується на необхідності відмови від суб'єкт-об'єктної взаємодії вчителя й учнів на користь суб'єкт-суб'єктної; переходу від пояснювально-ілюстративного навчання до проблемного; від монологу педагога до інтерактивної взаємодії всіх учасників освітнього процесу; від управління з боку вчителя навчально-пізнавальною діяльністю учнів до їхнього самоуправління.

У зв'язку з вищезазначеним реалізація компетентнісної моделі освіти в Проєкті передбачає впровадження STEM-освіти як провідного тренду модернізації національних освітніх систем, метою якої є підготовка фахівців у галузі converging NBIC-технологій - ядра 6-го технологічного укладу, а також формування в учнів соціальної, громадянської, державницької та культурної компетентностей, позитивного мислення й емоційного інтелекту (EQ).

Технологія збагачення освітнього процесу, що ґрунтується на тріадній моделі збагачення Дж. Рензулі (School wide Enrichment Triad Model). Відповідно до цієї моделі в Проєкті передбачено систему заходів, спрямованих на формування в учнів дослідницької компетентності в єдності всіх її компонентів, створення умов для розвитку в учнів особистісних якостей (креативності, цілеспрямованості, наполегливості, відданості справі, впевненості у власних силах тощо), пізнавальних процесів та уваги, здатності до ефективної навчально-пізнавальної діяльності, опанування учнями на теоретичному й практичному рівнях теорії розв'язання винахідницьких задач. Відтак саме в науково-педагогічному проєкті «Інтелект України» використовуються інноваційні педагогічні технології, які забезпечують високу продуктивність реалізації Проєкту.

Інформаційні ресурси:

- Сайт Проєкту (<https://osvitaxxi.org.ua/>).
- <https://intellect-ukraine.org/>

«ОСВІТА ТА ПІКЛУВАННЯ» (EDUCATION & CARE) Mr. Leader

Програма освіти дітей раннього та дошкільного віку

Автор ініціативи: Воронов Володимир Анатолійович, народний депутат України, голова підкомітету з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій.

Авторський колектив програми: Воронов В. А., Ковальчук К. В., Рейпольська О. Д., Сисоєва С. О., Станкевич К. Ю., Піканова Н. В.

Наказ МОН України 23-10.2021 №1121

Про надання грифа «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»

Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 29.06.2022 № 22.1/12-Г-182

Про надання грифа «Схвалено для використання в освітньому процесі»

Воронов В. А. Дидактичні картки для дітей від 2-х до 6-ти років

Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»

від 21.06.2022 № 22.1/12-Г-152

Про надання грифа «Схвалено для використання в освітньому процесі»

Воронов В. А. «Талант тест» розвитку дітей дошкільного віку

АКТУАЛЬНІСТЬ

МСКО (International Standard Classification of Education, ISCED), нульовий рівень освіти «рання дитяча освіта» (level 0 — Early childhood education) охоплює два стратегічно важливих для всього подальшого життя людини періоди: ранній вік (від народження до трьох років) і дошкільний вік (від трьох до шести-семи років). Особливе місце тут посідає передшкільний період, що збігається зі старшим дошкільним віком (ISCED, 2012; Воронов та ін., 2020). Із розвитком технологій суспільство теж змінюється. Перед кожним з нас щодня постають нові виклики, і виявляється, що життєвого досвіду попередніх поколінь вже недостатньо для того, щоб ефективно діяти в сьогоденні.

Ціннішим за знання виявляється здатність швидко оцінювати нову ситуацію, шукати необхідну інформацію, об'єднувати зусилля з іншими та швидко приймати рішення. Поряд з такими якостями як відповідальність, наполегливість, старанність та працьовитість, які завжди були у фокусі уваги системи дошкільної та шкільної освіти, все більшої ваги набирають здатність до критичного мислення, вміння ефективно будувати комунікацію, творчий підхід до вирішення задачі (креативність), а також здатність працювати злагоджено в команді.

На розвитку зазначених якостей зробили акцент автори освітньої системи «Освіта та піклування» (Education & Care) та Програми освіти дітей раннього та дошкільного віку. Автори програми переконані в тому, що лідерські якості можуть і мають бути розвинені в кожного. Адже кожен з нас лідер, бодай у своєму житті. А лідерство – це, насамперед відповідальність за власні рішення та дії. Якщо кожен з нас буде приймати рішення та діяти відповідально, ми зможемо швидко побудувати прогресивне суспільство, в якому комфортно жити кожному. Суспільство, в якому є необмежені можливості для розвитку і зростання кожного.

Система включає в себе: Комплексну програму освіти дітей раннього та дошкільного віку «Освіта та піклування / Education & Care»; Орієнтовне сучасне щоденне планування на кожен день для дітей від 2 до 6 років; дидактичні картки; «Талант тест» розвитку дітей дошкільного віку.

Програма освіти дітей раннього та дошкільного віку: «Освіта та піклування» включає в себе інваріантну та варіативну частину. Варіативна частина програми покликана поглиблювати розвиток основних компетентностей, передбачених Державним стандартом дошкільної освіти в Україні з урахуванням природних нахилів дітей та об'єктивно наявних ресурсів суб'єктів освітнього процесу.

Інваріантна частина представлена переліком завдань освітньої діяльності, реалізація яких максимально ефективно здійснюється шляхом використання комплексного методичного забезпечення Програми, перш за все «Орієнтовного щоденного планування: Містер Лідер» та «Моніторингу якості розвитку дитини – Містер Лідер».

Провідна ідея освітньої системи полягає в необхідності об'єднання зусиль педагогів, психологів, батьків, громадських організацій для забезпечення всебічного розвитку особистості та формування у дитини лідерських якостей, що сприяє успішній адаптації та є основою для безперервної освіти впродовж життя.

Мета Програми – створення оптимальних умов для цілісного становлення та розвитку особистості дошкільника у фізичному, інтелектуальному, емоційному та духовному плані, здатної до відповідальної поведінки та швидкої соціальної адаптації завдяки сформованим лідерським якостям.

Реалізація мети та завдань ґрунтується на таких **принципах**:

- ▶ повага до дитини, особливостей її розвитку;

- ▶ довіра у відносинах;
- ▶ взаємодія – взаємоповага;
- ▶ творчий підхід;
- ▶ забезпечення рівності умов для реалізації розвитку лідерських якостей та всебічного розвитку кожної дитини.

Система будується на міждисциплінарному підході, який включає практичні рекомендації, засновані на знаннях про дитяче здоров'я, харчування, фізичну активність, психічний та інтелектуальний розвиток. Основна цінність освітньої системи «Освіта та піклування» полягає в тому, що її може використовувати не тільки педагогічний працівник, а будь-який дорослий, що піклується про дитину раннього й дошкільного віку і займається її освітою, причому організувати ефективний освітній процес для дитини можна навіть удома.

Досягнення мети дослідження передбачає виконання таких завдань:

- ▶ розроблення комплексного навчально-методичного забезпечення для реалізації Базового компонента дошкільної освіти;
- ▶ розроблення «Орієнтовного щоденного планування «Містер Лідер» (Mr. Leader Day);
- ▶ розроблення програмного забезпечення «Орієнтовного щоденного планування «Містер Лідер» (Mr. Leader Day)» для форми мобільного додатку;
- ▶ формування у дітей базових лідерських якостей;
- ▶ розвиток навичок соціальної взаємодії, соціально-емоційного інтелекту шляхом організації групової взаємодії в різних видах дитячої діяльності (гра, комунікація, предметно-перетворювальна та навчальна діяльність).

Очікувані результати:

- ▶ розвиток онлайн системи освіти та піклування;
- ▶ розроблення навчально-методичного забезпечення щодо освіти та піклування за дітьми;
- ▶ розроблення програми підвищення кваліфікації для педагогів;
- ▶ розроблення навчальних матеріалів для мобільного застосунку для педагогів та батьків.

Використання готового «Орієнтовного щоденного планування: Містер Лідер» головним чином відрізняє організацію освітнього процесу від інших програм. Особливість полягає в тому, що працюючи з інваріантною частиною Програми, педагог не здійснює самостійне планування освітнього процесу, не витрачає час на підбір освітніх методів та конкретних технік, не займається виготовленням стимульного матеріалу, а використовує натомість готовий план занять, забезпечений необхідним методичним матеріалом, що побудований висококваліфікованими методистами системно і послідовно.

Програмне забезпечення «Орієнтовного щоденного планування: Містер Лідер» здійснюється у формі мобільного застосунку. Програмний додаток поділено на 2 частини: текстову – для дорослого та візуальну – для дитини. Текстова частина для дорослого містить правила користування чи інструкції, а візуальна інформація для дітей представлена у формі яскравих авторських ілюстрацій. Розвиток усіх компетентностей системно перевіряється за допомогою «Моніторингу рівня освітнього розвитку дитини» задля спостереження за динамікою фізичних та психічних змін дитини по мірі дорослішання.

Використання моніторингової системи дає змогу професійно підвищити якість знань дітей, зрозуміти індивідуальні особливості кожної дитини та визначити вектор подальшої роботи. Основою для розробки «Моніторингу рівня освітнього розвитку дитини» послугував кваліметричний підхід, за яким 4 рази на рік оцінюється розвиток дитини.

На основі отриманих даних можна легко скорегувати подальше навчання дитини на 3 місяці. Змістове та методичне наповнення програми освіти дітей раннього та дошкільного віку «Освіта та піклування» (Education & Care) дозволяє оптимізувати співпрацю батьків і педагогів шляхом залучення батьків до організації освітнього процесу вдома власними зусиллями в той час, коли дитина з різних причин не може відвідувати заклад дошкільної освіти, це набуває особливої актуальності у сучасних умовах непередбачуваних суспільних викликів, таких, як, наприклад пандемія Covid-19 та карантинні заходи, пов'язані із нею, а на даний час воєнний стан у країні.

Всі елементи системи освіти та піклування за дітьми раннього та дошкільного віку підлягають максимальній стандартизації, отже окремі її елементи продовжують доповнюватися конкретними освітніми продуктами. Так, розвиток рухової активності дітей здійснюється з обов'язковим включенням ранкової гімнастики та гімнастики після денного сну, для проведення якої рекомендовано використання карток «Комплекс ранкової гімнастики з Лілією Подкопаєвою» або «Карток знань: Містер Лідер» (Mr. Leader Cards). Усі заняття із «Орієнтовного щоденного планування: Містер Лідер» (Mr. Leader Day) також підкріплені готовим методичним матеріалом у формі «Самовчителя з лідерства в ілюстраціях», «Азбуки лідера», іграшкової валюти «Лідерс», плакатів з відповідних тем, яскравих тематичних буклетів, настільних ігор, розмальовок та цікавих наліпок.

Реалізація мети та завдань ґрунтується на таких **принципах**:

- ▶ повага до дитини, особливостей її розвитку;
- ▶ довіра у відносинах;
- ▶ взаємодія – взаємоповага;
- ▶ творчий підхід;
- ▶ забезпечення рівності умов для реалізації розвитку лідерських якостей та всебічного розвитку кожної дитини.

Досягнення мети дослідження передбачає виконання таких завдань:

- ▶ розроблення комплексного навчально-методичного забезпечення для реалізації Базового компонента дошкільної освіти;
- ▶ розроблення «Орієнтовного щоденного планування «Містер Лідер» (Mr.Leader Day);
- ▶ розроблення програмного забезпечення «Орієнтовного щоденного планування «Містер Лідер» (Mr.Leader Day)» для форми мобільного додатку;
- ▶ формування у дітей базових лідерських якостей;
- ▶ розвиток навичкок соціальної взаємодії, соціально-емоційного інтелекту шляхом організації групової взаємодії в різних видах дитячої діяльності (гра, комунікація, предметно-перетворювальна та навчальна діяльність).

Займатися з дитиною онлайн за системою «Освіта та піклування» можна з будь-якого пристрою та в будь-якому куточку світу.

Можливості для батьків:

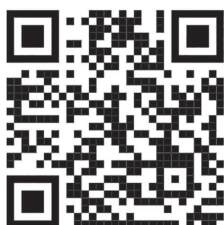
- ▶ професійно надавати необхідний розвиток дитині, не маючи педагогічної освіти;
- ▶ не витрачати час на пошук розвивальних занять для дитини кожного дня, використовуючи готовий сценарій дня з Mr.Leader DAY
- ▶ розвивати лідерські якості дітей, маючи доступ до дидактичних матеріалів.

Очікувані результати:

- ▶ розвиток онлайн системи освіти та піклування;
- ▶ розроблення навчально-методичного забезпечення щодо освіти та піклування за дітьми;
- ▶ розроблення програми підвищення кваліфікації для педагогів;
- ▶ розроблення навчальних матеріалів для мобільного застосунку для педагогів та батьків.

Інформаційні ресурси:

- Telegram: https://t.me/mrleader_brand
- Сайт: <https://mr-leader.com/ua/programa-mrleader>
- Міністерство освіти і науки України. (2021, 12 січня). Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція (33). <https://bit.ly/39UTWUn> International Standard Classification of Education. ISCED 2011. (2012). UNESCO Institute for Statistics. <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-educationisced-2011-en.pdf>

ІННОВАЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЄКТ «ЛІГА КРИЛАТИХ» (базова школа)

Науковий керівник: Попова Людмила Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу навчання української мови і літератури Інституту педагогіки НАПН України.

Наказ МОН України від 29.04.2021 № 484

Про реалізацію інноваційного освітнього проєкту всеукраїнського рівня за темою «Дидактико-методичне і навчальне забезпечення реалізації концептуальних засад реформування базової середньої освіти».

АКТУАЛЬНІСТЬ

Зміна пріоритетів розвитку сучасної освіти в Україні зумовлена її реформуванням, що актуалізує проблему розроблення дидактико-методичного і навчального забезпечення освітнього процесу в 5–9 класах відповідно до положень Закону України «Про повну загальну середню освіту», а також цілей і ціннісних орієнтирів, визначених Державним стандартом базової середньої освіти.

Основним результатом інноваційної освітньої проєктної діяльності є розроблення дидактико-методичного і навчального забезпечення організації освітнього процесу на другому рівні повної загальної середньої освіти. Під час дослідження буде здійснено підготовку педагогічних колективів закладів загальної середньої освіти до реалізації інноваційного освітнього проєкту; розроблено інноваційний освітній продукт; виконано експертне оцінювання й перевірку ефективності підготовленого інноваційного освітнього продукту; виявлено ефективність упровадження його на основі порівняльного аналізу результатів констатувального й контрольного зрізів; проведено роботу з удосконалення й корекції інноваційного освітнього продукту та прийняття рішення про доцільність його масового використання в 5–9 класах закладів загальної середньої освіти.

Методологією дослідження передбачено проведення низки заходів (семінарів, вебінарів, круглих столів, конференцій тощо) на базі закладів освіти для керівників освіти міського, обласного і всеукраїнського рівня, методистів, директорів шкіл, учительства, представників громадськості, науковців задля обговорення проміжних і кінцевих результатів роботи, дидактичної доцільності, компетентнісного потенціалу, соціальної та педагогічної значущості інноваційного освітнього продукту, визначення умов ефективності його впровадження з урахуванням особливостей закладів загальної середньої освіти.

Упровадження матеріалів інноваційної освітньої проєктної діяльності буде здійснюватися в різних типах закладів загальної середньої освіти, розташованих у міській (районних, обласних центрах і столиці України) і сільській місцевості. Зосередження зусиль у виконанні завдань дослідження дасть змогу активізувати вплив на підвищення якості базової середньої освіти в країні. Ефективність упровадження створених матеріалів буде забезпечена науково-методичним супроводом, розробленням критеріальної бази для оцінювання їхньої дієвості.

Актуальність обраної теми проєкту з одного боку зумовлена потребою реформування базової середньої освіти, що ґрунтується на нових методологічних і концептуальних засадах її розвитку. З іншого – позитивними результатами експерименту з теми «Дидактико-методичне і навчальне забезпечення реалізації концептуальних засад реформування початкової загальної освіти», що дають підстави для розроблення відповідного дидактико-методичного і навчального забезпечення й перевірки його ефективності в різних умовах здобуття базової середньої освіти.

Результати вивчення наявних у вітчизняній практиці різних видів забезпечення навчання переконують у тому, що в них недостатньо враховано системний підхід, ціннісні орієнтири сучасної освіти, її компетентнісний потенціал. Більшість із них спрямовано на застосування окремих методів, засобів, форм навчання, що не дає змоги повноцінно забезпечити реалізацію компонентів освітнього процесу.

У наявному дидактико-методичному й навчальному супроводі освітнього процесу не повною мірою реалізовано нові концептуальні засади навчання й ураховано індивідуальні психологічні особливості учнів, недостатньо уваги приділено їх особистісному розвитку, формуванню ціннісної і мотиваційної сфер здобувачів освіти, набуттю ними навичок успішної взаємодії в колективі, само- і взаємооцінювання, рефлексії.

Отже, актуальність теми визначена суперечністю між оновленням парадигми вітчизняної базової середньої освіти, що передбачає особистісну, діяльнісну й компетентнісну спрямованість освітнього процесу і браком дидактико-методичного та навчального забезпечення його системної реалізації (програмне забезпечення – дидактико-методичне забезпечення – навчальне забезпечення) у закладах загальної середньої освіти.

Мета дослідження полягає в розробленні й обґрунтуванні дидактико-методичного та навчального забезпечення освітнього процесу на другому рівні повної загальної середньої освіти, реалізації його в закладах загальної середньої освіти.

Досягнення мети відбуватиметься під час виконання таких **завдань**:

- ▶ підготовка дидактико-методичного й навчального забезпечення освітнього процесу в 5–9 класах на другому рівні повної загальної середньої освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти;
- ▶ розроблення програми підготовки вчителів до впровадження дидактико-методичного й навчального забезпечення освітнього процесу в 5–9 класах закладів загальної середньої освіти та її реалізація;
- ▶ експериментальна перевірка розробленого дидактико-методичного й навчального забезпечення освітнього процесу в 5–9 класах закладів загальної середньої освіти;

- ▶ узагальнення, аналіз і зіставлення прогнозованих і здобутих результатів; експертне оцінювання ефективності реалізації;
- ▶ коригування й удосконалення розроблених матеріалів відповідно до одержаних результатів;
- ▶ оприлюднення в різний спосіб інформації про перебіг і результати реалізації інноваційного освітнього проєкту.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ:

- ▶ створення освітнього середовища на засадах академічної доброчесності й паритетної доступності до освіти, в якому продуктивно й конструктивно взаємодіють усі учасники освітнього процесу без будь-яких проявів дискримінації;
- ▶ підвищення якості базової середньої освіти завдяки впровадженню науково обґрунтованого й експериментально перевіреного дидактико-методичного й навчального забезпечення освітнього процесу в 5–9 класах закладів загальної середньої освіти;
- ▶ підготовка педагогічних колективів до реалізації інноваційного освітнього проєкту;
- ▶ науково-методичний супровід упровадження розроблених матеріалів, критеріальна база оцінювання їхньої дієвості;
- ▶ якісні зміни в розвитку мотиваційної й ціннісної сфер учнів, а також їхньої системи ставлень до себе, оточення, суспільства, довкілля тощо;
- ▶ позитивна динаміка у формуванні ключових компетентностей і наскрізних умінь здобувачів освіти, що стане запорукою їхньої успішної соціалізації й самореалізації, подальшого життєвого й професійного становлення, уможливить побудову ними власної освітньої траєкторії, а також просування нею.

З метою реалізації інноваційного освітнього проєкту на сьогодні розроблено науково-методичний супровід для учнів, а саме:

▶ затверджено Навчальні плани для 5–6 класів і 7–9 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою, що впроваджуватимуть інноваційний освітній проєкт (наказ МОН України від 10 серпня 2021 року № 902);

▶ надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» модельним навчальним програмам для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою, що впроваджуватимуть інноваційний освітній проєкт (наказ МОН України від 29 вересня 2021 року № 1030);

▶ складено календарно-тематичне планування з навчальних предметів й інтегрованих курсів навчального плану;

▶ розроблено методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу, а також оцінювання результатів навчальної діяльності, організації проєктної діяльності в 5 класах закладів загальної середньої освіти, які реалізують інноваційний освітній проєкт;

▶ створено сайт (<https://ligakrylatykh.com/>), на якому розміщено інформацію про інноваційний освітній проєкт, а також платформу, що містить навчально-методичний комплект, зокрема інтегроване календарно-тематичне планування, методичні рекомендації до опанування певних тем, приклади виконання вправ, відповіді на найпоширеніші запитання, додаткові вправи й завдання тощо;

▶ підготовлено зошити-посібники для 5 класу, що органічно поєднують функції підручника й робочого зошита, посібники для тематичних робіт.

Інформаційні ресурси:

- <https://ligakrylatykh.com/>,
- info@imzo.gov.ua

«ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАННЯ У НАУКОВОМУ ЛІЦЕЇ»

Науковий керівник: Колебошин Валерій Якович, кандидат фізико-математичних наук, доцент, директор «Рішельєвського наукового ліцею» міста Одеси.

Наказ МОН України від 20.07.2021 № 648

Про проведення експерименту за темою «Формування освітнього середовища індивідуального навчання в умовах інформаційного суспільства».

АКТУАЛЬНІСТЬ.

Проблема індивідуального навчання полягає в тому, що результати суспільного процесу, раніше зосереджені в сфері технологій, сьогодні концентруються в інформаційній сфері. Ще одним чинником необхідності впровадження саме індивідуальних форм навчання є швидкий темп оновлення актуальних професійних знань, що викликає необхідність постійного навчання та самовдосконалення для будь-яких фахівців.

Одним з актуальних напрямів розбудови сучасної середньої освіти є впровадження сучасних технологій навчання в освітній процес, з урахуванням індивідуальних потреб та здібностей здобувачів освіти.

Індивідуальну форму навчання фахівці зі стратегічних проблем освіти називають найбільш актуальною освітньою системою XXI століття. Забезпечення рівних прав громадян на отримання якісної загальної освіти неможливо без широкого використання індивідуальних форм навчання. Поміж інших чинників, це пов'язано із великими відстанями до віддалених населених пунктів, і, відповідно, об'єктивною важкістю, а іноді і неможливістю в організації якісного навчання по всьому спектру предметів загальної освіти (перш за все, середньої (повної) освіти, зокрема, на профільному рівні) в таких віддалених населених пунктах. Відсутність можливості надати своїм дітям якісну освіту є одним з чинників, які зумовлюють міграцію населення до великих міст країни, небажання переїзду у віддалені райони навіть при наявності там цікавих пропозицій роботи.

Індивідуальна форма навчання дає можливість створення систем масового безперервного самонавчання, загального обміну інформацією. Саме ця система може найбільш адекватно і гнучко реагувати на потреби суспільства щодо підготовки високопрофесійних фахівців. Можна констатувати, що індивідуальна форма навчання увійшла в XXI століття як найефективніша система підготовки і безперервної підтримки високого кваліфікаційного рівня фахівців різноманітних сфер та галузей. Крім цього, індивідуальна форма навчання може істотно доповнити та розширити традиційні форми організації освітнього процесу.

Мета дослідження – розробити, експериментально апробувати та впроваджувати теоретико-методичні засади створення інформаційного освітнього середовища індивідуального навчання в закладі загальної середньої освіти.

ЗАВДАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТУ:

- ▶ створення на основі теоретичного аналізу та контент-аналізу сучасних теоретичних розробок, моделі освітнього середовища оптимізованого під індивідуальні потреби та здібності учнів;
- ▶ визначення організаційно-педагогічних умов забезпечення освітнього середовища, що працюватиме за моделлю «неперервна та доступна освіта будь-де та в будь-який час»;

- ▶ розроблення комбінованих навчальних програм і планів для здобувачів освіти, які працюють за системою індивідуального навчання, згідно моделі побудови освітнього середовища оптимізованого під індивідуальні потреби та здібності учнів;
- ▶ організація роботи студії звуко- та аудіозапису уроків, їх монтажу, перевірка та розміщення на сайті «Дистанційна освіта Рішельєвського наукового ліцею» та Youtube-каналі «Рішельєвський дистанційний» із залученням кращих фахівців – вчителів, методистів, операторів, монтажерів, техніків програмного забезпечення, адміністраторів сайту та інших;
- ▶ розробка системи моніторингу якості результатів освітнього процесу;
- ▶ розробка критеріїв та показників визначення результативності діяльності моделі освітнього середовища, оптимізованого під індивідуальні потреби та здібності учнів, що працюватимуть дистанційно;
- ▶ підготовка методичних рекомендацій щодо використання в освітньому процесі системи індивідуальної форми навчання;
- ▶ розробка моделі освітнього середовища, оптимізованого під індивідуальні потреби та здібності учнів, як основу його освітньо-виховної діяльності та взаємодії з адміністративним, науковим, професійним, громадським оточенням закладу освіти;
- ▶ створення пакету нормативних документів, що регламентують діяльність закладу як базового інноваційно-освітнього комплексу, розробка програми його розвитку на 2022-2028 роки;
- ▶ розвиток високоінтелектуального освітнього середовища комунального закладу «Рішельєвський науковий ліцей» в умовах реалізації моделі освітнього середовища, оптимізованого під індивідуальні потреби та здібності учнів для навчання й виховання обдарованої учнівської молоді Одещини та України;
- ▶ створення ефективної моделі взаємодії ліцею з науковими, університетськими, освітніми та культурними закладами у постійному розвитку інноваційно-освітнього комплексу;
- ▶ забезпечення нового рівня функціонування педагогічної системи комунального закладу «Рішельєвський науковий ліцей» та створення умов для подальшого творчого розвитку педагогічного колективу.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТУ

У процесі реалізації завдань експерименту за темою «Формування освітнього середовища індивідуального навчання в умовах інформаційного суспільства» передбачено досягнення низки важливих наукових і практичних результатів, створення та апробація сучасного мультимедійного освітнього середовища доступного у вільному доступі, а саме:

- ▶ формування освітнього середовища індивідуального навчання в умовах інформаційного суспільства;
- ▶ надання якісних освітніх послуг здобувачам освіти;
- ▶ підвищення рівня взаємодії громади із закладами загальної середньої освіти;
- ▶ забезпечення рівного доступу до навчальних підручників, освітянської літератури та медіафайлів;
- ▶ розвиток професійної компетентності суб'єктів, що надають освітні послуги;
- ▶ створення умов для самореалізації кожного учасника освітнього процесу.

Інформаційні ресурси:

- <http://rl.odessa.ua/>
- <https://imzo.gov.ua/osvitni-proekti/>

ІНФОРМАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ «ЄДИНА ШКОЛА»

Науковий керівник: Кириленко Світлана Володимирівна, кандидат педагогічних наук, начальник відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Наказ МОН України від 13.03.2019 № 341

Про проведення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Впровадження сучасних інформаційних технологій («Єдина школа») в освітню управлінську діяльність».

АКТУАЛЬНІСТЬ.

Згідно з Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки використання цифрових технологій у закладі загальної середньої освіти має носити багатоплатформний наскрізний характер, тобто використовуватися як під час навчання предметів, здійснення досліджень, індивідуального навчання, так і під час взаємодії учнів, батьків та вчителів.

На сьогодні існує безліч популярних платформ, що підтримують адміністрування освітнього простору, включаючи використання автоматизованих інформаційних систем (у т. ч. довідкових та пошукових), формування баз даних та створення власних банків нормативної інформації, застосування хмарних, супутникових, мережевих та кейс-технологій тощо.

Електронні журнали, щоденники, sms-сповіщення використовуються у більшості розвинених країн світу, зокрема у Великобританії, Латвії, Сінгапурі, США, Фінляндії тощо. У Хорватії проєкт sms-щоденників упроваджувався на загальнодержавному рівні при підтримці Міністерства освіти.

Однак, в Україні, не зважаючи на збільшення кількості шкіл, які мають сучасне технічне обладнання, та доступ до Інтернету, інформатизація управління освітніми закладами ще не відповідає сучасному рівню. Перетворення інноваційних технологій у ключовий інструмент системного аналізу та прийняття рішень в освітній управлінській діяльності залишається надзвичайно актуальною проблемою.

На сучасному українському ринку програмних засобів, призначених для створення освітнього простору закладу освіти, вже досить широко представлені різноманітні види спеціальних інформаційних систем та програм (зокрема проєкти «Електронний щоденник», «Електронний журнал», «Смарсі», «SmileS. Шкільна карта», «КУРС: Освіта», Освітній портал «Класна оцінка», мережева платформа E-SCHOOLS.INFO, Програмний комплекс «UNIS. Електронний журнал», Всеукраїнська шкільна освітня мережа «Щоденник.ua», Всеукраїнська навчальна екосистема «My School.ua», системи «Net Школа Україна» та АС «Школа» тощо).

Проєкти відрізняються інтерфейсом, порядком користування, рівнем адміністрування, ступенем захищеності інформації та іншими характеристиками, однак більшість з них пропонує подібні основні послуги: електронний журнал та щоденник (розклади занять, домашні завдання, оцінки), аналіз успішності та звітність. Також може розроблятися шкільний сайт (з новинами, файловим архівом, платформою для комунікацій між учителями, батьками та учнями).

Експерти виділяють як позитивні сторони, так і проблеми впровадження зазначених проєктів, однак відсутня інформація щодо незалежного (зовнішнього) чи внутрішнього аналізу практики їх реалізації, оцінки ефективності та стабільності роботи. Очікується, що найближчим ча-

сом зазначена ситуація зміниться, оскільки програмне забезпечення зовнішніх автоматизованих систем закладів освіти (у т. ч. електронних журналів) в перспективі має передбачати можливість його інтеграції на рівні імпорту-експорту даних з програмно-апаратним комплексом Національної освітньої електронної платформи (згідно з *Технічним завданням на розробку платформи*).

Інше важливе питання - забезпечення врахування вимог, що висуваються до паперових документів, під час підготовки їх електронних версій та вирішення проблеми дублювання інформації на електронному та паперовому носіях при роботі з документами закладу освіти, що вимагає від педагога значних зусиль та часу і, як наслідок, зменшує його мотивацію використовувати новітні технології.

Подолання законодавчих бар'єрів, формування потреб у використанні цифрових технологій педагогами, батьками та учнями, створення освітніх інформаційних ресурсів, технологій та цифрових платформ, упровадження сучасних принципів державно-громадської моделі управління, наукове обґрунтування і розробка інструментів автоматизації процесів управління закладом освіти, розвиток відповідних цифрових компетенцій педагогів є одними з першочергових завдань цифровізації освіти як пріоритетної складової частини освітньої реформи. Поліпшення якості освіти сприятиме підвищенню інформаційної культури всіх учасників освітнього процесу.

Розв'язання вищезазначених завдань потребує як розробки та впровадження інноваційних технологій в управлінську діяльність закладів освіти, так і методичного забезпечення цього процесу. Необхідно посилити інституційну спроможність районних науково-методичних центрів для підтримки закладів освіти в удосконаленні системи управління освітнім процесом та забезпечити якісний науково-методичний супровід впровадження інформаційних технологій.

Мета експерименту: наукове обґрунтування, розробка та експериментальна перевірка ефективності новітніх інформаційних технологій для автоматизації процесів управління закладами освіти, нормативне врегулювання та методичне забезпечення впровадження цих технологій, формування потреб у їх використанні педагогами, батьками та учнями, розвиток відповідних цифрових компетенцій адміністрації та педагогів закладів освіти, а також посилення інституційної спроможності районних науково-методичних центрів для задоволення потреби в науко-

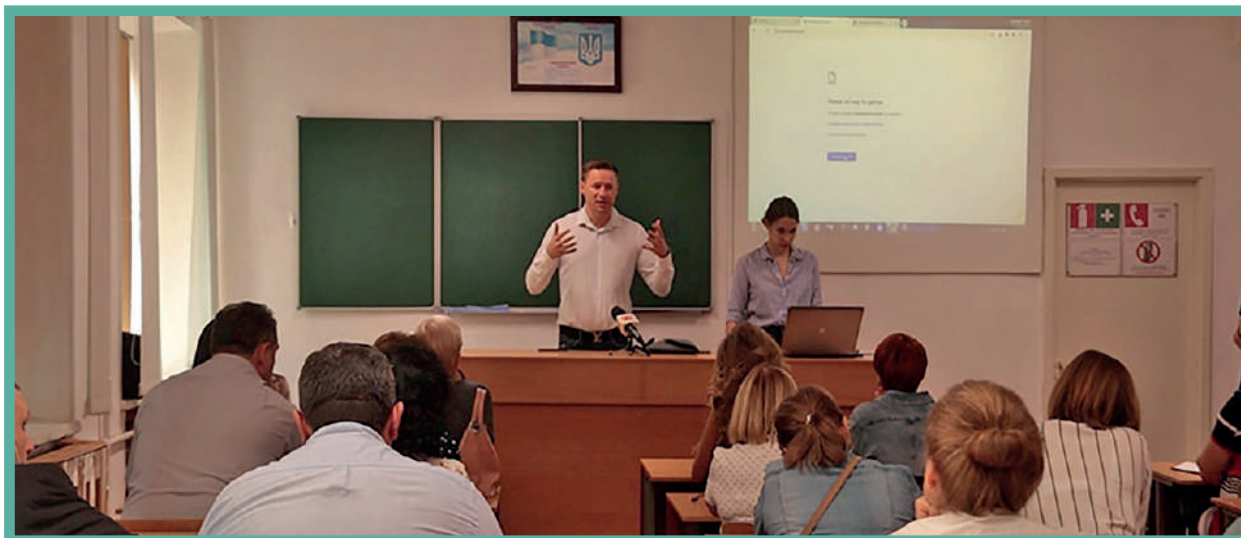
во-методичному супроводі інноваційних процесів сфери освіти - від зародження інноваційної ідеї до її втілення та поширення досвіду реалізації.

На основі визначеної мети та висунутої гіпотези сформульовано такі **завдання експерименту:**

- ▶ здійснити аналіз науково-методичної літератури та результатів науково-експериментальних пошуків щодо запровадження нової системи освітнього школоцентричного («*school-based*») менеджменту з використанням сучасних інформаційних технологій;
- ▶ проаналізувати правову базу щодо впровадження інформаційних технологій та електронного документообігу в управлінську діяльність закладів освіти. У разі необхідності підготувати проєкти нормативно-правових документів щодо удосконалення цього процесу;
- ▶ удосконалити технічне забезпечення реалізації експерименту шляхом передачі закладам загальної середньої освіти-учасникам експерименту та районному науково-методичному центру апаратних засобів (планшетів);
- ▶ забезпечити проєктування, апробування, навчальну взаємодію з усіма суб'єктами освітнього процесу та поетапне впровадження інформаційних технологій («Єдина школа») в управлінську діяльність закладів освіти;
- ▶ вивчити стан функціонування та підготувати рекомендації щодо посилення інституційної спроможності районної науково-методичної служби у наданні методичної підтримки впровадженню сучасних інформаційних технологій в управлінську діяльність закладів освіти;
- ▶ розробити методичні та розпорядчі документи, необхідні для впровадження інформаційних технологій («Єдина школа») в освітню управлінську діяльність;
- ▶ підвищити рівень цифрової компетентності учасників експерименту шляхом організації тренінгів, майстер-класів щодо використання інформаційних технологій в управлінській діяльності закладів освіти;
- ▶ запровадити результати дослідження в практику діяльності закладів освіти.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ:

- ▶ розроблення, апробація та впровадження інформаційних технологій («Єдина школа») для автоматизації типових адміністративних процесів управлінської діяльності закладів загальної середньої освіти;

- ▶ забезпечення апаратними засобами (планшетами) закладів освіти-учасників експерименту (у визначеній експериментом кількості);
- ▶ підвищення рівня володіння інформаційно-комунікаційними технологіями адміністрації, педагогів закладів освіти-учасників експерименту;
- ▶ підвищення інституційної спроможності районної методичної служби у методичному забезпеченні впровадження інформаційних технологій в управлінську діяльність закладів освіти;
- ▶ розроблення науково-методичного забезпечення та організація діяльності закладів освіти-учасників експерименту для реалізації завдань експерименту;
- ▶ розроблення локальних документів, необхідних для впровадження інформаційних технологій («Єдина школа») в управлінську діяльність закладів загальної середньої освіти;
- ▶ розроблення пропозицій щодо удосконалення нормативно-правового забезпечення процесу впровадження інформаційних технологій та електронного документообігу в управлінську діяльність закладів загальної середньої освіти;
- ▶ експериментальне підтвердження ефективності концепції впровадження інформаційних технологій («Єдина школа») в управлінську діяльність закладів освіти.

Ефективна реалізація можлива за умови раціонального використання фінансових, технологічних, інформаційних, матеріальних, інтелектуальних та інших ресурсів. Реалізація експерименту не потребує залучення бюджетних коштів.

Інформаційно-комунікаційна автоматизована система «Єдина школа» (далі – Система чи «Єдина школа») складається з програмних продуктів, сервісів та засобів доступу до неї, розроблених ТОВ «ТАТЛ ТЕХНОЛОДЖІ» (далі – Товариство) у вигляді web- та мобільних додатків для комп'ютерів, ноутбуків, планшетів та смартфонів, призначених для використання з будь-якого місця та в будь-який час педагогічними працівниками, учнями, їх батьками та представниками органів управління освіти.

Станом на 1 червня 2022 р. до Системи приєднано 148 класів закладів освіти-учасників експерименту, в яких навчається 4 846 учнів та викладає 390 педагогічних працівників (45 класи, 1990 учнів, 103 педагогів школи № 8; 35 класів, 893 учня, 86 педагогів школи № 225; 33 класи, 988 учнів, 117 педагогів Навчально-виховного комплексу № 240 «Соціум»; 35 класів, 975 учнів, 84 педагогів СШ № 252) Оболонського району міста Києва.

Модуль «Адміністрування» надає інструменти формування баз даних користувачів, налаштування, адміністрування та аналізу роботи школи.

Модуль «Електронний журнал» забезпечує ведення е-журналів відповідно до структури їх паперових версій, налаштування системи оцінювання, аналіз успішності учнів та відвідування занять, формування календарно-тематичних планів та створення домашніх завдань з текстовим, графічним, аудіо-, фото- та відеоконтентом. На запит вчителів передбачена можливість здійснювати формувальне/рівневе оцінювання та створювати документи початкової школи (конструктор свідоцтв досягнень учнів), автоматизовано процес переведення учнів на новий навчальний рік.

Інтегровані інструменти «Електронного документообігу» дозволяють вести класні журнали для I-IV та V-XI класів, журнал індивідуального навчання, журнал обліку пропущених і замінених уроків, журнал обліку руху учнів, особові справи учнів, алфавітну книгу учнів, особові справи педагогічних працівників, таблиць навчальних досягнень учнів. Очікується доступ до журналу продовженого дня і журналу факультативних та гурткових занять. Е-журнали зберігаються в «Електронному архіві» в форматі, визначеному відповідно до єдиних зразків обов'язкової ділової документації.

Модуль «Дистанційне навчання» сприяє організації онлайн уроків з переходом на платформу ZOOM із запланованого в розкладі уроку, дозволяє створювати тести та проводити онлайн тестування.

Модуль «Аналітика і звітування» – підтримує взаємодію між закладом освіти та органом управління освіти через щоденний моніторинг освітньої діяльності школи та формування статистичних звітів, що сприяє створенню інформаційного освітнього простору певної території.

Модуль «Електронний щоденник» надає доступ учням та батькам до розкладу уроків, результатів оцінювання та відвідування занять, дозволяє учням брати участь в онлайн уроках, отримувати домашнє завдання, а батькам контролювати його виконання, знайомитися з новинами школи та класу, спілкуватися з вчителями.

Під час дослідно-експериментальної роботи продовжено аналіз нормативних актів, що регулюють цифровізацію освіти. Законодавством врегульовано практично усі питання, порушені у рамках експерименту. Внутрішня система забезпечення якості освіти може включати інформаційні системи для ефективного управління закладом освіти (ст.41 Закону України «Про освіту»), а до критеріїв її оцінювання віднесено використання електронної освітньої платформи, участь педагогів в інноваційній діяльності та частку педагогів, які застосовують інформаційно-комунікаційні (цифрові) технології (Наказ МОН від 30.04.2021 № 493, зареєстрований в Мін'юсті 17.06.2021 за №809/36431).

Інформаційні ресурси:

- «Впровадження сучасних інформаційних технологій («Єдина школа») в освітню управлінську діяльність» на 2019–2023 роки (наказ МОН України від 13.03.2019 № 341). Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/vprovadzhennia-suchasnykh-informatsiynykh-tekhnologiy-yedyna-shkola-v-osvitniu-upravlins-ku-diial-nist-na-2019-2023-roky-nakaz-mon-ukrainy-vid-13-03-2019-341/>

- «Єдина школа» – на допомогу закладам загальної середньої освіти України в умовах війни. Режим доступу:
  - <https://imzo.gov.ua/2022/04/04/yedyna-shkola-na-dopomohu-zakladam-zahal-noi-seredn-oi-osvity-ukrainy-v-umovakh-viyny/>
  - Служба підтримки користувачів для зворотного зв'язку з вчителями, батьками та учнями шляхом звернення на сайті <https://tatl.atlassian.net/servicedesk/customer/portals> або безпосередньо в системі.
  - Проведення постійних щотижневих онлайн-консультацій для педагогів <https://eschool-ua.com/#/online/teacher> та батьків <https://eschool-ua.com/#/online/parent>;
  - Папка з настановами для учнів та батьків. Режим доступу: https://drive.google.com/drive/folders/1hDhffQGFSAMRC87k_-BkC1-y2MoxwDUb?usp=sharing
  - Папка з настановами для педагогів різних категорій. Режим доступу: https://drive.google.com/drive/folders/1jHN3yLytz00EwnrkzqHepP_Mh1m0vUOY?usp=sharing
  - Папка з настановами для керівництва закладів освіти. Режим доступу: <https://drive.google.com/drive/folders/1hESjkeD4cUH3s874v7emARM4gWibHNoe?usp=sharing>

«МОДЕЛЬ ЗДОРОВОЇ ШКОЛИ»

Науковий керівник: Бережна Таміла Іванівна, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, вчений секретар ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Наказ МОН України від 04.06.2021 № 626

Інноваційний освітній проєкт всеукраїнського рівня «Модель здорової школи» впроваджується на базі закладів загальної середньої освіти Дніпропетровської, Львівської, Полтавської, Рівненської та Херсонської областей.

АКТУАЛЬНІСТЬ.

В умовах суспільно-економічного життя актуальною залишається проблема формування, збереження, зміцнення здоров'я людини. Адже нинішнє суспільство характеризується зниженням індексу людського розвитку, який характеризують стан здоров'я українців та їх тривалість життя.

У Національній стратегії створення безпечного та здорового середовища в Новій українській школі (Указ Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020) зазначається про необхідність формування безпечних, комфортних та здорових умов навчання в закладах освіти, освітнього середовища.

Модель здорової школи включає вісім складових для формування закладом освіти безпечного й здорового освітнього середовища, а саме: освітній простір, освіта в галузі здоров'я та безпеки, фізична культура та рухова активність, здорове харчування, медична служба, психологічна служба, підготовка і здоров'я вчителів, залучення сім'ї та громади.

З 1 січня до 27 червня 2022 р. у співпраці з Міністерством освіти і науки України, Міністерством охорони здоров'я України, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» й підтримки українсько-швейцарського проєкту «Скорочення поширеності факторів ризику неінфекційних захворювань в Україні» (коротка назва «Діємо для здоров'я») та з метою впровадження моделі «Здорова школа» в експериментальних закладах загальної середньої освіти реалізовано заходи за вісьмома напрямами, розглянутими нижче.

Система освіти є найбільш важливою структурою, яка закладає основи здорового способу життя особистості, тим самим сприяє зміцненню духовного, фізичного та соціального благополуччя молодого покоління. Якісна освіта сприяє поліпшенню здоров'я, а міцне здоров'я є передумовою отримання належної освіти.

В Україні неінфекційні захворювання є головним викликом для громадського здоров'я. Найбільший тягар, як за наслідками для життя та здоров'я людини, так і для системи охорони здоров'я, складають чотири основні групи захворювань: цукровий діабет, хронічні респіраторні, серцево-судинні та онкологічні захворювання. Своєчасні та ефективні заходи з профілактики неінфекційних захворювань у дітей можуть значно зменшити показники захворюваності та позитивно впливати на якість їхнього життя у майбутньому.

Формування здорового та безпечного освітнього середовища вимагає вирішення низки проблем, зокрема, пов'язаних з непопулярністю серед дітей та підлітків культури здорового харчування, малорухливим способом життя, поширеністю проявів фізичного і психологічного насильства та булінгу (цькування), неналежним рівнем медичного супроводу учнів, а також загалом несистемним підходом до формування культури здорового та безпечного способу життя у сім'ї та громаді, недостатністю співпраці різних соціальних інституцій у подоланні зазначених проблем.

Мета проєкту: розробити та обґрунтувати Модель здорової школи, експериментально перевірити її ефективність, а також результативність методичного інструментарію її впровадження й моніторингу.

ЗАВДАННЯ ПРОЄКТУ:

- ▶ розроблення та впровадження Моделі здорової школи у закладах загальної середньої освіти;
- ▶ розроблення критеріїв, показників та рівнів ефективності Моделі здорової школи в умовах здорового та безпечного освітнього середовища у закладах загальної середньої освіти;
- ▶ визначення та обґрунтування організаційно-педагогічних умов впровадження Моделі здорової школи у закладах загальної середньої освіти;
- ▶ експериментальна перевірка ефективності впровадження Моделі здорової школи на основі порівняльного аналізу результатів моніторингу закладів освіти до та після участі у проєкті за допомогою Індексу здоров'я школи;
- ▶ розроблення програми для підвищення кваліфікації керівних, педагогічних, медичних та технічних працівників закладів освіти, постачальників послуг шкільного харчування з питань загальношкільного підходу до створення здорового середовища та збереження і зміцнення здоров'я учасників освітнього процесу;
- ▶ розроблення методичних рекомендацій щодо впровадження Моделі здорової школи, що сприяє формуванню здорового та безпечного освітнього середовища;
- ▶ популяризація та підтримка у розробці та застосуванні інструменту оцінки Індекс здоров'я школи в управлінні закладом загальної середньої освіти.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТУ:

Модель здорової школи у закладах загальної середньої освіти забезпечує:

- ▶ здорове та безпечне освітнє середовище у закладах загальної середньої освіти та забезпечено впровадження заходів, спрямованих на формування гігієнічних навичок та засад здорового способу життя, протидію насильству;
- ▶ навчально-методичне забезпечення щодо впровадження Моделі здорової школи;

► програми для підвищення кваліфікації керівних, педагогічних, медичних та технічних працівників закладів освіти, постачальників послуг шкільного харчування з питань загальношкільного підходу до створення здорового середовища та збереження і зміцнення здоров'я здобувачів освіти;

► методичні рекомендації щодо впровадження Моделі здорової школи, як системної технології організації освітнього процесу, що сприяє формуванню здорового та безпечного освітнього середовища;

► у закладах освіти буде організовано харчування згідно рекомендацій та принципів здорового харчування;

► у закладах освіти буде забезпечено умови для фізичної активності учнів; підвищено якість уроків фізичної культури, посилено залучення учнів до рухової активності під час занять з інших навчальних предметів, а також у позаурочний час;

► налагоджено ефективні механізми взаємодії між органами управління освітою, адміністрацією закладів освіти, педагогічними працівниками, учнями та батьками, інститутами громадянського суспільства та іншими зацікавленими сторонами у громаді для формування звичок здорового способу життя, фізичної активності та безпечної поведінки дітей.

Реалізація даного проєкту проводиться в рамках проєкту «Скорочення поширеності факторів ризику неінфекційних захворювань в Україні» (коротка назва «Діємо для здоров'я», що реалізується у співпраці з Міністерством освіти і науки України, Міністерством охорони здоров'я України та впроваджується консорціумом організацій – GFA Consulting Group, Університетськими клініками Женеви/Hôpitaux Universitaires de Genève (HUG), Благодійним фондом «Здоров'я жінки і планування сім'ї» та компанією BE-IT Health за підтримки Швейцарської агенції розвитку та співробітництва.

Проєкт Модель здорової школи сприятиме профілактиці неінфекційних захворювань та зміцненню здоров'я учнів. Для досягнення цієї мети застосовується загальношкільний підхід, який передбачає узгоджену діяльність колективу закладу освіти у восьми ключових напрямках: освітній простір, освіта в галузі здоров'я і безпеки, фізичне виховання та рухова активність, здорове харчування, медична служба, соціально-психологічна служба, підготовка та здоров'я працівників закладу освіти, залучення сім'ї та громади.

Проєкт популяризує та впроваджує підхід до збереження та зміцнення здоров'я у закладах загальної середньої освіти, який відповідає ключовим принципам національної концепції Нової Української школи, Державному стандарту повної загальної середньої освіти, підтримує розвиток нової освітньої галузі «Соціальна та здоров'язбережна освіта» і впровадження наскрізної лінії «Здоров'я і безпека».

Пропонований проєктом підхід базуються на рекомендаціях ВООЗ, ЮНІСЕФ, рамкової концепції FRESH (Focusing Resources on Effective School Health /Спрямування ресурсів на забезпечення ефективної охорони здоров'я в школах), моделі «Шкіл, дружніх до дитини», «Безпечної школи», а також відображають багаторічний досвід зі створення в Україні мережі Шкіл сприяння здоров'ю.

Загальношкільний підхід до профілактики та зміцнення здоров'я представлено у форматі Моделі здорової школи. Запропонована модель є дитиноцентричною, відзначає взаємозв'язок навчання та здоров'я та передбачає взаємодію закладу освіти з громадою. Модель поєднує вісім ключових компонентів та передбачає узгоджені дії всіх працівників закладу освіти задля створення в закладі освіти здорового та безпечного освітнього середовища:

Освітній простір. Соціальний та емоційний клімат закладу освіти та його фізичний простір впливають на розвиток учнів, бажання вчитися, результати навчання, взаємини з іншими учнями, вчителями, сім'єю та громадою. Правильно організований, інклюзивний освітній простір та відповідні правила закладу сприяють процесу навчання, забезпечують здоров'я та безпеку учнів і працівників закладу.

Розроблено цифровий формат інструменту самооцінки закладів ЗСО «Індекс здорової школи» та розпочато його дослідну експлуатацію за участі 100 пілотних шкіл (апробовано п'ять модулів), підготовлено рекомендації щодо розроблення додаткових функцій інструменту (*формування плану заходів, додаткові функції моніторингу виконаних завдань*).

Проведено навчання шкільних команд у закладах загальної середньої освіти - учасників інноваційного освітнього проєкту всеукраїнського рівня з метою ознайомлення з положеннями «Моделі здорової школи». Підготовлено та розповсюджено інформаційний буклет «Нова українська школа – простір здоров'я» та інформаційний відеоролик «Модель здорової школи» (інформаційний ресурс МОН України).

З метою модернізації шкільних харчоблоків і забезпечення санітарно-побутових умов для 18 закладів освіти закуплено та передано необхідне оснащення й побутову техніку (посуд, холодильне та морозильне обладнання, посудомийні машини, бойлери, пральні й сушильні машини). Упродовж липня-серпня 2022 р. додаткове оснащення буде закуплено та передано до 60 експериментальних закладів загальної середньої освіти.

Освіта в галузі здоров'я та безпеки. Формальна, структурована освіта, яка дає можливість набути знання та навички, необхідні для ухвалення рішень щодо власного здоров'я та дотримання здорового способу життя. Розроблено тренінгову програму та методичні матеріали для працівників закладів освіти для роботи за темою «Здорове харчування» з учнями початкової й середньої школи.

У співпраці з громадською організацією «ЗдоровБудь!» проведено навчання для вчителів 100 експериментальних закладів загальної середньої освіти. Розроблено методичні матеріали на тему «Здорове харчування».

Фізичне виховання та рухова активність. Комплексна програма фізичного виховання у закладі освіти включає в себе: уроки фізкультури, рухову активність у школі та поза школою, залучення працівників закладу освіти, родини та громади до такої активності.

Спільно з ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», Комітетом з фізичного виховання та спорту МОН України, ГО «UA Active» розроблено організаційно-педагогічні умови впроваджен-

ня Моделі здорової школи. Проведено методологічні семінари для вчителів фізичної культури та спортивно-оздоровчі заходи для дітей з метою адаптації розробленої Моделі здорової школи для учасників проєкту.

Надано методичні рекомендації для педагогічних працівників партнерських закладів освіти з метою популяризації рухової активності серед учнів/учениць, здійснюється навчання й менторська підтримка вчителів фізичної культури, проводяться спортивно-оздоровчі заходи; партнерські заклади освіти забезпечуються спортивним інвентарем для впровадження модельної навчальної програми з фізичного культури та популяризації безконтактних варіативних модулів.

Здорове харчування. Культура харчування в закладі освіти дає можливість учням сформувати здорові харчові звички через: шкільне меню, продукти, які можна придбати в буфеті, їдальні, торговельних автоматах на території закладу освіти, під час шкільних святкових заходів. Шкільне харчування має забезпечувати дітей їжею та напоями, які відповідають сучасним принципам здорового харчування та рекомендаціям ВООЗ та МОЗ України.

У рамках підтримки реформи шкільного харчування, ініційованої першою леді України Оленою Зеленською, проєкт «Діємо для здоров'я» надав підтримку в розробленні, змістовому наповненні, тестуванні та забезпеченні доступності інформаційної вебплатформи «Знаймо», створеної за участі й підтримки МОН України, МОЗ України, Мінекономіки, Держспоживслужби, Центру громадського здоров'я, українсько-швейцарського проєкту DECIDE та ЮНІСЕФ.

З метою підтримки закладів загальної середньої освіти в реалізації реформи шкільного харчування видано й розповсюджено 15 000 примірників плаката «Тарілка здорового харчування» для розміщення в шкільних їдальнях та використання під час занять на тему здорового харчування, а також однойменний анімований відеоролик.

У співпраці з проєктом Євгена Клопотенка «Культура їжі» на базі закладів професійно-технічної освіти проведено навчання для 128 кухарів із партнерських закладів загальної середньої освіти Львівської й Рівненської областей.

Медична служба. У закладі освіти обов'язково має бути медичний працівник та відповідно обладнаний медичний кабінет. Медичний працівник закладу освіти здійснює профілактичну роботу для попередження інфекційних та неінфекційних захворювань, виявляє чинники ризику та потенційні проблеми зі здоров'ям учнів, забезпечує супровід учнів із хронічними захворюваннями.

З метою проведення моніторингу стану здоров'я та поведінкових орієнтацій учнів творчою групою освітнього проєкту всеукраїнського рівня спільно з Інститутом соціальних досліджень імені Олександра Яременка розпочато підготовку загальнонаціональних і міжнародних досліджень:

► поширеності ожиріння серед дітей (Childhood Obesity Surveillance Initiative), результати якого можуть бути використані для базової оцінки поширеності надмірної ваги й ожиріння серед дітей молодшого шкільного віку (проводиться в Україні за методологією Всесвітньої організації охорони здоров'я);

► дослідження «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді» (Health Behavior of School Age Children).

У рамках діяльності освітнього проєкту для медичних працівників закладів загальної середньої освіти розроблено тренінгову програму до якої включено інформацію питання нагляду за учнями із хронічними захворюваннями та наведено алгоритми дій у випадку гострих станів, а також приклади застосування у роботі з дітьми інструментів консультування, що дає можливість оцінити стан дитини враховуючи умови проживання, навчання, харчування, фізичну активність, вживання психоактивних речовин, статеву поведінку, безпеку та психологічний стан.

Соціально-психологічна служба. Профілактична служба, яка підтримує емоційне та психологічне благополуччя учнів та сприяє успіху в процесі соціалізації та навчання, а у випадку потреби – перенаправляє до інших медичних, психологічних або соціальних служб.

Творчою групою освітнього проєкту спільно з громадською організацією «Альянс за громадянські права» організовано навчання для психологів і соціальних педагогів експериментальних закладів загальної середньої освіти.

Підготовка і здоров'я вчителів. Усі працівники закладу освіти потребують навчання та підтримки для дотримання принципів здорового способу життя. Позитивний приклад працівників закладу освіти допомагає учням засвоїти принципи здорового способу життя та сформувати життєві навички здорової поведінки.

Для педагогічних та медичних працівників експериментальних закладів загальної середньої освіти організовано навчання за темою «Подолання стресу та збереження психічного здоров'я».

Проведено чотири тренінги для освітян 12 закладів ЗСО й медичних працівників у Стрільківській, Дрогобицькій, Ралівській і Сокільницькій громадах Львівської області у травні та червні 2022 р.

Залучення сім'ї та громади. Заклади освіти створюють партнерські зв'язки з закладами охорони здоров'я, соціальними службами, правоохоронними органами, закладами культури, громадськими організаціями та місцевими волонтерськими ініціативами у громаді. Це допомагає підсилити профілактичну роботу та залучити додаткові ресурси для популяризації здорового способу життя.

З метою популяризації здорового способу життя, посилення профілактичної роботи та залучення додаткових ресурсів упродовж березня-червня 2022 р. для педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти проведено онлайн круглий стіл «Органи місцевого самоврядування у створенні безпечного освітнього середовища в закладах освіти» (травень 2022 р.).

Індекс Здоров'я Школи (ІЗШ) – допомагає розробити та впровадити заходи, щоб покращити ситуацію зі здоров'ям учнів та вчителів. Інструмент охоплює наскрізні теми, які стосуються профілактики захворювань: фізична активність; харчування; тютюн і алкоголь; дихальні розлади; безпека; репродуктивне та сексуальне здоров'я.

Вищезазначені теми обрано тому, що пов'язана з ними поведінка впливає на здоров'я та може відігравати вирішальну роль у запобіганні основним причинам відсутності на уроках, захворювань, госпіталізації, інвалідності та навіть смерті.

ЗАХОДИ СПРЯМОВАНІ НА РЕАЛІЗАЦІЮ ПРОЄКТУ:

► регіональні заходи з презентації Моделі здорової школи (тематичні семінари для директорів шкіл на базі Херсонської академії неперервної освіти, Полтавського інституту післядипломної педагогічної освіти, Сумського ОІППО, Івано-Франківського ОІППО. В процесі підготовки регіональні семінари у Рівненській, Львівській та Дніпропетровській областях);

► виготовлення та розповсюдження інформаційних матеріалів, плакатів, відео (розроблено і надруковано плакат «Тарілка здорового харчування», 12 000 примірників розповсюджено у 5 областях через обласні центри громадського здоров'я. Підготовлено відеоролик «Тарілка здорового харчування», доступний на сайті znaймо.gov.ua. В процесі підготовки до друку плакатів «Здоровий сон» та виготовлення аналогічного відеоролику «Здоровий сон»);

► розроблення інструменту самооцінки закладу освіти «Індекс здоров'я школи» (у співпраці з Інститутом освітньої аналітики розроблено цифровий формат інструменту самооцінки закладів загальної середньої освіти «Індекс здорової школи» (5 модулів) та розпочата дослідна експлуатація за участі пілотних шкіл; підготовлені рекомендації від користувачів щодо вдосконалення інструменту самооцінки закладу освіти «Індекс здоров'я школи»; в процесі заповнення Індекса командами пілотних шкіл, доопрацювання 3 модулів; виконання рекомендацій від користувачів щодо вдосконалення інструменту (візуалізація даних, механізм формування плану дій закладу освіти);

► методична підтримка вчителів у створенні цікавих і захопливих уроків та виховних заходів на теми здоров'я (партнери проєкту ГО «Здоров Будь!» розробили програму навчального

курсу для вчителів на тему здорового харчування та розпочали пілотування у 100 пілотних школах проєкту; технічна підтримка у створенні веб-платформи на підтримку реформи шкільного харчування та розробки контенту для цільових аудиторій батьків, вчителів та учнів, завершене поведінкове дослідження харчування дітей шкільного віку, ставлення управлінців, освітян, кухарів та батьків до реформи шкільного харчування, результати представлені під час 4-го регіонального форуму «Реформа шкільного харчування»; проведено всеукраїнську нараду за участю представників обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти з питань реалізації освітніх програм на тему здорового харчування; спільно із Центром громадського здоров'я МОЗ України розроблена концепція та комунікаційний план інформаційної кампанії зі зниження споживання цукру (перша хвиля); у співпраці з проєктом «Культура їжі» Євгена Клопотенка розроблено навчальну програму для шкільних кухарів. Проведено 2 навчальні семінари для кухарів у Херсонській області).

Інформаційні ресурси:

- Україно-швейцарський проєкт «Діємо для здоров'я»
- Сайт <https://actforhealth.in.ua/>
- Фейсбук <https://www.facebook.com/actforhealth.in.ua>
- Телеграм <https://t.me/actforhealth>

«ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ»

Науковий керівник:

Русанов Геннадій Геннадійович, кандидат педагогічних наук, координатор групи експертів, координатор групи експертів програми EU4Skills.

Науковий консультант: Сергєєва Лариса Миколаївна,

доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри професійної та вищої освіти ЦІППО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Наказ МОН України від 10.08.2021 № 901

Про проведення експерименту за темою «Професійна орієнтація у Новій українській школі».

АКТУАЛЬНІСТЬ

Україна є частиною глобального світу і разом з ним проходить період трансформації суспільних і економічних відносин, які призводять до значних змін на ринку праці. Нові тенденції – стрімкий розвиток інновацій та технологій, виникнення нових спеціальностей на перетині декількох галузей, нових форм і видів зайнятості, підвищення конкуренції, посилення міграції, можливість постійно змінювати місце роботи та фах – висувають нові вимоги до володіння знаннями, вміннями та навичками. М'які універсальні міжпрофесійні навички (soft skills), такі як менеджмент знань та інформації, самоорганізація, ведення переговорів, уміння аналізувати та приймати ефективні рішення, розв'язувати комплексні задачі, дозволяють нам швидко адаптуватися до нових умов, а разом з профільними знаннями – набути конкурентоздатності та затребуваності на ринку праці.

Сьогодні ми бачимо десятки нових професій, які ще 10 років тому не можна було уявити. Професії, що уже існують, та професії майбутнього відображають наш світ – різноманітний, рухливий та цікавий, з безліччю можливостей для кожної людини, відповідно до її здібностей, талантів, знань, компетентностей, навичок та вміння адаптуватися до умов, що швидко змінюються.

У 2020 Всесвітній Економічний Форум у Давосі (WEF) у своєму звіті «Майбутнє професій» однією з найважливіших навичок для успішної кар'єри у мінливому світі визначає активне навчання та навчальні стратегії, аналітичне мислення та інноваційність. На думку WEF, саме ці навички дадуть можливість адаптуватись до мінливого світу, у якому, за їхніми підрахунками, до 2025 року 85 мільйонів робочих місць можуть бути заміщені внаслідок зміни розподілу праці між людьми та машинами. В той же час, можуть з'явитися 97 мільйонів нових ролей, які будуть більш пристосовані до нового розподілу праці між людьми, машинами та алгоритмами у 15 галузях економіки.

За повідомленням Державного центру зайнятості, сьогодні 31% безробітних – це молодь у віці до 35 років. Найбільша частка безробітних молодих осіб в Україні, 50%, мають вищу освіту, 33% – закінчили заклад професійної (професійно-технічний) освіти (ЗП(ПТ)О), а 17% – заклад загальної середньої освіти (ЗЗСО).

За даними Державної служби статистики України, у 2018 році в загальній кількості безробітних, які шукають роботу понад 12 місяців, молодь у віці 15–34 років становила близько 40 %. Останніми роками формується тенденція до збільшення кількості молоді, яка перебуває у статусі безробітних понад рік, деякі з них змушені перебувати у стані тривалого безробіття з самого початку трудової діяльності. У 2018 році серед випускників закладів вищої освіти (ЗВО), які отримували послуги державної служби зайнятості, 33% здобували освіту у галузі соціальних наук, бізнесу та права, 13% – за інженерними спеціальностями, 12% – у галузі охорони здоров'я, 11% – за напрямками гуманітарних наук та мистецтва. Сьогодні 44% випускників закладів вищої освіти працюють не за фахом, а 29% випускників працюють за фахом, лише частково пов'язаним з отриманою спеціальністю.

Якісна професійна орієнтація неможлива без активної участі загальної середньої освіти, ЗП (ПТ)О, фахової передвищої освіти (коледжів, технікумів), закладів вищої освіти та роботодавців, адже саме вони є провідниками випускників закладів освіти (ЗО) до ринку праці. На думку всіх учасників освітнього процесу, здобувачам освіти необхідно створювати можливості спробувати різні види діяльності та практики за сприяння роботодавців, на виробництвах і підприємствах, у закладах освіти.

Система професійного орієнтування – це можливість для економіки стати більш ефективною, для суспільства – більш справедливим. Усвідомлений вибір професії – важливий крок до успішної особистісної та професійної самореалізації молоді, розвитку майбутньої кар'єри та життєвих пріоритетів.

Мета експерименту – розробити та експериментально перевірити ефективність впровадження моделі «Професійна орієнтація в Новій українській школі».

ЗАВДАННЯ:

- ▶ розроблення та впровадження моделі «Професійна орієнтація в Новій українській школі»;
- ▶ розроблення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу в частині професійної орієнтації здобувачів освіти у закладах загальної середньої освіти;
- ▶ розроблення критеріїв готовності всіх суб'єктів освітнього процесу до впровадження моделі «Професійна орієнтація в Новій українській школі»;
- ▶ розроблення програми підвищення кваліфікації вчителів до впровадження моделі «Професійна орієнтація в Новій українській школі»;
- ▶ розроблення та експериментальна перевірка впровадження профорієнтаційного курсу за вибором у 8 та 10 класах;
- ▶ експериментальна перевірка ефективності впровадження моделі «Професійна орієнтація в Новій українській школі»;
- ▶ розроблення методичних рекомендацій із впровадження професійної орієнтації у закладах загальної середньої освіти;
оприлюднення в різний спосіб інформації про перебіг і результати реалізації експерименту всеукраїнського рівня.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ:

- ▶ навчально-методичне забезпечення для учасників освітнього процесу щодо впровадження моделі «Професійна орієнтація в Новій українській школі»;
- ▶ розроблені пропозиції до змісту навчальних програм з профорієнтації учнів 1-12 класів;
- ▶ профорієнтаційний курс для 8 та 10 класів;

- ▶ програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо впровадження наскрізної моделі «Професійна орієнтація в Новій українській школі»;
- ▶ методичні рекомендації для вчителів щодо впровадження моделі «Професійна орієнтація в Новій українській школі»;
- ▶ експериментальні посібники та методичні матеріали для впровадження професійної орієнтації у закладах загальної середньої освіти за очною та дистанційною формами здобуття освіти;
- ▶ висновки моніторингових досліджень щодо ефективності запропонованих підходів до впровадження професійної орієнтації у закладах загальної середньої освіти - учасниках експерименту.

Інформаційні ресурси:

- <https://www.kariera.in.ua/>, який містить необхідну інформацію для учасників експерименту.

«ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ»

Науковий керівник:

Співакова Інна Борисівна, кандидат педагогічних наук, директор Кловського ліцею №77 міста Києва.

Наказ МОН України від 18.05.2022 № 457

Про проведення експерименту за темою «Система оцінювання якості освіти в ліцеї».

АКТУАЛЬНІСТЬ

У вирішенні проблеми оцінювання якості шкільної освіти сьогодні простежуються два напрями, які виводять саму технологію оцінювання освітніх систем на принципово новий рівень. Перший напрям пов'язаний з розвитком кількісного аналізу, заснованого на даних державного обов'язкового статистичного спостереження, зовнішньої оцінки освітніх досягнень, обробки результатів соціологічних досліджень, які дозволяють перейти від суджень і думок до обґрунтованого порівняльного аналізу, прогнозу щодо виявлення залежностей різних факторів, які впливають на результативність освітніх систем. Другий напрям заснований на зміщенні пріоритетів в оцінюванні якості шкільної освіти з процесу на результат. Варіативність освітніх програм, поява нових освітніх технологій указали на те, що схожі результати функціонування освітніх послуг можуть бути досягнуті різними шляхами, які багато в чому визначаються її індивідуальними характеристиками.

Нерозробленість ефективного і загально визнаного механізму вимірювання й оцінювання якості елементів освітнього процесу (освітніх програм, результатів та умов навчання тощо) є одним з істотних недоліків шкільної системи освіти. Відсутність об'єктивних критеріїв оцінки індивідуальних освітніх досягнень, закладу освіти як адміністративно територіальної одиниці призводить до того, що рівень якості освіти є недостатнім індикатором для прийняття відповідних управлінських рішень на всіх його рівнях. Використання кількісних та якісних вимірників якості шкільної освіти має сприяти подоланню суперечності між зростаючою варіативністю освіти та його стандартизацією. Розробка та вдосконалення процедур вимірювання й оцінювання дозволять знайти компроміс між стандартизацією цілей освіти та його творчої складової, додасть їм властивостей об'єктивної діагностики та адекватного моніторингу.

До основних напрямів реалізації Національної стратегії належать: переорієнтація пріоритетів освіти з держави на особистість, на послідовну демократизацію і гуманізацію освітнього процесу, педагогічної ідеології в цілому, тобто на європейські гуманістичні цінності та виміри; розроблення інваріантних моделей змісту виховання в закладах освіти з урахуванням сучасних соціокультурних ситуацій, цінностей виховання та навчання.

Комплексне та виважене впровадження цих методологічних підходів у систему роботи ліцею забезпечить ефективність навчання та виховання, повагу до можливостей і потреб учнів, уможливить розвиток в учнів гуманітарного та інформаційно-критичного мислення, що так потрібно сучасній молоді.

При оцінюванні якості цих об'єктів освітньої системи виникає проблема обліку всього різноманіття їхньої діяльності (функціонування). Це проблема може бути вирішена, якщо використовувати комплексну оцінку якості. Складність комплексної оцінки полягає в непорівнянності, різноманітності показників, якими описуються різні властивості об'єктів освітніх систем, а у відсутності науково обґрунтованих підходів щодо інтегрування цих показників у одну систему оцінювання. Необхідно зазначити, що важливим моментом при побудові системи оцінки

якості освіти є відкритість освітньої системи, що означає наявність факторів, які впливають на освітні результати, але не залежать від системи управління освітою. Відтак, при оцінюванні якості освіти не можна вимагати однакових результатів від освітніх систем, що перебувають в істотно різних умовах функціонування, які від закладу освіти не залежать.

Під внутрішньою системою оцінки якості освіти в закладі загальної середньої освіти розуміється діяльність інформаційного забезпечення управління, що заснована на систематичному аналізі якості реалізації освітнього процесу, його ресурсного забезпечення та результатів.

Ми будемо розглядати систему оцінювання якості освіти в ліцеї як цілісну систему діагностичних й оцінювальних процедур, що реалізуються різними суб'єктами державно-громадського управління ліцеєм, яким делеговані окремі повноваження з оцінки якості освіти, а також сукупність організаційних структур і нормативних правових матеріалів, які забезпечують управління якістю освіти у закладі освіти.

Для вирішення цієї проблеми передбачаємо розкрити методологічні засади впровадження логістичного підходу в розбудові системи оцінки якості освіти в ліцеї; показати його місце серед інших методологічних підходів до організації та здійснення оцінювання. Отже, проектування та організація системи оцінювання якості освіти в ліцеї буде орієнтуватися на чотири ключові позиції, а саме:

- ▶ сприяння підвищенню якості початкової, базової середньої та повної середньої освіти;
- ▶ накопичення об'єктивної інформації про освітній процес і результати навчання ліцеїстів;
- ▶ інноваційний розвиток освітнього процесу в ліцеї (що і як оцінюється – тому й тією мірою приділяється увага під час організації освітнього процесу);
- ▶ підтримці вчителів, підвищенню довіри до них.

Імплементация цих положень-пропозицій уможливить до 2027 року створення інноваційної системи оцінювання якості освіти в ліцеї на ключових етапах експерименту.

Мета дослідження – розробити та експериментально перевірити ефективність системи оцінювання якості освіти в ліцеї.

ЗАВДАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТУ

- ▶ вивчити стан розробленості проблеми формування оцінювання якості освіти в закладах загальної середньої освіти в теорії і практиці;
- ▶ з'ясувати зміст, структуру понять «якість освіти», «оцінювання якості освіти»;
- ▶ розробити та науково обґрунтувати критерії, показники, рівні оцінювання якості освіти в ліцеї та дібрати відповідний діагностичний інструментарій;
- ▶ розробити та науково обґрунтувати Концепцію та відповідну систему оцінювання якості освіти в ліцеї;
- ▶ розробити технологію оцінювання / самооцінювання якості освіти як процесу та результату, умов формування заданої якості;
- ▶ розробити та апробувати цільову Програму оцінювання якості освіти в ліцеї;
- ▶ укласти методичні рекомендації з проблеми дослідження та підготувати методичний посібник «Система оцінювання якості освіти в ліцеї».

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТУ:

У процесі реалізації завдань експерименту, здійснення інноваційної освітньої діяльності з управління якістю освіти в закладі загальної середньої освіти, що реалізує інноваційні освітні програми, передбачено досягнення низки важливих наукових і практичних результатів, а саме:

- ▶ створено систему оцінювання якості освіти в ліцеї, що включатиме характеристику мети, об'єкта, предмета, а також критерії, технології та організацію оцінювання з урахуванням визначених методологічних підходів;
- ▶ здійснено експериментальне обґрунтування інтеграційних критеріїв і показників ефективності реалізації системи оцінювання якості освіти в ліцеї, яка реалізує інноваційні програми;

- ▶ доповнено систему знань в галузі інноваційного менеджменту (уведено в теорію контролю інтеграційних психолого-педагогічних й управлінських критеріїв оцінки ефективності інноваційних процесів у сучасній освіті в ліцеї);
- ▶ розроблено процесуальну схему оцінювання якості освіти в ліцеї (початкового, формувального та підсумкового оцінювання);
- ▶ науково обґрунтовано й експериментально розкрито взаємозв'язок інспекторського, діагностичного та експертного типів аналізу в оцінюванні діяльності сучасного ліцею;
- ▶ буде оприлюднено й поширено досвід у засобах масової інформації, наукових виданнях, на сайтах закладів освіти й наукових установ, закладів післядипломної освіти педагогічних працівників; у виступах учасників експерименту під час проведення масових наукових і методичних заходів;
- ▶ наукові й методичні результати експерименту буде узагальнено й оприлюднено на сторінках методичного посібника «Система оцінювання якості освіти в ліцеї», у виступах на підсумковій всеукраїнській науково-практичній конференції «Теорія і практика створення системи оцінювання якості освіти в закладі загальної середньої освіти».

Інформаційні ресурси:

- <http://klovsky77.com.ua/>
- <https://test-center.od.ua/normatyvni-dokumenty/>
- <https://www.kmu.gov.ua/npas/27071964>
- <https://core.ac.uk/download/pdf/20054342.pdf>
- <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/47721>

«АТМОСФЕРНА ШКОЛА»

Науковий керівник: Репіч Гліб Геннадійович, кандидат хімічних наук, начальник відділення підвищення кваліфікації педагогічних працівників ТОВ «Атмосферна школа».

Наказ МОН України від 11.01.2022 № 16

Про реалізацію інноваційного освітнього проєкту за темою «Модельовання інтегрованого цифрового освітнього середовища в малокомплектних закладах загальної середньої освіти».

АКТУАЛЬНІСТЬ.

Сучасні освітні виклики формують нові запити суспільства. Вимушений перехід, у зв'язку з карантинними обмеженнями, на дистанційну форму навчання показав лише часткову готовність закладів освіти до забезпечення якісною освітою осіб, незалежно від їх місця проживання та навчання. Малокомплектні заклади загальної середньої освіти й раніше перебували у скрутному становищі через недоукомплектованість педагогічними працівниками, відсутність бажання у педагогів-новаторів переходити на роботу у такі заклади, брак сучасного матеріально-технічного обладнання для проведення практичних занять, недофінансування, високі річні фінансові затрати на навчання одного учня у порівнянні з середніми показниками по країні. І саме тому, такі заклади відчували карантинні обмеження особливо болісно.

Зазначимо, що як в малокомплектних так і в звичайних школах, перехід до дистанційної форми навчання призвів до дублювання певних механізмів (на зразок заповнення електронних журналів, щоденників тощо), що не лише не підвищило ефективність, але й призвело до збільшення витрат часу на роботу з документами, а не на навчання дітей. При цьому відсутність механізму дистанційного оцінювання досягнень учнів, у тому числі на рівні ДПА, призвело до скасування того ж ДПА, і як результат – неможливості дотримання державних стандартів освіти як учнями, так і вчителями.

Ключ до вирішення описаних вище проблем – це використання комп'ютерних технологій. Але ефективний освітній процес з використанням комп'ютерних технологій можливий тільки у випадку створення необхідних для цього умов. Одна з таких умов – інтегроване цифрове середовище, освітня інтернет-платформа, адаптована для проведення дистанційної форми навчання.

Цифрова освіта – це новий метод навчання, який використовує комп'ютерну техніку, мережеві комунікаційні та інші інформаційні технології для здійснення освітньої діяльності на основі сучасних освітніх поглядів та теорій. Він є інтерактивним, ефективним, відкритим, гнучким та мобільним.

Серед основних проблем розвитку цифрового освітнього середовища можна виокремити такі: відставання побудови цифрових навчальних ресурсів від потреб освітньої практики; різний, іноді недостатній рівень інформаційної грамотності вчителів; необхідність технічної адаптації та якіснішого обслуговування інформаційно-комп'ютерних ресурсів закладів системи загальної середньої освіти відповідно до нових вимог цифрового навчального середовища; навчання та технології не є глибоко інтегрованими.

Інша необхідна умова – це підтримка учня в очному форматі, що дозволить йому опанувати практичними навичками, недосяжними в онлайн форматі. Такий комбінований підхід дає змогу взяти краще від обох форматів навчання (очного та дистанційного) та поєднати їх в одну змішану систему, що буде здатна забезпечити здобуття якісної середньої освіти, незалежно від місця проживання дитини (включаючи віддалені райони, а також середовище українців, які проживають за кордоном чи на тимчасово окупованих територіях).

Тому для подальшого розвитку системи освіти, особливо у малокомплектних школах, а також у забезпеченні комплексності й узгодженості дій у реформуванні освітньої системи в ці-

лону, пов'язаних зі здійсненням дистанційного навчання, необхідно забезпечити інтеграцію цифрового та очного середовища.

Головною метою є забезпечення загальнонаціонального доступу до освітніх ресурсів шляхом використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій заради реалізації громадянами свого права на освіту. Соціальне значення змішаної (очно-дистанційної) форми навчання полягає в можливості вирішення таких проблем:

- ▶ підвищення рівня якості освіти в закладах загальної середньої освіти;
- ▶ забезпечення рівного доступу до якісної освіти всіх осіб, незалежно від місця проживання та навчання. Передусім це стосується здобувачів освіти малокомплектних шкіл;
- ▶ реалізація потреб громади в якісних та доступних освітніх послугах;
- ▶ створення умов формування в учнів соціальної активності та підприємницьких навичок;
- ▶ формування єдиного освітнього простору в рамках української школи та створення технологічних умов його імплементації у світовий освітній процес.

Особливим пріоритетом у розвитку малокомплектних закладів загальної середньої освіти є організація змішаної(очно-дистанційної) форми навчання для забезпечення доступності якісної повної загальної середньої освіти для всіх громадян нашої країни. **Методологічною основою** є філософія інтегрованого цифрового та очного навчального процесу та верховенства права в галузі доступності якісної освіти. Ціллю є створення для кожної особи можливості здобути якісну та доступну повну загальну середню освіту відповідно до державних стандартів, за допомогою сучасних цифрових технологій незалежно від територіального **перебування** особи, та популяризації системи освіти України.

Наразі ще бракує наукових досліджень, присвячених організації системи дистанційного чи змішаного навчання. Саме поняття інтегрованого цифрового середовища ще не набуло належного розгляду. Питання організації змішаної (очно-дистанційної) освіти ще не має наразі належного забезпечення. Тому темою дослідження визначено: **«Моделювання інтегровано-**

го цифрового освітнього середовища у малокомплектних закладах загальної середньої освіти» на базі закладів загальної середньої освіти Луганської, Львівської, Чернівецької, Чернігівської областей.

Мета дослідження – науково обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність моделювання інтегрованого цифрового освітнього середовища у малокомплектних закладах загальної середньої освіти.

ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ:

- ▶ вивчити стан розробленості проблеми моделювання інтегрованого цифрового освітнього середовища у малокомплектних закладах загальної середньої освіти в теорії і практиці;
- ▶ з'ясувати зміст, структуру понять «цифрове освітнє середовище», «інтегроване цифрове освітнє середовище»;
- ▶ науково обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність концепції моделювання інтегрованого цифрового освітнього середовища та відповідної моделі інтегрованого цифрового освітнього середовища у малокомплектних закладах загальної середньої освіти;
- ▶ експериментально апробувати технологію змішаного навчання у малокомплектних закладах загальної середньої освіти;
- ▶ експериментально апробувати систему формування цифрової компетентності суб'єктів освітнього процесу у малокомплектних закладах загальної середньої освіти;
- ▶ залучити педагогів до проектування цифрових (електронних) освітніх ресурсів засобами цифрових технологій для змішаного навчання;
- ▶ експериментально апробувати модель інтеграції цифрових технологій та електронних ресурсів в освітній процес малокомплектного закладу загальної середньої освіти;

► розробити, науково обґрунтувати критерії, показники ефективності моделювання інтегрованого цифрового освітнього середовища у малокомплектних закладах загальної середньої освіти, схарактеризувати рівні та дібрати відповідний діагностичний інструментарій;

► розробити методичні рекомендації щодо моделювання інтегрованого цифрового освітнього середовища у малокомплектних закладах загальної середньої освіти.

Наукова новизна та теоретичне значення буде полягати в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності *концепції* моделювання інтегрованого цифрового освітнього середовища та *відповідної моделі* інтегрованого цифрового освітнього середовища у малокомплектних закладах загальної середньої освіти, *складовими якої є*:

► технологія *змішаного навчання* у малокомплектних закладах загальної середньої освіти;

► *система формування цифрової компетентності суб'єктів* освітнього процесу у малокомплектних закладах загальної середньої освіти;

► апробація педагогами *цифрових освітніх ресурсів* засобами цифрових технологій для змішаного навчання;

► *модель інтеграції цифрових технологій та електронних ресурсів в освітній процес* малокомплектного закладу загальної середньої освіти;

► розробленні змісту, структури поняття «інтегроване цифрове освітнє середовище»; теоретичному обґрунтуванні критеріїв, показників ефективності моделювання інтегрованого цифрового освітнього середовища у малокомплектних закладах загальної середньої освіти, характеристиці відповідних рівнів.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ:

► *концепція* моделювання інтегрованого цифрового освітнього середовища та *відповідна модель інтегрованого цифрового освітнього середовища* у малокомплектних закладах загальної середньої освіти, *складовими якої є*: технологія змішаного навчання; система формування цифрової компетентності суб'єктів освітнього процесу, зокрема, програмне та навчально-методичне забезпечення; модель інтеграції цифрових технологій та електронних ресурсів в освітній процес малокомплектного закладу загальної середньої освіти;

► *цифрові освітні ресурси*, апробація розробленої освітньої платформи педагогами малокомплектних закладів загальної середньої освіти засобами цифрових технологій для змішаного навчання;

► *методичні рекомендації* щодо моделювання інтегрованого цифрового освітнього середовища у малокомплектних закладах загальної середньої освіти.

Інформаційні ресурси:

- <https://www.atschool.com.ua/o-nas/>
- www.atschool.com.ua/?fbclid=PAaAyp7n_l37XAcJ9LVunbiao_0p6S6k_IyhyjgHQLxx50n
- <https://www.atschool.com.ua/navchalni-programi/>

«НОВА УКРАЇНЬСКА ШКОЛА У ПОСТУПІ ДО ЦІННОСТЕЙ»

Науковий керівник: Бех Іван Дмитрович, доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту проблем виховання НАПН України.

Наказ МОН України від 18.03.2019 № 369

Про проведення експерименту всеукраїнського рівня з реалізації Програми «Нова українська школа у поступі до цінностей».

АКТУАЛЬНІСТЬ.

Експериментальне дослідження з реалізації Програми «Нова українська школа у поступі до цінностей» проводиться на базі закладів загальної середньої освіти Донецької, Кіровоградської, Київської, Миколаївської, Одеської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької, Черкаської областей.

Нові цілі української школи потребують модернізації змісту освіти. Це вимагатиме створення принципово нових стандартів виховної парадигми освіти, яка має ґрунтуватися на особистісно орієнтованому і компетентнісному підходах до виховання.

Нова парадигма виховання полягає в розумінні дитини як суб'єкта і мети виховання, орієнтує на усвідомлення виховання як соціально-педагогічного явища, на підвищення виховного потенціалу освітнього середовища та проєктування цілісного виховного простору. Превентивними заходами у роботі з дітьми визначаються: приділення особливої уваги формуванню ідентичності основ духовності особистості, культури мислення і культури поведінки, профілактиці шкідливих звичок, а також ризикованої, девіантної і кримінальної поведінки, жорстокості і насилля в учнівському середовищі, різних видів залежностей.

Пріоритетного значення в розбудові нової школи набуває завдання формувати в учнів систему загальнолюдських цінностей – морально-етичних (гідність, чесність, справедливість, турбота, милосердя, повага до життя, повага до себе та інших людей) та соціально-політичних (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність). У центрі освіти має перебувати виховання в учнів відповідальності за себе, за добробут нашої країни.

Сучасна виховна система потребує комплексного підходу у їх розв'язанні та розвитку соціально-педагогічної парадигми виховання на цінностях. Основою нової парадигми, а відтак і основою виховання виступають особистість дитини, визнання її найвищою цінністю, орієнтація педагога на гуманні, демократичні принципи спільної з дитиною життєдіяльності.

Виховання зростаючої особистості на основі загальнолюдських і національних цінностей у закладах загальної середньої освіти передбачає створення в ньому комплексу відповідних організаційно-педагогічних умов: організаційно-управлінських, кадрових, методичних, освітніх, соціальних, спрямованих на вирішення проблем виховання, конструктивну реалізацію громадянської і соціальної активності учнівського й педагогічного та батьківського колективів на благо громади, суспільства й української держави.

Успішне досягнення організаційно - педагогічних умов для розвитку зростаючої особистості на основі загальнолюдських і національних цінностей у закладах загальної середньої освіти залежатиме від розроблення і впровадження моделі, системи формування компетент-

нісного виховання учнів, відповідних освітніх і методичних матеріалів, що застосовуватимуться в освітньому процесі закладів освіти.

У цьому контексті актуалізується діяльність закладів загальної середньої освіти, які володіють вагомим компетентнісним виховним потенціалом. Однак здійснюючи таку діяльність, заклад освіти має враховувати особливості виховного впливу інших середовищ, насамперед враховуючи реалії сьогодення, створюючи в такий спосіб оптимальний для становлення дитини цілісний виховний простір.

Актуальність проблеми і зумовили вибір теми всеукраїнського експерименту з реалізації **Програми «Нова українська школа у поступі до цінностей»**. В основі Програми закладені основи компетентнісного виховання особистості учня, які можуть творчо наповнюватись конкретним змістом, з урахуванням регіональних особливостей функціонування закладу освіти, вікових та індивідуальних можливостей учнів, інших актуальних соціальних викликів. Тому відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 18.03 2019 року №369 йде апробація реалізації Програми «Нова українська школа у поступі до цінностей».

Виходячи з основної мети - підвищення уваги до виховного потенціалу освітнього середовища Нової української школи та допомоги закладам загальної середньої освіти в організації виховного процесу на основі інтеграції виховних зусиль суспільства, зокрема громади, а також до виховання базових загальнолюдських цінностей, соціальних цінностей суспільства і малих груп, соціально-значущих якостей особистості, її компетентності і готовності до вияву відповідальної громадянської позиції і патріотизму.

Мета дослідження – визначити, теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови реалізації Програми «Нова українська школа у поступі до цінностей» у закладах загальної середньої освіти.

Для реалізації програми окреслені такі завдання, а саме:

► *визначити* шляхи і створити умови для підвищення кваліфікації педагогічного персоналу, оволодіння педагогами компетентнісним потенціалом виховання, новими освітніми технологіями і методиками, які необхідні для обраної моделі реалізації Програми «Нова українська школа у поступі до цінностей» в освітній процес закладів загальної середньої освіти - учасників експерименту;

► *розробити та експериментально апробувати* моделі та методику виховних систем закладів загальної середньої освіти з урахуванням засад Програми «Нова українська школа у поступі до цінностей», регіональних особливостей функціонування закладу освіти, вікових та індивідуальних можливостей учнів, інших актуальних соціальних викликів;

► *розробити* процедуру оцінювання результатів освітньої діяльності закладів освіти-учасників експерименту та перспектив його розвитку відповідно до реалізованої Програми;

► *удосконалити* методику моніторингових досліджень: критерії, показники оцінювання результативності функціонування організаційного і ресурсного компоненту в створенні виховного середовища закладу загальної середньої освіти та виховного простору сучасного учня під час реалізації Програми «Нова українська школа у поступі до цінностей»;

► *створити* навчально-методичне забезпечення Програми;

► *розробити, експериментально апробувати* освітні й методичні матеріали (посібники, методичні рекомендації, розробки виховних заходів, мотиваційні матеріали тощо) та забезпечити психолого-педагогічний супровід з реалізації Програми «Нова українська школа у поступі до цінностей» в освітній процес закладів загальної середньої освіти-учасників експерименту.

Практичне значення дослідження одержаних результатів полягає в тому, що у практику закладів загальної середньої освіти впроваджено організаційно-педагогічні засади зумовлені вирішенням проблеми створення інноваційної виховної системи шляхом участі в експериментальному впровадженні Програми «Нова українська школа у поступі до цінностей», а також заклади загальної середньої освіти мають наступні очікування:

► одержано методику комплексного підходу у розвитку соціально-педагогічної парадигми виховання;

► вчителі, класні керівники, вихователі, адміністрація закладу освіти мають можливість осмислити сучасні виклики виховання та його головні засади, базові моральні цінності сучасного виховання з обов'язковим урахуванням вікових особливостей учнів;

► удосконалену систему виховної роботи, яка показала результативність до узгодження підходів у вихованні особистості дитини у школі, сім'ї та закладі освіти.

З метою реалізації завдань експерименту з реалізації Програми виховання «Нова українська школа у поступі до цінностей» на базі закладів загальної середньої освіти-учасників експерименту проводилась апробація, обґрунтування освітніх виховних систем і методичних матеріалів (посібники, методичні рекомендації, збірки практичних матеріалів) для вчителів.

Вся виховна робота закладів освіти-учасників експерименту базується на пріоритеті розвивального характеру освіти та її особистісній орієнтації. Учень стає для вчителя не пасивним об'єктом, а суб'єктом освітнього процесу. Ця система роботи вчителя і закладу освіти загалом спрямована на максимальне розкриття й плекання морально-особистісних якостей кожної дитини, оскільки навчальний матеріал виступає засобом й інструментом, який створює умови для повноцінного прояву й розвитку особистісних якостей суб'єктів освітнього процесу та сприяє даній меті впровадження інноваційних педагогічних технологій особистісно орієнтованої моделі навчання і виховання.

Апробація Програми допомагала вчителям в сучасних умовах осмислювати виклики виховання, головні засади, розуміти базові моральні цінності, визначати чіткі пріоритети, які допоможуть учням відбутися у житті, як порядній, високоморальній, професійно-успішній, здоровій та щасливій людині.

Актуальним в апробації Програми «Нова українська школа у поступі до цінностей» стало смислове наповнення цінностей у виховному процесі, створення системи цінностей засобами виховних проєктів, оновлення форм і методів виховання на цінностях, партнерської взаємодії в розвитку ціннісно орієнтаційної активності учасників освітнього процесу, духовної практики виховання української еліти тощо. На формування і розвиток загальнолюдських, особистих, родинних, духовних, національних, громадянських і екологічних цінностей були спрямовані виховні проєкти у закладах загальної середньої освіти – учасників експерименту.

Досвід діяльності закладів освіти переконує, що саме проєкти є вагомим кроком до формування сталих духовно-моральних принципів сучасного компетентного учня та громадянина-

патріота. Вони є одним із провідних засобів оволодіння учнями навичками планування власної діяльності, вибору способів та шляхів щодо здійснення, формування та актуалізації життєвого досвіду учнів.

Аналізуючи роботу закладів освіти, було взято за основу модель, в якій акцент зроблено на посилення ролі формування загальнолюдських цінностей учнівської молоді в умовах Нової української школи. У педагогічному процесі школи проєктна методика навчання та виховання знайшла своє практичне застосування як один із провідних засобів перетворення школи зі школи навчання на школу життя. Проєктна діяльність забезпечує створення духовно-виховуючого простору, що збагачує особистий духовний досвід учнів, сприяє проявам ціннісно-орієнтаційної активності особистості.

Інформаційні ресурси:

- <https://roippo.org.ua/activities/research/conferenc.php>
- URL:<https://imzo.gov.ua/2021/02/01/osobystist-na-shliakhu-do-dukhovnykh-tsinnostey-innovatsiyna-praktyka-nabutyy-dosvid-vidbulasia-iii-vseukrains-ka-naukovo-praktychna-konferentsiia/>

«ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА»

Науковий керівник:

Завалевський Юрій Іванович,

доктор педагогічних наук, професор, Перший заступник директора ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Наказ МОН України від 19.03.2022 № 254

Про реалізацію освітнього інноваційного проєкту за темою «Організаційно-педагогічні умови створення безпечного та здорового середовища із використанням інформаційно-цифрових технологій».

АКТУАЛЬНІСТЬ.

Створення безпечного та здорового освітнього середовища, формування навичок цифрової грамотності та поведінки здобувачів освіти у Всесвітній мережі, соціально-емоційна грамотність, відповідальне ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, використання інформаційно-цифрових технологій є важливими завданнями для всього суспільства.

Формування здорового та безпечного цифрового середовища вимагає вирішення низки проблем, зокрема, пов'язаних з непопулярністю серед дітей та підлітків культури комунікацій, малорухливим способом життя, поширеністю проявів фізичного і психологічного насильства та булінгу (цькування), неналежним рівнем медичного супроводу учнів, а також загалом несистемним підходом до формування культури здорового та безпечного способу життя у сім'ї та громаді, недостатністю співпраці різних соціальних інституцій у подоланні зазначених проблем, що потребує захисту дітей від ризиків в оточуючому середовищі. Оскільки, безпека освітнього середовища являється якісною характеристикою та необхідною умовою будь-якого закладу освіти для його ефективного функціонування.

У відповідь на ці проблеми сучасна школа має надати молодим людям знання та допомогти розвинути вміння та навички, які необхідні для здорового та продуктивного життя у дитячому та юнацькому віці, а також у подальшому дорослому житті. Тому, поруч з навчанням і вихованням, формування здоров'язбережувальної компетентності – одне з головних завдань закладу освіти є обов'язковим формування цифрових компетентностей у здобувачів освіти, які включено до стандартів освіти та реалізується в освітньому процесі.

Даний Проєкт сприятиме дотриманню прав і норм фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника освітнього процесу, сприятиме емоційному благополуччю учнів, педагогів і батьків, відсутні будь-які прояви насильства, ризикованої поведінки та створення ресурсної бази щодо їх запобігання. Для досягнення цієї мети буде застосований загальношкільний підхід, який передбачає узгоджену діяльність колективу закладу освіти у восьми ключових напрямках: освітній цифровий простір, освіта в галузі здоров'я і безпеки, фізичне виховання та рухова активність, здорове харчування, медичний та соціально-психологічний супровід, відповідальне ставлення до здоров'я працівників закладу освіти, залучення сім'ї та громади.

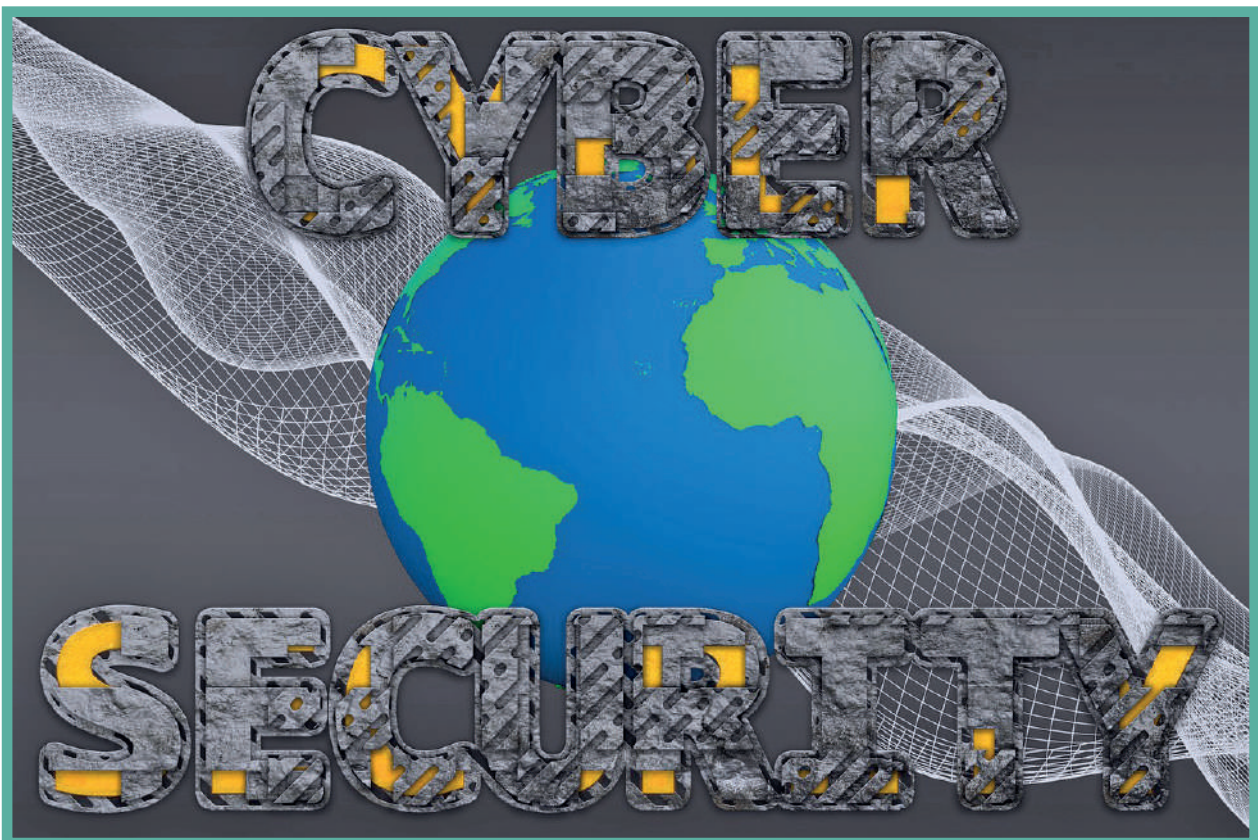
Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність організаційно-педагогічних умов створення безпечного та здорового середовища із використанням інформаційно-цифрових технологій в закладах освіти.

Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що створення безпечного та здорового середовища із використанням інформаційно-цифрових технологій в закладах освіти буде ефективним за таких умов:

- ▶ *по-перше*, наявності концепції безпечного та здорового середовища із використанням інформаційно-цифрових технологій в закладах освіти, що науково обґрунтовує спосіб розуміння шляхів вирішення проблеми;
- ▶ *по-друге*, осмислення структурно-функціональних складових моделі безпечного та здорового середовища в закладах загальної середньої освіти, що забезпечує механізм практичної реалізації розробленої концепції;
- ▶ *по-третє*, здійснення підготовки суб'єктів освітнього процесу до безпечного та цільового використання інформаційно-цифрових технологій;
- ▶ *по-четверте*, реалізації цільової програми соціального партнерства «Безпека дітей у цифровому середовищі» задля консолідації зусиль закладів освіти та батьківської громадськості щодо спільного вирішення проблеми ризикованої поведінки, здорового способу життя, захисту дитини в оточуючому середовищі.

ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ:

- ▶ *вивчити* стан розробленості проблеми створення безпечного та здорового середовища із використанням інформаційно-цифрових технологій у закладах освіти в теорії та практиці;
- ▶ *з'ясувати* зміст, структуру поняття «безпечне та здорове середовище», «інформаційно-цифрові технології», «безпечне цифрове середовище»;
- ▶ *розробити, науково обґрунтувати* та експериментально перевірити ефективність концепції безпечного та здорового середовища із використанням інформаційно-цифрових технологій;
- ▶ *розробити* та експериментально перевірити ефективність системи підготовки суб'єктів освітнього процесу до використання інформаційно-цифрових технологій;
- ▶ *розробити* та експериментально перевірити ефективність реалізації цільової програми соціального партнерства «Безпека дітей у цифровому середовищі»;

► *розробити, науково обґрунтувати* критерії, показники ефективності створення безпечного та здорового середовища із використанням інформаційно-цифрових технологій в закладах освіти, та систематизувати відповідний діагностичний інструментарій;

► *розробити* методичні рекомендації щодо створення безпечного відкритого та здорового середовища в закладах освіти.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ:

► організаційно-педагогічні умови створення безпечного та здорового середовища в закладах освіти, а саме:

► концепція створення безпечного та здорового середовища із використанням інформаційно-цифрових технологій в закладах освіти;

► структурно-функціональна модель безпечного та здорового середовища із використанням інформаційно-цифрових технологій в закладах освіти;

► система підготовки суб'єктів освітнього процесу до безпечного використання інформаційно-цифрових технологій, зокрема, програмне та навчально-методичне забезпечення для проведення тренінгів, майстер-класів тощо;

► цільова програма соціального партнерства «Безпека дітей у цифровому середовищі»;

► зміст, структура поняття «безпечне та здорове середовища»;

► критерії, показники та рівні ефективності створення безпечного цифрового середовища в закладах освіти та відповідний діагностичний інструментарій;

► методичні рекомендації щодо створення безпечного інформаційно-цифрового середовища в закладах освіти.

Інформаційні ресурси:

- guzik_school@ukr.net <https://chornomorsk.odessaedu.net/uk/>
- <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki>
- <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/61b6fc314f312791981409.pdf>

«МОДЕРНІЗАЦІЙНІ ЗМІНИ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

Науковий керівник: Мосякова Ірина Юліївна, кандидат педагогічних наук, директор Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» міста Києва.

Наказ МОН України від 30.06.2016 № 723

Про проведення дослідно-експериментальної роботи за темою «Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти».

Експеримент проводиться на базі Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» міста Києва.

АКТУАЛЬНІСТЬ

На сучасному етапі розвитку суспільства позашкільна освіта розглядається в контексті збереження національних надбань системи освіти на шляху інтеграції до європейського та світового освітнього простору.

Сьогодні вкрай необхідним постає оновлення і підвищення якості змісту позашкільної освіти на основі принципів гуманізації й демократизації освітнього процесу; індивідуалізація та врахування вікових інтересів дітей та молоді; збереження і зміцнення здоров'я вихованців творчих об'єднань; зв'язок з родинами, орієнтація на культурно-освітні інтереси сім'ї; збереження і розвиток національно-культурних традицій; ціннісне ставлення до виховання патріота України; взаємодія дошкільної, загальної середньої, позашкільної освіти та професійно-технічної; відкритість та полісферність освіти, державно-громадський характер управління.

Позашкільна освіта є активним пошуковим майданчиком для розвитку особистості вихованців, учнів, слухачів. Формування сучасного змісту позашкільної освіти спрямоване на створення умов для особистісного розвитку дітей та молоді, зміцнення їх духовного, інтелектуального й фізичного здоров'я, професійного самовизначення і творчої самореалізації. Позашкільна освіта сприяє адаптації дітей та молоді до життя в суспільстві, формуванню загальної культури, організації змістовного дозвілля. Отримуючи позашкільну освіту, дитина долучається до національної та світової культури, формується як громадянин, співпрацюючи з іншими дітьми, вона соціалізується, реалізуючи свої здібності і схильності – стає індивідуальністю. Не можна недооцінювати значення позашкільної освіти для забезпечення емоційного благополуччя дітей та молоді, зміцнення їх психічного і фізичного здоров'я.

Навколишній світ дуже швидко змінюється, відтак діти мають опанувати більше нових знань, умінь та навичок, й позашкільля – це одна з тих можливостей, де учні їх можуть отримати. Зараз діти хочуть не лише вчитися танцювати чи робити аплікації, але й, наприклад, опанувати інформаційні технології і держава їм це забезпечує.

Важливе місце серед закладів позашкільної освіти займають інноваційні заклади, головним завданням діяльності яких є всебічний розвиток вихованців, учнів, слухачів; створення сприятливих умов для реалізації їх індивідуальності, творчих здібностей; виховання морально і фізично здорового покоління; оновлення організаційних форм, методів і прийомів реалізації сучасного змісту позашкільної освіти.

Метою розвитку позашкільної освіти є збереження державних гарантій в доступності й безкоштовності, підвищення ефективності системи позашкільної освіти; створення умов для саморозвитку, успішної соціалізації та професійного самовизначення вихованців закладів позашкільної освіти; забезпечення комфортного самопочуття кожної дитини в дитячому співтоваристві, створення ситуації успіху, яка супроводжує дітей та молодь у процесі здобуття позашкільної освіти.

Враховуючи недостатню теоретичну, практичну і методичну розробленість проблеми модернізації змісту позашкільної освіти, відповідно до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, обрано тему дослідно-експериментальної роботи «Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти».

Метою дослідження є обґрунтування і визначення концептуальних основ модернізації змісту позашкільної освіти, впровадження їх в освітню діяльність закладу позашкільної освіти.

ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ.

Сучасний зміст позашкільної освіти забезпечує умови для розвитку особистості дитини та самовдосконалення педагогів. Позашкільна освіта активно використовує інваріатну і варіативну складові, оскільки її результатом є не тільки цифрові показники, а перш за все, індивідуальні досягнення, особистісні зміни конкретної людини, сприяє становленню особистості, формуванню її громадянської позиції, допомагає дітям та молоді усвідомити себе як громадянина України, відкриває нові інтереси, пов'язані, в першу чергу, із соціалізацією та громадянською позицією, розвиває у дітей та молоді прагнення до самореалізації та самовдосконалення в подальшому житті.

Для досягнення мети дослідження визначено наступні **завдання**:

- ▶ здійснити науково-методичний аналіз досліджуваної проблеми у сучасній педагогічній теорії і практиці;
- ▶ обґрунтувати концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти; розробити сучасний зміст позашкільної освіти за основними напрямками з урахуванням компетентнісного підходу;
- ▶ підготувати освітню програму закладу позашкільної освіти;
- ▶ експериментально перевірити сучасний зміст позашкільної освіти на основі компетентнісного підходу, що впроваджений в освітню діяльність закладу позашкільної освіти.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження полягають в обґрунтуванні концептуальних основ модернізації змісту позашкільної освіти та розробці сучасного змісту позашкільної освіти за його основними напрямками з урахуванням компетентнісного підходу.

Практичне значення дослідження полягає у розробці: Концепції модернізації змісту позашкільної освіти; освітньої програми закладу позашкільної освіти з урахуванням сутності освітнього процесу у закладі, що сприяє врахуванню основних функцій, а саме:

- ▶ *освітньої* (отримання нових знань);
  - ▶ *виховної* (залучення до культури, формування моральних орієнтирів);
  - ▶ *розвивальної* (розвиток пізнавальної сфери);
  - ▶ *психологічного супроводу* (створення умов для особистісного зростання дітей та молоді);
  - ▶ *соціалізації* (освоєння соціального досвіду);
  - ▶ *самореалізації* (самовизначення і саморозвиток);
  - ▶ *креативної* (розкриття творчих здібностей);
  - ▶ *компенсаційної* (поглиблення і доповнення інших ланок освіти);
  - ▶ *профорієнтаційної* (допрофесійне самовизначення);
  - ▶ *рекреаційної* (організація дозвілля);
  - ▶ *інтегруючої* (об'єднання всіх зазначених характеристик з метою забезпечення комплексного становлення особистості).
- ▶ Досягнення поставленої мети стане можливим, якщо розглядати позашкільну освіту як педагогічне явище, що має цілу низку переваг, а саме:
- ▶ швидке реагування на зміну попиту в освітніх послугах, задоволення потреб суспільства, батьків і дітей;
  - ▶ гнучкий (творчий) підхід до формування змісту сучасної позашкільної освіти, адже вона є різноспрямованою і визначається інтересами дітей та юнацтва, їх потребами;
  - ▶ реалізація рівневої (початковий, основний, вищий) і профільної диференціації змісту сучасної позашкільної освіти;

► реалізація індивідуального підходу в навчанні (у групах 10 – 15 осіб, що дозволяє персоналізувати темпи і обсяги засвоєння програм з позашкільної освіти);

► глибока реалізація діяльнісного підходу в навчанні (основа змісту сучасної позашкільної освіти – практико-орієнтована: дитина діє в ситуації пошуку, отримує знання із взаємодії з об'єктами життєдіяльності).

Метою навчання при такому підході є не озброєння дітей конкретними знаннями та їх накопиченням, а формування вміння використовувати ці знання; спроможність організації психологічного супроводу розвитку особистості дітей та молоді, оскільки психологічна допомога дитині в процесі соціалізації забезпечує гармонізацію відносин дитини і суспільства; допрофесійної і професійної підготовки дітей та молоді.

За даними фахівців, понад 60% дітей не мають яскраво виражених талантів, схильностей, інтересів до професійної діяльності. Тільки розкривши свої потенційні можливості та спробувавши реалізувати їх ще в закладі позашкільної освіти, випускник творчого об'єднання буде краще підготовлений до реального життя в суспільстві, навчиться добиватися поставленої мети, вибираючи цивілізовані, моральні засоби її досягнення; це дає змогу навчання, отримати допрофесійну і професійну підготовку дітей та молоді з особливими потребами; можливість вільного вибору різних видів і сфер діяльності, оскільки отримання дитиною такої нагоди означає заняття за інтересами, створення умов для досягнення успіхів у відповідності з власними здібностями і незалежно від рівня успішності з обов'язкових навчальних дисциплін; розвиток дистанційної форми навчання та сучасної технічної бази закладу позашкільної освіти.

Інформаційні ресурси:

- <https://shevchenkivets.blogspot.com/>
- Науково-методичний посібник «Школа життєтворчості. Авторська модель закладу позашкільної освіти Ірини Мосякової», Київ-Чернівці: «Букрек», 2021.
- Інформаційні матеріали за підсумками II етапу дослідно-експериментальної роботи. «Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти», м. Київ, 2019.

ІННОВАЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЄКТ «Я- ДОСЛІДНИК 2.0.»

Науковий керівник: Гущина Наталія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцентка кафедри відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій ЦІППО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Наказ МОН України від 20.09.2021 № 999

Про реалізацію інноваційного освітнього проєкту «Я- дослідник 2.0 (дидактична система природничо-математичної початкової освіти)».

Інноваційний освітній проєкт за темою «Я – дослідник 2.0 (дидактична система природничо-математичної початкової освіти)» реалізується на базі закладів загальної середньої освіти Запорізької та Волинської областей.

Актуальність проблеми створення інноваційної освітньої системи, зорієнтованої на формування у здобувачів освіти актуальних на ринку праці компетентностей у розрізі державної освітньої політики з природничо-математичної освіти (STEM-освіти), як-от когнітивних і науково-дослідницьких навичок, інженерного мислення, креативних якостей та інноваційності, навичок спілкування, ефективної роботи в команді, зумовлена наступними причинами:

► суспільно-економічними – відповідь на вимоги ринку праці, адже суспільство знань потребує активного освоєння нових видів професійної діяльності, оволодіння працівниками комплексом неспеціалізованих, надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі та високу продуктивність;

► освітніми, як-от реалізація Державного стандарту початкової освіти, основних положень Концепції НУШ та Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти).

Природничо-математична освіта (STEM-освіта) є рушієм економіки. Впровадження STEM-освіти може відбуватися поступово, на різних рівнях, починаючи з початкової школи. Доцільно вже з першого класу посилювати природничо-наукову складову освітнього процесу за рахунок підсилення змісту навчальним контентом дослідницького характеру, впровадження методик особистісно і компетентісно зорієнтованого навчання, організацією освітнього процесу із застосуванням діяльнісного підходу.

Основна проблема дослідження – розробка дидактичної системи природничо-математичної початкової освіти «Я – дослідник 2.0» та перевірка її ефективності, ключовими принципами якої є цілісність мети та результатів навчання, системність, науковість та зв'язок навчання з реальним життям. Основним складником зазначеної дидактичної системи, в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової освіти, вбачаємо якісне навчально-методичне забезпечення природничо-математичної освіти (STEM-освіти).

Дидактична система природничо-математичної освіти у початковій школі «Я – дослідник 2.0» спрямована на формування:

- математичної компетентності;
- природничо-наукової компетентності;
- громадянської свідомості;

- ▶ здоров'язберезувальної життєвої позиції;
- ▶ формування вміння вчитися;
- ▶ розвиток емоційного інтелекту, а також м'яких навичок (комунікація, колаборація, креативність, критичне мислення) тощо.

Метою реалізації інноваційного освітнього проєкту «Я – дослідник 2.0 (дидактична система природничо-математичної початкової освіти)» (далі – Проєкт) є розробка та апробація дидактичної системи природничо-математичної освіти у початковій школі.

Гіпотеза дослідження. Ефективна реалізація Державного стандарту початкової освіти щодо формування результативних основ природничо-математичної освіти (STEM-освіти) буде здійснена за умов:

- ▶ застосування цілісної дидактичної системи з визначеними цілями та розробленими відповідно до цілей інструментами для їх досягнення;
- ▶ розроблення навчально-методичного забезпечення природничо-математичної початкової освіти, зокрема інтегрованого курсу «Я досліджую світ» та навчального предмету «Математика»;
- ▶ посилення природничо-наукової складової освітнього процесу шляхом застосування якісного навчального контенту, що не містить наукових помилок та базується на пропедевтиці основних біологічних, фізичних, хімічних та географічних понять із урахуванням вікових особливостей здобувачів початкової освіти, впровадження діяльнісних, компетентнісних та особистісно-орієнтованих методик навчання, формування ціннісних орієнтирів і розвитку учнів початкової школи;
- ▶ підготовки вчителів до впровадження навчально-методичного забезпечення природничо-математичної початкової освіти.

Така система освіти навчить учнів жити в реальному швидкоплинному світі, вміти реагувати на зміни, критично мислити, творчо розвиватися. Навички критичного мислення та глибокі наукові знання, отримані під час навчання з використанням STEM-підходів, допоможуть сучасним дітям у майбутньому стати цілеспрямованими і творчими новаторами.

Відповідно до мети та висунутої гіпотези визначено наступні **завдання реалізації Проєкту:**

- ▶ Розробити та науково обґрунтувати дидактичну систему природничо-математичної початкової освіти «Я – дослідник 2.0».
- ▶ Розробити та апробувати навчально-методичне забезпечення природничо-математичної освіти (STEM-освіти) в умовах реалізації Державного стандарту початкової освіти.
- ▶ Експериментально перевірити можливості реалізації освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти через предметне та інтегроване навчання.
- ▶ Перевірити ефективність дидактичної системи природничо-математичної початкової освіти «Я – дослідник 2.0».
- ▶ Підготувати вчителів до впровадження навчально-методичного забезпечення природничо-математичної початкової освіти.
- ▶ Інформувати педагогічну громадськість про результати реалізації Проєкту.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ:

- ▶ розроблення дидактичної системи природничо-математичної початкової освіти «Я – дослідник 2.0»;
- ▶ розроблення навчально-методичного забезпечення природничо-математичної освіти (STEM-освіти) в умовах реалізації Державного стандарту початкової освіти;

- ▶ експериментальна перевірка можливостей реалізації освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти через предметне та інтегроване навчання, зокрема навчального предмету «Математика» та інтегрованого курсу «Я досліджую світ»;
- ▶ перевірка ефективності дидактичної системи природничо-математичної початкової освіти «Я – дослідник 2.0»;
- ▶ створення вебресурсу реалізації Проєкту;
- ▶ підготовка вчителів до впровадження навчально-методичного забезпечення природничо-математичної початкової освіти;
- ▶ розроблення програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників (зокрема учасників Проєкту).

Як саме відбувається реалізація:

На першому, організаційно-підготовчому етапі реалізації Проєкту увагу дослідників зосереджено на розробці навчально-методичного забезпечення природничо-математичної освіти (STEM-освіти) в умовах реалізації Державного стандарту початкової освіти для інтегрованого курсу «Я досліджую світ» та предмету «математика». Посилення природничо-наукової складової освітнього процесу відбувається шляхом застосування якісного навчального контенту, що не містить наукових помилок та базується на пропедевтиці основних біологічних, фізичних, хімічних та географічних понять із врахуванням вікових особливостей здобувачів початкової освіти, впровадження діяльнісних, компетентнісних та особистісно-орієнтованих методик навчання, формування ціннісних орієнтирів і розвитку молодших учнів. Авторські колективи гнучко реагували на потреби учасників освітнього процесу. На запит батьків та вчителів, при переході закладів загальної середньої освіти на дистанційне або змішане навчання додатково до паперових версій посібників інтегрованого курсу «Я досліджую світ» створені електронні версії, а до окремих завдань – їх цифрові двійники на онлайн ресурсах <https://www.liveworksheets.com/> та <https://learningapps.org/>. Вчителі експериментальних закладів освіти відзначають, що «отримали інноваційний продукт, який відповідає сучасним ідеям освіти, забезпечує цілісне сприйняття змісту матеріалу, що вивчається; формує в учнів системне мислення; вміння різнобічного розгляду понять, явищ навколишнього світу; позитивно-емоційне ставлення до процесу пізнання».

У ході реалізації Проєкту учні залучаються до практичного виконання різноманітних завдань навчального та дослідницького характеру, системної проєктної діяльності, зокрема реалізації STEM-проєктів. Пріоритетними методами навчання є активні методи, зокрема проблемно-пошуковий та дослідницький. Навчально-дослідницька діяльність є ефективною формою навчання учнів, що дає вчителю можливість виявляти та розвивати особистісні інтелектуальні здібності здобувачів освіти. Метод проєктів у сучасній початковій школі втілює ідею індивідуалізації освітнього процесу та розвивального навчання, а також сприяє формуванню навичок співпраці. Саме в процесі проєктної діяльності формуються міжпредметні та ключові компетентності. Учні вчать розв'язувати проблему не в теорії, а безпосередньо «тут і зараз», шляхом спроб та помилок.

Забезпечується науково-методичний супровід учителів для набуття ними практичного досвіду з розвитку дослідницької компетентності здобувачів освіти на основі STEM- та IT- підходів. Підготовка вчителів експериментальних закладів загальної середньої освіти, які працюють з учнями 1-2 класів проводиться із застосування технологій дистанційного навчання. Організовано та проведено 8 онлайн занять із використанням засобів відео зв'язку Zoom за авторською навчальною програмою «Я досліджую світ» О. Коршунової та Н. Гущиної та 6 занять у форматі відеолекцій за сінгапурською методикою вивчення математики, авторки адаптації Д. Васильєвої.

Вагомою частиною науково-методичного супроводу, майданчиком не лише для професійного розвитку учасників Проєкту, а й для представлення запроваджених освітніх практик, обміну досвідом освітян стали сесії Всеукраїнського проєкту «STEM-школа». З метою підвищення методичного й практичного рівнів професійної компетентності педагогічних працівників, та ознайомлення їх з інноваційними технологіями в освіті, зокрема, STEM-підходами під час викладання предметів природничо-математичного циклу, формування в учнівської молоді ключових компетентностей, які визначені концептуальними засадами НУШ у співпраці із ДЗВО «Університет менеджменту освіти» розроблено навчальну програму організації і проведення спецкурсу «STEM-школа -2022».

STEM-школа, це унікальна платформа для розвитку педагогів на відкритих освітніх ресурсах неформальної освіти, які доповнюють формальну освіту дорослих, мотивують педагогічних працівників активно впроваджувати освітні STEM-інновації.

Інформаційні ресурси:

- Сайт проєкту. Режим доступу: <https://ja-doslidnik.com/>
- Наказ МОН України від 20.09.2021 № 999 на сайті Міністерства освіти і науки України. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-realizaciju-innovacijnogo-osvitnogo-projektu-ya-doslidnik-20-didaktichna-sistema-prirodnycho-matematichnoyi-pochatkovoyi-osviti-na-veresen-2021-listopad-2024-roki>
- Наказ МОН від 20.09.2021 № 999 «Про реалізацію інноваційного освітнього проєкту «Я – дослідник 2.0 (дидактична система природничо-наукової початкової освіти)» на вересень 2021-листопад 2024 роки» на сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти. Режим доступу:
  - <https://imzo.gov.ua/2021/09/21/nakaz-mon-vid-20-09-2021-999-pro-realizatsiiu-innovatsiynoho-osvitn-oho-proiektu-ya-doslidnyk-2-0-dydaktychna-systema-pryrodnycho-naukovoï-pochatkovoi-osvity-na-veresen-2021-lystopad-2024-roky/>

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ «РОЗУМНИКИ»

Науковий керівник: Литвинова Світлана Григорівна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи Інституту цифровізації освіти НАПН України.

Наказ МОН України від 30.08.2017 № 1234

Про проведення дослідно-експериментальної роботи за темою «Технологія навчання учнів початкової школи «Розумники» (Smart Kids)».

АКТУАЛЬНІСТЬ

Як зазначено в Концептуальних засадах реформування середньої освіти «Нова українська школа» та Державному стандарті початкової загальної освіти, школа має враховувати пізнавальні можливості і потреби учнів, визначати зміст, що ґрунтується на принципах науковості, системності, інтегративності, єдності навчання і виховання на засадах гуманізму. Такі підходи дають можливість реалізувати основну мету освіти, яка спрямована на різнобічний розвиток, виховання і соціалізацію особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності.

Сучасні комп'ютерні технології можна вважати засобом реалізації педагогічного впливу, що відповідає якісно новому змісту навчання й розвитку особистості учня, дозволяє з цікавістю вчитися, виховує самостійність і відповідальність у процесі отримання нових знань, розвиває інтелектуальні здібності. Електронні освітні ресурси, що застосовуються у навчальному процесі, характеризуються такими інноваційними якостями, як: керованість, мультимедійність, мобільність.

Однією з новацій початкової школи є застосування переважно ігрових методів навчання, що реалізуються шляхом використання електронних освітніх ігрових ресурсів (ЕОІР) і поєднують пізнавальну й розвивальну функції, містять цілісний теоретичний матеріал та компетентнісні завдання з навчального предмету і слугують основою для навчання учнів за технологією Smart kids.

Використання ЕОІР на різних етапах педагогічного процесу вимагає глибокого аналізу мети і завдань освітнього процесу, прогресивних змін у його організації. Відзначимо, що існує тенденція ставлення до ЕОІР, як до засобу оптимізації навчальної діяльності учнів і розвитку їхніх предметних компетентностей, зокрема з математики, української мови та природознавства.

Доцільність використання ЕОІР із застосуванням відповідної методики є актуальним і, досвід показує, що учні і вчителі недостатньо їх використовують, не визнають їх пріоритетними у здобутті знань, умінь, навичок й формуванні предметних компетентностей як під час навчання, так і під час самоосвіти із-за відсутності відповідних ЕОІР.

Використання в освітньому процесі того чи іншого **електронного освітнього ігрового ресурсу** вимагає проведення відповідного психолого–педагогічного дослідження.

Тому, найбільш актуальними залишаються такі проблеми: організація інноваційного навчального середовища початкової школи; формування мотивації і пізнавального інтересу учнів до навчання; упровадження інтерактивних форм навчання учнів початкової школи; активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів, формування індивідуальної траєкторії розвитку учня початкової школи; використання електронних освітніх ігрових ресурсів для підвищення якості початкової освіти.

Поєднання сучасної комп'ютерної техніки, такої, як інтегровані планшети з відповідними електронними освітніми ігровими ресурсами, розробка відповідних методик застосування на уроці початкової школи дасть змогу вирішити дані проблеми.

У процесі досягнення мети, дослідно-експериментальна робота з розроблення інноваційного освітнього середовища початкової школи на засадах використання електронних освітніх ігрових ресурсів здійснювався за чітким планом. Аналізуючи і враховуючи можливості закладів освіти, була виявлена одна глобальна проблема початкові класи забезпечені комп'ютерним обладнанням різного гатунку. Тому було розроблено *чотири моделі використання EOIP* в освітньому процесі, а саме:

Модель Smart Case. Мета – використання е-підручників/EOIP для активізації навчальної діяльності учнів класу. Форма роботи – колективна.

Необхідне обладнання: кейс вчителя з е-підручниками/EOIP, проєктор, мультимедійна дошка, комп'ютер вчителя.

Модель Smart Teacher. Мета – використання е-підручників/EOIP для забезпечення повсюдного доступу учнів до навчальних матеріалів з використанням власних комп'ютерів (ноутбуків, планшетів). Форми роботи – фронтальна й індивідуальна.

Необхідне обладнання: кейс вчителя з е-підручниками/EOIP, проєктор, мультимедійна дошка, комп'ютер вчителя, віртуальний кабінет вчителя, домашні комп'ютери учнів.

Віртуальний кабінет використовується вчителем як електронний журнал кількості та якості виконаних завдань учнями.

З метою формування особистої траєкторії учня, вчитель може координувати виконання завдань кожним учнем.

Модель Smart Class. Мета – використання е-підручників/EOIP з метою формування індивідуальної траєкторії розвитку учня. Форма роботи – індивідуальна.

Необхідне обладнання: кейс вчителя з е-підручниками/EOIP, проєктор, мультимедійна дошка, комп'ютер вчителя, планшети для кожного учня.

Модель Smart Kids. Мета – використання е-підручників/ЕОІР для активізації навчальної діяльності учнів в класі, забезпечення повсюдного доступу учнів до навчальних матеріалів та формування індивідуальної траєкторії розвитку учня. Форми роботи – колективна, індивідуальна, групова.

Необхідне обладнання: кейс вчителя з е-підручниками/ЕОІР, проєктор, мультимедійна дошка, комп'ютер вчителя, планшети для кожного учня, віртуальний кабінет вчителя, домашні комп'ютери учнів.

Такий підхід дав позитивний результат і поштовх для широкомасштабного впровадження технології в початкових класах з обладнанням різної комплектації.

Метою дослідно-експериментальної роботи є формування навчального середовища початкової школи для навчання учнів з використанням електронних освітніх ігрових ресурсів.

Гіпотеза дослідження полягає у тому, що навчання учнів початкової школи з використанням інноваційного навчального середовища, насиченого електронними освітніми ігровими ресурсами забезпечить неперервність навчання та підвищить його якість.

Відповідно до мети та висунутої гіпотези визначено такі **завдання**:

Проаналізувати теорію і практику використання сучасних ЕОІР у навчальному середовищі початкової школи.

Розробити й апробувати модель використання сучасних ЕОІР для навчання учнів початкової школи.

Визначити відповідність електронних освітніх ігрових ресурсів новому Державного стандарту початкової загальної освіти.

Визначити умови забезпечення експерименту: нормативно-правові, організаційні, методичні, кадрові та критерії результативності використання електронних освітніх ігрових ресурсів у навчальному середовищі початкової школи.

Підготувати учнів і вчителів початкових класів до використання ЕОІР в освітньому процесі початкової школи.

Визначити якість забезпечення експерименту за основними критеріями результативності використання ЕОІР в освітньому процесі початкової школи.

Розробити науково-методичні рекомендації для вчителів щодо використання ЕОІР в освітньому процесі початкової школи.

Введено в науковий обіг поняття «технологія Smart Kids». Під технологією Smart Kids буде розуміти систему методів та форм навчання учнів початкової школи з використанням електронних освітніх ігрових ресурсів та електронних підручників.

Протягом 2017-2022 рр. було розроблено 63 електронних освітніх ігрових ресурсів з математики та української мови для 1, 2, 3, 4 класів (<https://edugames.rozumniki.ua/catalog/>).

Розроблено, апробовано модель та обґрунтовано технологію використання ЕОІР в початковій школі (рис. 1).

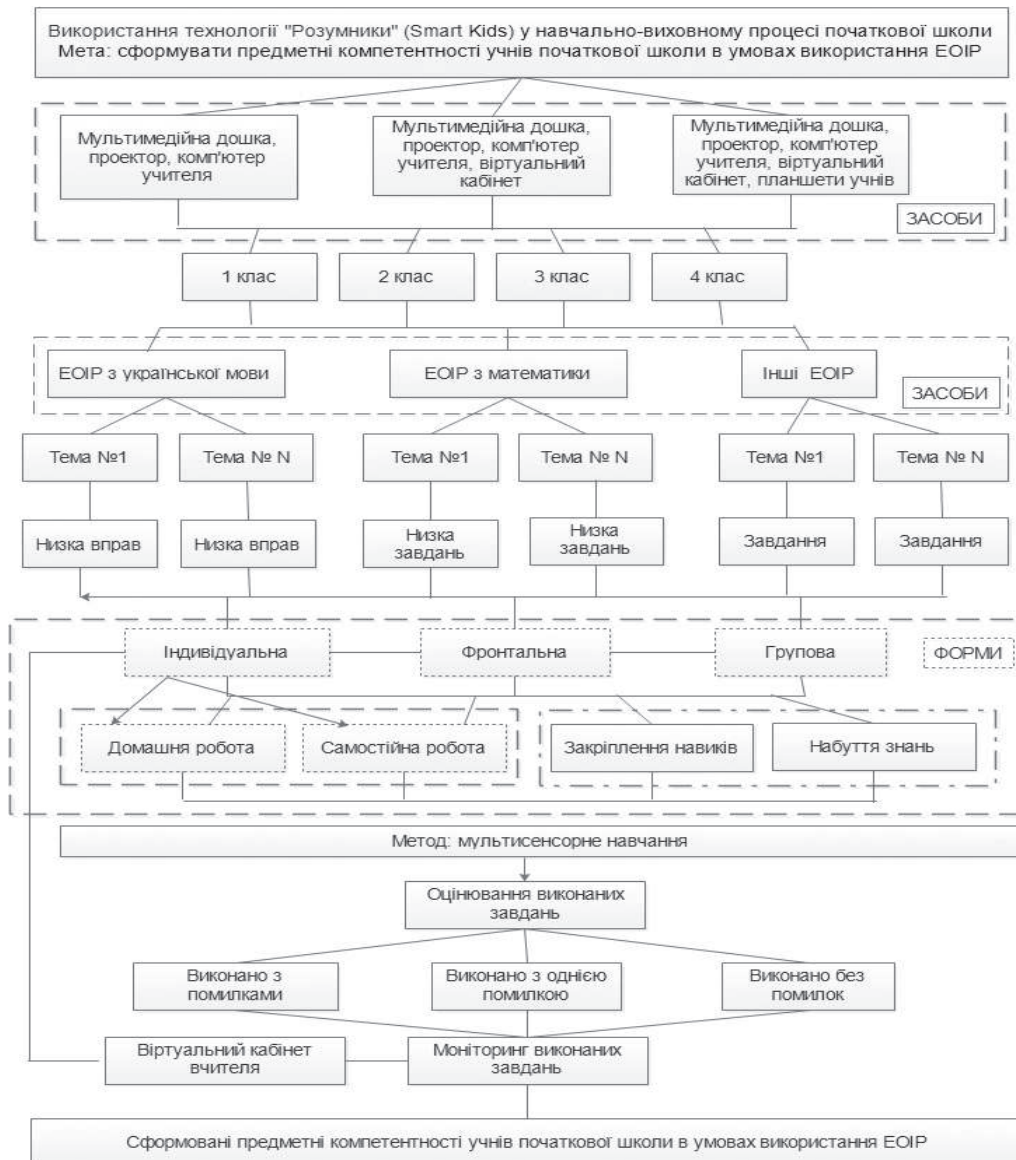

Рис. 1. Модель використання ЕОІР в початковій школі

Розроблено, апробовано модель та обґрунтовано технологію використання віртуального кабінету вчителем та формування індивідуальної траєкторії розвитку учня на засадах використання EOIP (рис. 2).

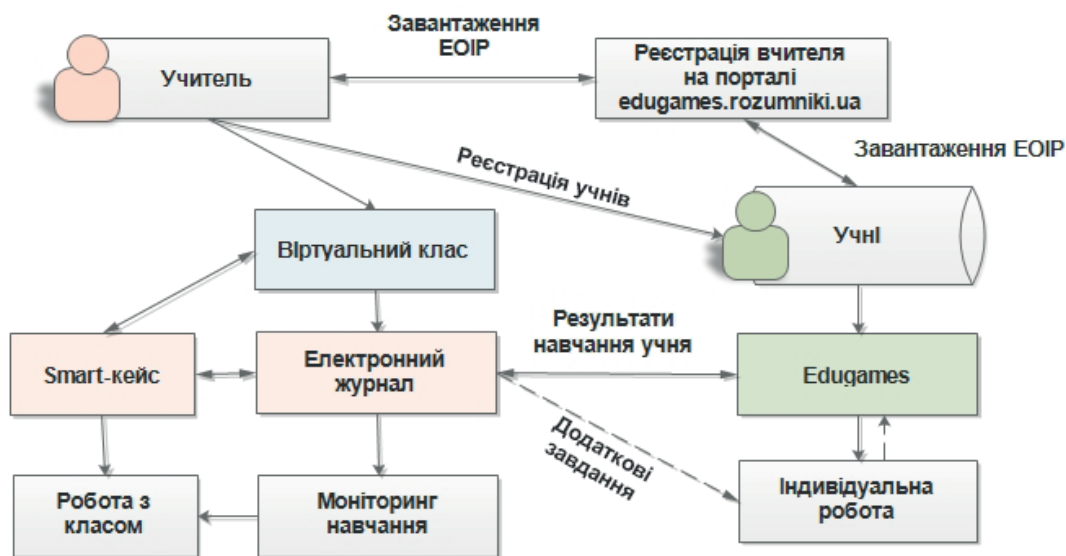

Рис. 2. Модель використання вчителем віртуального кабінету

Розроблено, апробовано модель та обґрунтовано технологію організації дистанційного навчання учнів початкової школи з використанням електронних освітніх ігрових ресурсів (рис. 3).

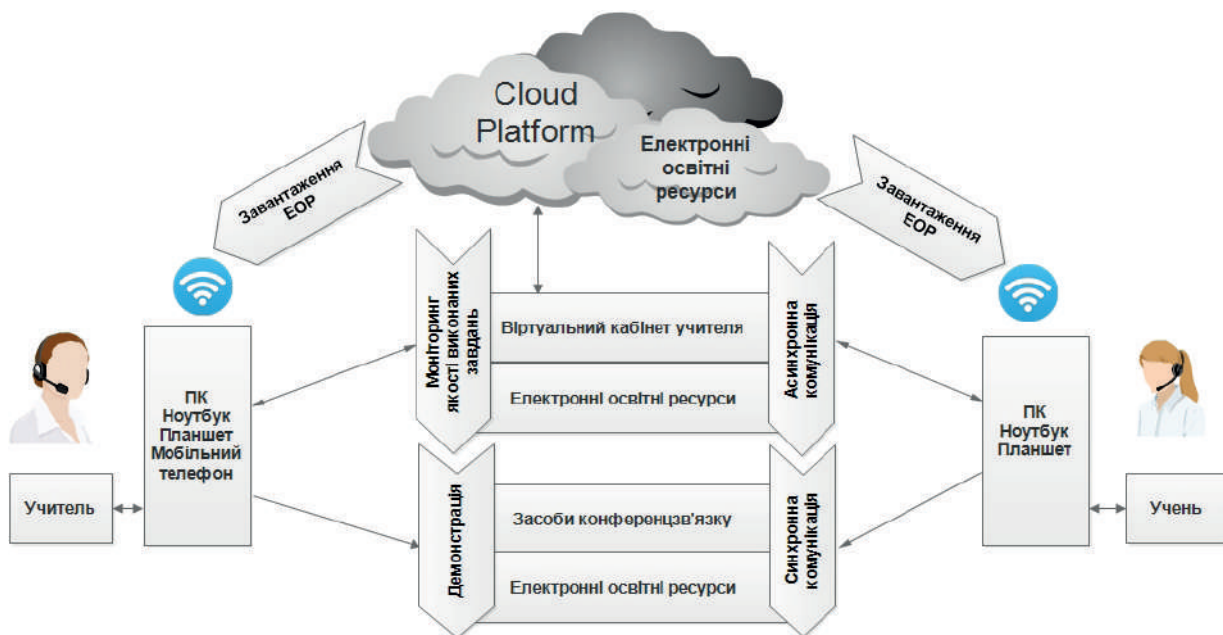

Рис. 3. Модель організації дистанційної форми навчання в початковій школі з використанням EOIP

Інформаційні ресурси:

- <https://iitlt.gov.ua/working/eksperymental%60na-robota/smart-kids.php>
- <https://rozumniki.net/smart-kids/>
- <https://edugames.rozumniki.ua/catalog/>
- <https://www.facebook.com/groups/423334694538538>
- <https://www.facebook.com/rozumniki24>

«ПРЕДМЕТИ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ»

Наукові керівники:

Завалевський Юрій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, Перший заступник директора ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»;

Матвєєва Ганна Дмитрівна, кандидат педагогічних наук, Голова Громадської організації «Всеукраїнська асоціація Авторська школа в Україні», директор Миколаївської спеціалізованої школи I-III ступенів мистецтв і прикладних ремесел «Академія дитячої творчості» Миколаївської міської ради Миколаївської області.

Наказ МОН України від 04.10.2021 № 1062

Про проведення експерименту за темою «Теоретико-методичні засади інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу в Новій українській школі».

Експеримент проводиться на базі Миколаївської спеціалізованої школи I – III ступенів мистецтв і прикладних ремесел «Академія дитячої творчості» Миколаївської міської ради Миколаївської області.

АКТУАЛЬНІСТЬ

Нова українська школа сьогодні спрямована на формування й розвиток успішної особистості, здатної до самореалізації у професійній діяльності, особистому й соціальному житті, оскільки відомо, що у сучасному світі вже недостатньо великого об'єму академічних знань, важливим є вміння їх презентувати й застосовувати. Впровадження освітньої політики України, що зафіксована в новому законодавстві, передбачає зміну цілей та основних завдань освіти. Спираючись на думку, про те, що будь-які зміни відбуваються ефективніше на прикладі кращих практик існуючого досвіду й реалізації нових ідей, можна передбачити таку тенденцію й у освітній галузі.

Авторська педагогічна ідея функціонування Миколаївської спеціалізованої школи «Академія дитячої творчості», ефективність якої апробована, експериментально доведена, а результативність визнана Міністерством освіти і науки України, НАПН України, сприятиме реалізації завдань Нової української школи шляхом інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу. Інтеграція освіти та мистецтва забезпечить формування ключових компетентностей особистості, визначених Концепцією Нової української школи; вирішить питання розвитку системи інтелекту особистості, з фокусом на емоційному, розумовому і соціальному, розвитку креативності й критичності мислення, ціннісного ставлення до себе, інших людей, навколишнього світу. Відпрацьована система вільного вибору здобувачами освіти напряму навчання з предметів декоративно-прикладного мистецтва та сценічних мистецтв, з урахуванням індивідуальних особливостей кожного учня, реалізує ціннісні орієнтири освітньої політики в частині поваги до особистості учня та визнання пріоритету його інтересів, власного вибору, прагнень, становлення вільної особистості учня, підтримка його самостійності, ініціативності й впевненості в собі. Зазначені позиції, зокрема відображено в одній зі специфічних особливостей вивчення дисциплін мистецького спрямування «Малюнок та живопис», «Декоративно-при-

кладні мистецтва», «Сценічні та музичні мистецтва», а саме в тому, що навчання відбувається у малокомплектних групах, тому що вони комплектуються на підставі індивідуальних нахилів, здібностей та інтересів учнів і неможливо передбачити і спрогнозувати кількісний склад навчальних груп із визначених предметів.

Освітня програма школи ставить за мету створити умови для організації освітнього процесу, направлено на розвиток художньо-творчого мислення особистості на основі синтезу науки та мистецтв, який найкраще сприятиме реалізації основних потреб особистості й суспільства:

- ▶ забезпечення умов для отримання середньої освіти на рівні державних стандартів;
- ▶ розвиток творчого потенціалу дитини, закладеного в ній природою ;
- ▶ розвиток творчої особистості учня засобами інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу.

Саме вирішення окреслених завдань сприятиме реалізації мети Нової української школи шляхом введення в зміст освіти інваріантної (базової) та варіативної складової, введення профільних предметів за вибором учнів, індивідуальних занять, додаткових освітніх послуг. Зазначене поєднання різноманітних видів і форм занять стане можливим за рахунок організації освітнього процесу в режимі роботи школи подовженого дня.

Освітній процес на уроках художньо-естетичного відділення відбувається на основі авторських навчальних програм, які розроблено відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти (освітня галузь «Мистецтво») та схвалено для використання у спеціалізованих школах з поглибленим вивченням предметів художньо-естетичного циклу комісією дисциплін художньо-естетичного циклу Науково-методичної ради з питань освіти МОН України (протокол №1 від 29.03.2019).

Ідея інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу допоможе учням більш ґрунтовно та різнобічно засвоювати навчальний матеріал із загальноосвітніх предметів, спонукатиме вчителів до пошуку різноманітних

форм викладання й зробить школу територією співпраці й взаємодії для реалізації позицій Нової української школи.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність теоретико-методичних засад інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу в Новій українській школі.

ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

- ▶ Вивчити стан розробленості проблеми інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу в теорії і практиці.
- ▶ З'ясувати зміст, структуру понять «інтеграція», «інтеграція змісту освіти», «інтеграція змісту предметів художньо-естетичного циклу».
- ▶ Розробити, науково обґрунтувати теоретико-методичні положення та відповідну модель інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу.
- ▶ Розробити та експериментально апробувати навчальні програми інтегрованих курсів / предметів художньо-естетичного циклу та відповідне навчально-методичне забезпечення.
- ▶ Розробити експериментальний навчальний план освітньої програми закладу освіти та інші нормативні документи локального рівня щодо роботи закладу освіти в умовах експерименту.
- ▶ Підготувати вчителів-предметників до викладання інтегрованих навчальних курсів / предметів художньо-естетичного циклу та забезпечити відповідний науково-методичний супровід експерименту.
- ▶ Розробити, науково обґрунтувати критерії, показники ефективності інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу, схарактеризувати рівні та дібрати відповідний діагностичний інструментарій.
- ▶ Укласти методичні рекомендації щодо інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу в Новій українській школі.

Реалізація дослідження полягає у припущенні, що інтеграція змісту предметів художньо-естетичного циклу в Новій українській школі буде ефективним за таких умов:

- ▶ *по-перше*, розроблення теоретико-методичних положень та відповідної моделі інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу;

▶ *по-друге*, розроблення, експериментальної апробації навчальних програм інтегрованих курсів/предметів художньо-естетичного циклу та відповідного навчально-методичного забезпечення;

▶ *по-третьє*, підготовки вчителів-предметників до викладання інтегрованих навчальних курсів / предметів художньо-естетичного циклу.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягатиме у:

▶ теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності теоретико-методичних засад інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу в Новій українській школі, зокрема, розробленні теоретичних положень та відповідної моделі інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу;

▶ розробленні змісту, структури понять «інтеграція», «інтеграція змісту освіти», «інтеграція змісту предметів художньо-естетичного циклу»;

▶ розробленні, науковому обґрунтуванні критеріїв, показників ефективності інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу та характеристик відповідних рівнів.

Практичне значення дослідження буде полягати у:

▶ практичній реалізації теоретичних положень та відповідної моделі інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу;

▶ апробації та впровадженні у практику роботи навчальних програм інтегрованих курсів / предметів художньо-естетичного циклу та відповідного навчально-методичного забезпечення;

▶ використанні експериментального навчального плану освітньої програми закладу освіти та інших нормативних документів локального рівня щодо роботи закладу освіти в умовах експерименту.

▶ підготовці вчителів-предметників до викладання інтегрованих навчальних курсів / предметів художньо-естетичного циклу та здійсненні відповідного науково-методичного супроводу експерименту;

▶ апробації діагностичного інструментарію визначення ефективності інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу;

укладанні методичних рекомендацій щодо інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу в Новій українській школі.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ.

Теоретико-методичні засади інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу в Новій українській школі, зокрема, теоретичні положення та відповідна модель інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу. Експериментальний навчальний план освітньої програми закладу освіти та інші нормативні документи локального рівня щодо роботи закладу освіти в умовах експерименту. Навчальні програми інтегрованих курсів / предметів художньо-естетичного циклу та відповідне навчально-методичне забезпечення. Діагностичний інструментарій визначення ефективності інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу. Методичні рекомендації щодо інтеграції змісту предметів художньо-естетичного циклу в Новій українській школі.

Інформаційні ресурси:

- URL : <https://registry.edbo.gov.ua/institution/145689/>

«БІЗНЕС-ОСВІТА В УКРАЇНІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА»

Наукові керівники:

Верба Вероніка Анатоліївна, доктор економічних наук, професорка кафедри стратегії підприємств ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», директор Інституту управлінського консультування КНЕУ;

Кириченко Микола Олексійович, кандидат педагогічних наук, доцент, член-кореспондент Академії наук вищої освіти України, ректор ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України;

Паздрій Віталій Ярославович, кандидат економічних наук, викладач кафедри стратегії підприємств ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана».

Наказ МОН України від 07.10.2016 № 1221

Про проведення дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Розвиток бізнес-освіти в Україні як елемент державної політики сприяння розвитку підприємництва».

Дослідно-експериментальна робота за темою: «Розвиток бізнес-освіти в Україні як елемент державної політики сприяння розвитку підприємництва» на базі загальноосвітніх навчальних закладів та вищих навчальних закладів I – II рівнів акредитації України реалізована на базі закладів освіти Кіровоградської області протягом 2016 – 2021 років.

АКТУАЛЬНІСТЬ

Потребу в розвитку підприємництва в дітей та юнацтва зазначено в основному стратегічному документі «Європа-2020», що базується на трьох «китах»: «Співдружність інновацій», «Мобільна молодь» і «Програма нових здатностей та працевлаштування». Ці стратегічні документи стали поштовхом до реалізації конкретних кроків у галузі підприємницької освіти.

Численні наукові розробки українських і зарубіжних фахівців довели, що найбільш ефективною є бізнес-освіта, яка здійснюється в конкурентному середовищі, розвиваючи здорові амбіції молоді, зацікавлюючи й мотивуючи її до продуктивної діяльності. Актуальність дослідження даної теми зумовлена й тим, що провідний досвід країн Заходу довів результативність впровадження шкільної бізнес-освіти, а освітня євроінтеграція України включає в себе переосмислення та застосування ефективного досвіду навчання економіці й бізнесу в зарубіжних школах.

Необхідність підготовки вчителів до використання бізнес-симуляції та підвищення навичок роботи з комп'ютером.

Учні 13–16 років (8–10 класи) мають низький і середній рівень володіння комп'ютером (потреба у використанні бізнес-симуляції).

Більшість підлітків не знали про електронну пошту, продукти Google, особливості завантаження файлів у Google Chrome, функціонування ОС Windows. У результаті в учнів виникли технічні проблеми з використанням бізнес-симуляції. Також симуляція мала деякі проблеми під час використання учасниками.

Метою дослідження було визначено обґрунтування значення бізнес-освіти для стабілізації економіки та механізму її реалізації в умовах глобалізації світового освітнього простору.

Гіпотеза дослідно-експериментальної роботи полягала в тому, що бізнес-освіта в Україні потребує певного реформування для забезпечення найбільш ефективного формування та впровадження бізнес-знань у бізнес-середовище. Державна освітня політика не може бути відокремленою від вимог суспільства й пріоритетів країни, а тому практичне значення експерименту полягає в обґрунтуванні новацій у підходах до державного регулювання розвитку підприємництва шляхом навчання в контексті євроінтеграційних процесів. До цього часу в Україні більше уваги приділялося виключно економічному й правовому регулюванню функціонування підприємництва, а не освітній підготовці й вихованню самого підприємця. З огляду на це, у програмі будуть розроблені й обґрунтовані рекомендації для оптимізації організаційних зв'язків між суб'єктами управління в системі державного регулювання підприємництва та системі освіти; виявлений їхній взаємовплив з метою розвитку бізнесу шляхом консолідації зусиль державного, громадського і бізнес-середовища, формування й надання освітніх послуг зацікавленим особам.

Відповідно до мети та висунутої гіпотези визначено такі **завдання**:

► здійснити системний аналіз вітчизняної та зарубіжної наукової літератури, нормативних документів за темою дослідження;

- ▶ визначити існуючі моделі бізнес-освіти, дослідити їхні характеристики та ефективність застосування в умовах глобалізації світового освітнього простору;
- ▶ здійснити аналіз розвитку бізнес-освіти за кордоном;
- ▶ розкрити економічне значення бізнес-освіти в умовах трансформації національної економіки;
- ▶ запропонувати напрями розвитку та поліпшення управління галуззю бізнес-освіти в Україні;
- ▶ обґрунтувати модель формування бізнес-знань за допомогою освіти й науки, бізнес-середовища, громадянського суспільства;
- ▶ створити та апробувати новий курс із бізнес-освіти в закладах освіти;
- ▶ підготувати навчально-методичні матеріали за результатами впровадження інноваційної технології – бізнес-симуляції – в умовах організації освітнього процесу закладу освіти;
- ▶ надати організаційні, технічні, інформативні ресурси для занурення учня у бізнес-середовище шляхом використання бізнес-ігор і бізнес-симуляцій, у результаті чого учень має можливість відчувати себе в різних управлінських ролях з подальшим стажуванням у суб'єктів бізнесу.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

- ▶ Розроблення навчально-методичного забезпечення курсу з бізнес-освіти та апробація його на базі навчальних закладів.
- ▶ Оптимізація умов для прийняття дитиною економічних та підприємницьких основ у формуванні своєї професійної кар'єри й реалізації.

- ▶ Усвідомлення та підвищення відповідальності батьків, громади, бізнесу за формування фахівця, починаючи з старшого шкільного віку.
- ▶ Запровадження практики стажування і раннього початку власної справи учнями на базі торгово-промислової палати та інших бізнес-структур.
- ▶ Підготовка й публікація науково-методичних матеріалів за результатами експериментального дослідження.
- ▶ Поширення (дисемінація) результатів дослідно-експериментальної роботи в системі роботи середніх загальноосвітніх навчальних закладів України.
- ▶ Презентація результатів дослідно-експериментальної роботи на регіональних конференціях, семінарах, міжнародних і національних освітніх виставках.

УПРОДОВЖ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТУ:

- ▶ запроваджено курс «Бізнес-освіти/Підприємництва» для 7-10 класів з використанням комп'ютерної програми бізнес-симуляцію ViAL+;
- ▶ проведено 60 тренінгів за тематиками «Інноваційні освітні технології у формуванні компетентності підприємливості (на прикладі бізнес-симуляцій)», «Використання економічних симулятивних технологій навчання в освітньому процесі». (Тренінги загалом охопили 1140 керівників закладів загальної середньої освіти, 1369 педагогів і методистів закладів загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти. Було роз'яснено загальні підходи до розуміння й використання бізнес-симуляцій в урочний і позаурочний час, як формується й оцінюється компетентність «підприємливість й ініціативність»).

Сталою практикою стало проведення щорічних усеукраїнських вернісаж-практикумів для керівників закладів освіти, методистів, учителів і викладачів за темою «Підприємливість і профорієнтація у функціонуванні сучасного закладу освіти», які завдяки очним і он-лайн форматам дозволили залучити за 2017-2021 роки понад 1410 учасників з усіх куточків України.

Інформаційні ресурси:

- З метою покращення взаємодії в освітньому середовищі учні мали можливість створити спільний сайт, присвячений реалізації проблеми «Розвиток бізнес-освіти в Україні як елемент державної політики сприяння розвитку підприємництва». Режим доступу: https://sites.google.com/a/viktoria-p.klasna.com/biznes-osvita_viktoria-p/).
- Функціонування з 2017 року інформаційної площадки в соціальній мережі Фейсбуку «Підприємницька освіта в Україні / Entrepreneurship Education UA». Режим доступу: <https://www.facebook.com/groups/339130976602428>

«МИРНА ШКОЛА»

Науковий керівник: Панок Віталій Григорович, доктор психологічних наук, професор, директор Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України.

Наказ МОН України від 01.11.2019 № 1368

Про проведення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Формування гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу шляхом упровадження моделі «Мирна школа».

АКТУАЛЬНІСТЬ

Система освіти в Україні на сьогодні перебуває в процесі трансформації: оновлюється підхід та принципи освітнього процесу, активно впроваджується інклюзивна освіта, педагогіка партнерства, антибулінгові програми та ін.

Нинішня ситуація з радикалізацією українського суспільства сприяє агресивній поведінці дітей та їх батьків. Україна все ще має докласти зусиль для подолання конфліктів та грубої поведінки серед дітей, а також звернути увагу на погляди та думки дітей у процесі освіти. За даними ЮНІСЕФ, 67% школярів стали жертвами булінгу на основі походження, місця проживання, статі, майнового статусу, тощо.

Як показують дослідження, особливо гостро проблема конфліктів, булінгу і насильства відчувається у закладах освіти, де навчаються діти, що мають статус внутрішньо переміщених осіб. Результати опитувань і моніторингові показали необхідність створення цілісної технології формування гуманістичних відносин між всіма учасниками освітнього процесу у закладі загальної середньої освіти.

Вивчення вітчизняного і зарубіжного досвіду з розробки та застосування методик профілактики і подолання конфліктів, формування толерантного ставлення до дітей, які опинились у складній життєвій ситуації внаслідок військового конфлікту, забезпечення науково обґрунтованого інклюзивного підходу до них спонукало дослідників до конструювання системної моделі формування гуманістичних відносин у закладі освіти, яка одержала назву «Мирна школа».

Модель «Мирна школа» – це підхід та практичні інструменти, які забезпечують включення усіх учасників освітнього процесу у розбудову системи конструктивної комунікації та взаємодії, системи ефективного вирішення та попередження конфліктів, проявів булінгу, агресії та насильницької поведінки у закладі освіти. В рамках цієї Моделі інтегруються кращі вітчизняні та міжнародні практики, які впроваджуються за принципом системності. Саме тому Модель є актуальною для освітнього середовища України в усіх її компонентах, що поєднуються таким чином.

Відсутність належної системної роботи щодо організації освітнього процесу задля створення безпечної та позитивної атмосфери в школі, може підвищувати рівень насильства в школах, залякування, конфліктів на основі ідеологічних розбіжностей (особливо в закладах з великою кількістю внутрішньо переміщених осіб).

Усе вище сказане обумовило вибір теми експерименту: **«Формування гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу шляхом упровадження моделі «Мирна школа».**

Мета експерименту:

Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність застосування моделі «Мирна школа» як системної соціальної технології організації освітнього процесу, що сприяє створенню безпечного середовища у шкільній громаді та формуванню гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу.

ЗАВДАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТУ:

► Обґрунтувати теоретично-методологічні засади створення цілісної моделі «Мирна школа» як системної технології організації освітнього процесу, що сприяє формуванню безпечного середовища у шкільній громаді та формування гуманістичних відносин між її учасниками.

► Теоретично обґрунтувати та здійснити практичну апробацію психолого-педагогічного інструментарію, що складає модель «Мирна школа»: загальношкільна програма управління конфліктами та формування системи конструктивної співпраці між усіма учасниками освітнього процесу «Відновна школа» (В. Норкінс, Transforming Conflict); шкільна структура професійного вирішення конфліктів та навчання конструктивним моделям комунікації «Шкільна служба порозуміння» (А. Горова, Р. Коваль ГО «Інститут миру і порозуміння»); елементи програм «Resilience» та «Культура добросусідства».

► Створити та апробувати у визначених закладах освіти цілісну інноваційну технологію формування гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу шляхом упровадження моделі «Мирна школа».

► Експериментально перевірити ефективність моделі «Мирна школа» на основі порівняльного аналізу результатів моніторингу закладів освіти, що впроваджують інноваційну авторську технологію.

► Розробити методичні рекомендації щодо впровадження моделі «Мирна школа» як системної технології організації освітнього процесу, що сприяє формуванню безпечного середовища у шкільній громаді та формуванню гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу.

Наукова новизна експерименту полягає у запровадженні Моделі «Мирна школа», яка складається з таких компонентів: «Відновна школа» (В. Норкінс, Transforming Conflict); «Шкільна служба порозуміння» (А. Горова, Р. Коваль ГО «Інститут миру і порозуміння»); елементи програм «Resilience» та «Культура добросусідства», в освітню діяльність закладів загальної середньої освіти.

► «Відновна школа» – загальношкільна програма управління конфліктами та формування системи конструктивної співпраці між усіма учасниками освітнього процесу.

► «Шкільна служба порозуміння» – шкільна структура професійного вирішення конфліктів та навчання конструктивним моделям комунікації.

► «Resilience» («Життестійкість») – компоненти цілісної програми, представлені інструментами, які спрямовані на раннє попередження радикалізації молоді. Цей підхід фокусується на «позитивній перспективі» і зміцненні захисних факторів серед оточення молоді шляхом навчання дорослих.

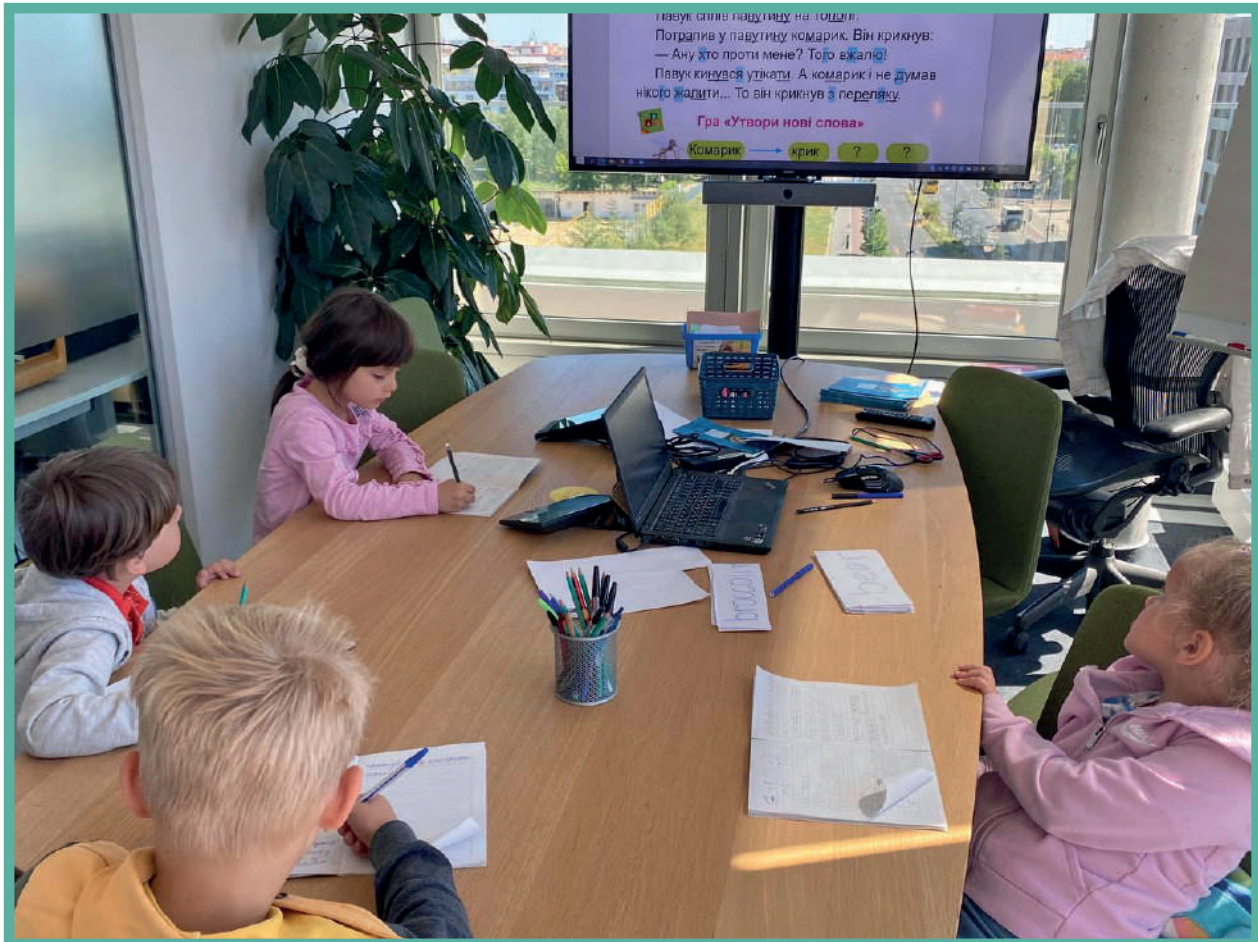
► «Культура добросусідства» – елементи програми для закладів освіти, мета яких полягає у вихованні соціально компетентних, критично мислячих і толерантних особистостей, свідомих громадян та патріотів, добре обізнаних з рідним краєм, які прагнутимуть відповідально керувати його життєдіяльністю, зберігати і примножувати його природній, економічний та культурний потенціал.

Названі вище компоненти Моделі являють собою сукупність технік і технологій, які вирішують окремі завдання формування стосунків у колективі. Наукова новизна експерименту полягає у створенні на основі названих елементів цілісної системної технології формування гуманістичних стосунків між учасниками освітнього процесу в закладі освіти.

Дослідно-експериментальна робота за темою передбачає застосування проектно-технологічного підходу (В. Г. Панок) у дослідженні феномену гуманістичних стосунків між учасниками освітнього процесу та вдосконалення розробленої Моделі як цілісної психолого-педагогічної технології.

Практичне значення експерименту полягає у створенні цілісної системної технології організації освітнього процесу «Мирна школа», що сприяє формуванню безпечного середовища у шкільній громаді та формування гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу, методології визначення її ефективності; підвищенню кваліфікації працівників психологічної служби та інших педагогічних працівників; підвищенню культури міжособистісних взаємовідносин учасників освітнього процесу.

Проект «Мирна школа» підтримується урядом Німеччини, шляхом спільного внеску Програмного офісу forum ZFD в Україні (Forum Civil Peace Service - Ukraine) та Громадянської служби миру Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH та реалізується спільно з Інститут миру і порозуміння, Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи та Інститутом модернізації змісту освіти.

Інформаційні ресурси:

- Наказ МОН від 01.11.2019 № 1368 «Про проведення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Формування гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу шляхом упровадження моделі «Мирна школа» на 2019-2022 роки».

«STEM – ОСВІТА»

Наукові керівники:

Завалевський Юрій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, Перший заступник директора ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»;

Стрижак Олександр Євгенович, доктор технічних наук, заступник директора з наукової роботи Національного центру «Мала академія наук України»;

Патрікєєва Олена Олександрівна, начальник відділу «STEM – освіти» ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Посилення ролі STEM-освіти зумовлюється підвищенням мотивації учнівської молоді до вивчення предметів природничо-математичного циклу й, водночас, високим запитом виробничої сфери на працівників, що володіють компетентностями для постановки і виконання завдань у сферах: інженерії, медицини, екології, ІТ, фармацевтики, нанотехнологій, авіабудуванні та інших. STEM-освіта є інструментом для реалізації ключових положень Концепції Нової української школи щодо оновлення дидактичних методів, засобів, форм та принципів навчання.

Базовими нормативними документами для впровадження та розвитку STEM-освіти є Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти), затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року № 960-р; План заходів щодо реалізації Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) до 2027 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 січня 2021 року № 131-р; План заходів щодо популяризації природничих наук та математики до 2025 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року № 320-р. Науково-методичні аспекти розвитку STEM-освіти щороку представлені у методичних рекомендаціях щодо розвитку STEM-освіти в закладах загальної середньої та позашкільної освіти (наказ Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» від 28.12.2020 № 97).

В умовах реалізації Концепції Нової української школи відбувається пошук ефективних рішень щодо створення принципово нових навчальних програм, які передбачають переорієнтацію освітнього процесу на діяльнісний та інтегрований підходи. Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» модельним навчальним програмам для базової середньої освіти, у змісті яких реалізуються концептуальні засади нового Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898, серед яких: «STEM. 5-6 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» (авт. Бутурліна О.В., Артєм'єва О.Є.), «Робототехніка. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Сокол І. М., Ченцов О. М.) та інші. Модельні навчальні програми стали основою для розроблення нової навчальної та навчально-методичної літератури для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти, зокрема за напрямками STEM-освіти. За сприянням Інституту педагогіки НАПН України, Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту навчання» концептуальні засади STEM-освіти були враховані при створенні нової системи навчання в 5-6 класах НУШ, в яких узгоджено

зміст 20 предметних модельних навчальних програм, навчально-методичне забезпечення, діяльнісний і прикладний характер навчання, зорієнтований на результат.

Міністерством освіти і науки України схвалено альтернативну програму «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт» для використання в закладах дошкільної освіти (лист від 14 липня 2020 року № 22.1/12-Г-274), що спрямована на формування культури інженерного мислення у дітей передшкільного віку.

Заклади освіти успішно реалізують в освітньому процесі програми, методичні ідеї, розробки, що було створено та апробовано у рамках Всеукраїнського освітнього інноваційного проєкту «Я – дослідник» для якісної природничо-математичної освіти школярів. У ході реалізації проєкту досягнуто значних результатів, зокрема, розроблено та апробовано педагогічну модель організації навчально-дослідницької діяльності здобувачів освіти з використанням IT- та STEM-підходів; розроблено та схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах предметними комісіями Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України близько 30 навчально-методичних посібників серії «Я – дослідник» для учнів 2-9 класів. Серед яких: варіативний курс «STEM-Lab» для учнів 5-9 класів, навчально-методичний комплект з наборами мікроелектроніки на основі micro:bit: «Інформатика з micro:bit», міні-STEM лабораторія «Моя STEM лабораторія на основі MICRO:BIT» тощо.

Невіддільною складовою STEM-освіти є мережа STEM-центрів, STEM-лабораторій (у тому числі віртуальних), де передбачені окремі зони для коучингу, проведення дослідно-експериментальної роботи, запровадження STEM-навчання учнівської молоді різного віку. Оснащення STEM-центрів/лабораторій здійснюється відповідно до Типового переліку засобів навчання та обладнання для навчальних кабінетів і STEM-лабораторій (наказ МОН від 29.04.2020 № 574 зареєстрований в Міністерстві юстиції України 07.05. 2020 за № 410/34693). Ефективним ресурсом став Всеукраїнський науково-методичний віртуальний STEM-центр, освітнє середовище якого є сучасною інноваційною платформою, що презентує передовий педагогічний досвід і теоретичні узагальнення через інтеграцію STEM-підходу до формування дослідницьких робіт.

Міністерством освіти і науки України спільно з Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти», Благодійним Фондом «Фонд освітніх ініціатив» (голова правління Фонду А. Дзюба) було започатковано створення регіональної розподіленої мережі обласних STEM-центрів та їх локальних філій (мережеві ресурсні центри), що дасть змогу сформувати організаційні та науково-методичні механізми підтримки сталого розвитку STEM-освіти в

Україні. Робоча група (наказ ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 02.09.2021 № 71) сформувала базу для створення дієвої інфраструктури – мережі Хабів освітніх Hi-Tech, які мають визначити умови для отримання необхідних освітніх послуг учнями, їх батьками, включно з організацією можливості набуття цифрових компетентностей. Супутня ціль створення хабу – асиміляція внутрішньо переміщених осіб у місцевій спільноті за рахунок надання діалогової платформи для зняття можливої напруженості.

«Освітній хаб як центр освіти та STEM-середовище має унікальні можливості для отримання комплексного результату, - зазначає Антон Дзюба, голова правління Фонду «Освітніх ініціатив». Ми одночасно надаємо доступ до якісної освіти, готуємо фахівців професій XXI століття та позитивно впливаємо на гармонізацію внутрішньо переміщених осіб у нових громадах».

Всеукраїнський інноваційний освітній проєкт забезпечить ефективну реалізацію концептуальних засад Нової української школи. Результатом проєкту стане системний підхід щодо навчально-методичного забезпечення STEM-центрів, удосконалення підготовки педагогічних працівників, формування STEM-компетентностей здобувачів освіти.

Враховуючи реалії сьогодення щодо розвитку основних STEM-напрямів та освітнього STEM-середовища: розвиток інфраструктури, розширення соціального діалогу між освітою та стейкхолдерами, розробка навчально-методичного і ресурсного забезпечення, реалізації освітніх програм STEM-спрямування для розвитку та кар'єрного супроводу молоді було створено робочу групу (наказу ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 02.09.2021 № 71 «Про утворення робочої групи з розроблення інноваційного освітнього проєкту щодо реалізації концептуальних засад Нової української школи та забезпечення доступу до якісної STEM-освіти»), яка ініціювала реалізацію інноваційного освітнього проєкту за темою «Організаційні та науково-методичні умови створення STEM-центрів» на базі закладів освіти України на 2022–2027 роки.

Мета дослідження – розробити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити організаційні та науково-методичні умови створення та функціонування STEM-центрів як хабів освітніх хай-тек Національного освітнього технопарку в умовах реформування освітньої галузі та впровадження Нової української школи, цифровізації та цифрової трансформації.

STEM – ключова засада інформативної освіти Нової української школи. Сьогодні є нагальна потреба у створенні системи постійної взаємодії з батьками на базі Хабів освітніх хай-тек та мережі STEM-центрів.

Створення Хабів освітніх хай-тек – це:

- ▶ розширення STEM-освітнього середовища;
- ▶ виокремлення в регіональному досвіді інваріантів, необхідних для подальшої стандартизації STEM-освітніх моделей;
- ▶ розроблення правового, науково-методичного та навчально-методичного забезпечення функціонування STEM-центрів;
- ▶ упровадження науково-методичної підтримки професійного зростання педагогічних працівників на базі STEM-центрів відповідно до Концепції Нової української школи;
- ▶ впровадження мережевої форми освіти;
- ▶ впровадження програми роботи стартап-інкубаторів на базі закладів професійної (професійно-технічної) освіти та профільних ліцеїв.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ:

- ▶ впровадження діагностичного інструментарію моніторингу рівня сформованості STEM-компетентностей здобувачів освіти;
- ▶ розвирок STEM-компетентностей здобувачів освіти;№
- ▶ навчально-методичне забезпечення впровадження STEM-освіти;
- ▶ розроблення STEM-освітніх програм для учнів 5-9 класів;
- ▶ супровід мережевої форми освіти;
- ▶ сервісний супровід STEM-центрів реформи Нової української школи;
- ▶ супровід упровадження профільного навчання;
- ▶ система підготовки вчителів до впровадження STEM-освіти;
- ▶ забезпечення відповідності змісту освітньої діяльності економічним, соціальним запитам України;
- ▶ розроблення та застосування науково обґрунтованих критеріїв оцінки рівнів готовності суб'єктів дослідницької діяльності до впровадження STEM-освіти;
- ▶ впровадження системи підготовки фахівців професій найближчого майбутнього;
- ▶ впровадження системи заходів для реінтеграції та гармонізації тимчасово переміщених осіб у нових громадах;
- ▶ упровадження електронного порталу науково-методичної підтримки STEM-спільноти освітян.

Якість упровадження сучасних підходів навчання молоді визначається компетентністю науково-педагогічних працівників. Відділ STEM-освіти на партнерських засадах з освітніми установами запровадив та реалізує освітній проєкт «STEM-школа» (<https://imzo.gov.ua/stem-shkola/>) з метою розвитку професійної компетентності педагогічних працівників з питань STEM-освіти.

Це безкоштовний інноваційний ресурс для широкого кола освітян будь-якого віку з різних сфер, який забезпечує індивідуалізацію, свободу вибору місця, часу і темпу навчання за дистанційною формою. Це майданчик для спільного навчання, обміну і вивчення найкращого вітчизняного та зарубіжного досвіду. Робота STEM-школи організується відповідно до Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників (постанова КМУ від 21 серпня 2019 року № 800 (зі змінами й доповненнями, внесеними постановою КМУ від 27 грудня 2019 року № 1133)). Навчальна програма кожної сесії STEM-школи розробляється відповідно до освітніх проблем, актуальних питань розвитку STEM-освіти. Педагоги мають можливість ознайомитися з новинками на освітньому ринку, пропозиціями, досвідом бізнес-структур, громадських та інших організацій. За період 2017-2022 років слухачами STEM-школи стали понад 30 тисяч осіб та 450 спікерів. Відповідно наказу ДНУ «Інститут модернізації змісту

освіти» від 20.01.2022 № 8 було проведено: у лютому 10 зимову сесію (7 000 слухачів), у серпні 11 літню сесію (zareєстровано 3 000 слухачів).

Популярними освітніми заходами з підвищення професійної майстерності викладачів закладів освіти усіх рівнів з питань STEM є «Педагогічна STEM-майстерня», «Я – дослідник 2.0», «Марафон STEM-уроків», у рамках яких проводяться науково-практичні семінари, круглі столи, майстер-класи, хакатони. Наприклад, під час таких подій учасники мають можливість ознайомитися з досвідом роботи переможців Всеукраїнських конкурсів фахової майстерності, інноваційних освітніх проєктів, зокрема, конкурсів: на премію «Global Teacher Prize Ukraine», «Краща STEM-публікація», «Кращий STEM-урок».

Цікавою, системною, ефективною платформою для проведення майстер-класів, воркшопів, тренінгів, панельних дискусій, презентацій досвіду є Всеукраїнський фестиваль «STEM-весна» (наказ Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» від 07.02.2022 № 11). За 6 років фестивалевим рухом охоплено заклади України різних освітніх рівнів. Щорічно у рамках Всеукраїнського фестивалю проводиться захід «STEM-тиждень» з метою реалізації положень Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти), обміну досвідом щодо розвитку напрямів STEM-освіти в Україні та участі у квітневих Європейських STEM-подіях. Участь у заході беруть представники (здобувачі освіти, їх батьки, педагоги) закладів усіх рівнів освіти та закладів позашкільної освіти з усіх областей України. «STEM-тиждень – 2022» відбувся відповідно до Плану, який було оприлюднено на сайті ДНУ «ІМ30», а події, що відбувалися в он-лайн і оф-лайн форматі учасники презентували через пости з активованим #ідеяSTEM_тиждень_spring2022 в соціальній мережі Facebook на сторінці групи Відділ STEM-освіти ІМ30. Всі учасники отримали сертифікати від організаторів.

У впровадженні STEM-навчання щодо принципу інтеграції актуальною є проєктна діяльність. Виконання STEM-проєктів передбачає інтегровану дослідницьку, творчу діяльність учнів, спрямовану на опанування методів наукового пізнання та їх практичній реалізації, зокрема, у повсякденній діяльності, пошук способів вирішення проблем, критичного оцінювання одержаних результатів та формування наукового світогляду. Із планами, розробками навчальних STEM-проєктів можна ознайомитися на різних освітніх ресурсах, наприклад: STEM-школа, сайт Журналу «Колосок», портал «Освітній архів».

Відділ STEM-освіти Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» систематично проводить ґрунтовні дослідження щодо стану розвитку STEM-освіти в Україні у рамках науково-дослідної роботи за темою: «Теорія і практика впровадження STEM-освіти» (№ 0117U006232). Теоретико-методологічні засади розвитку STEM-освіти публікуються у науково-педагогічних працях, серед яких: фахові наукові видання, збірники матеріалів міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій (рекомендованих до друку Вченою радою Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»); збірники методичних матеріалів «STEM-школа», «STEM-тиждень».

Отже, розвиток STEM-освіти дозволяє ефективно реалізовувати вимоги Концепції Нової української школи. Впровадження STEM – це спосіб допомогти сьгоднішнім дітям завтра стати новаторами, цілеспрямованими, творчими і надійними ланками команди, суспільства, країни. Така система освіти вчить жити в реальному світі, вміти реагувати на зміни, критично мислити, бути творчою особистістю.

Інформаційні ресурси:

- <https://imzo.gov.ua/stem-osvita/>
- <https://stemosvita.com.ua/>
- <https://life.pravda.com.ua/columns/2019/03/26/236224/>
- <https://liko-school.kiev.ua/zmi-pro-nas/190-steam-osvita>
- svitovyi-trend-shcho-pryishov-do-ukrainy?gclid=Cj0KCQjwL92XBhC7ARIsAHLl9anyzmC6FnrQi3-M84k0QNPAiZKek2tRaczssYPcLpv__B35pe-H4-AaAuM4EALw_wcB
- <https://www.youtube.com/watch?v=ZS930V2mPS4>

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ОСВІТНЬО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ВІДБІР «РОДОВІДУЧИТЕЛЬ-2022»

Кілька років поспіль освітянська спільнота України долає серйозні виклики, пов'язані спочатку з пандемією COVID-19, а зараз – з російською агресією та введенням на всій території країни воєнного стану. В таких умовах зросло значення дистанційного навчання. Українські вчителі оволоділи відповідними технологіями та вдало використовують нові методи і прийоми організації освітнього процесу.

З метою виявлення та поширення кращого досвіду дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти Громадська організація «РОДОВІДСВІТ» та Інститут модернізації змісту освіти провели Всеукраїнський освітньо-методологічний відбір «РодовідУчитель – 2022». Учасниками цього професійного змагання стали 313 вчителів початкових класів та вчителів, які викладають навчальні предмети (інтегровані курси) на рівні базової середньої освіти.

Вчителі запропонували власні напрацювання з дистанційного навчання, які вони вважають унікальними, авторськими, новаторськими, а також навели приклади використання міжпредметних зв'язків та формування під час дистанційного навчання емоційно сприятливого середовища, створення ситуацій успіху тощо.

У фіналі відбору 88 учасників представили серію дистанційних уроків, які реалізують одну тему навчальної програми. Експерти оцінювали насамперед: наукову коректність репрезентованого матеріалу, доцільність методичного інструментарію, спрямованість навчання на діяльнісне опанування учнями теоретичного матеріалу та формування ключових компетентностей і наскрізних умінь, стимулювання самостійної діяльності учнів.

Фіналісти відбору продемонстрували приклади організації ефективної взаємодії між суб'єктами освітнього процесу під час дистанційного навчання. Вчителі вдало використовують

хмарні сервіси та різні інформаційні ресурси, інструментарій дистанційного навчання, цікаво здійснюють контроль та оцінювання результатів навчання учнів.

Більшість фіналістів відбору на високому рівні володіють методикою дистанційного навчання та вміють організувати ефективну співпрацю в онлайн режимі, використовуючи зручні та ефективні цифрові технології. Серед фіналістів було обрано 20 переможців з 19 навчальних предметів, кожен з яких отримає премію від Громадської організації «РОДОВІДсвіт». Кожному РодовідУчителю запропоновано співпрацю з дистанційною РОДОВІДшколою, де педагоги зможуть впровадити свої новації та доробки для навчання українських учнів в Україні та світі.

Переможців відбору вітали в залі урочистостей Київського національного університету імені Тараса Шевченка директор Громадської організації «РОДОВІДсвіт» Ігор Дідковський, заступниця Міністра освіти і науки України Віра Рогова. Кожен РодовідУчитель отримав Подяку Міністерства освіти і науки України, диплом переможця відбору та премію від Громадської організації «РОДОВІДсвіт».

ЗМІСТ

Шкарлет С. М. Педагогічна інноватика в Україні	5
Рогова В.Б. Інноваційна експериментальна діяльність у системі освіти України в умовах воєнного стану.....	7
Баженков Є.В. Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» як центр експериментальної педагогіки	9

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ПРОЄКТИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО РІВНЯ

«Перша психологічна допомога: курс підвищення кваліфікації для освітян».....	13
«Нова Українська школа» (базова освіта).....	18
«Національний освітній технопарк»	23
«Європейська інтегрована модель школи з угорською мовою навчання»	29
«Авторська школа в Україні»	33
«Школа партнерської кооперації»	40
«Педагогічна технологія «Росток»	44
«Вальдорфська школа в Україні».....	49
«Інтелект України»	53
«Освіта та піклування».....	57
«Ліга крилатих» (базова школа).....	62
«Індивідуальне навчання у науковому ліцеї»	66
Інформаційна технологія «Єдина школа»	69
«Модель здорової школи»	75
«Професійна орієнтація у Новій українській школі.....	83
«Оцінювання якості освіти».....	87
«Атмосферна школа»	91
«Нова українська школа у поступі до цінностей».....	95
«Цифрові технології для безпечного середовища».....	100
«Модернізаційні зміни позашкільної освіти»	103
«Я – дослідник 2.0».....	107
Педагогічна технологія «Розумники»	112
«Предмети художньо-естетичного циклу у Новій українській школі».....	117
«Бізнес-освіта в Україні як елемент державної політики сприяння розвитку підприємництва»	121
«Мирна школа».....	126
«STEM – освіта»	130
Всеукраїнський освітньо-методологічний відбір «РодовідУчитель – 2022»	136

Науково-популярне видання

ОСВІТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Інноваційна та проєктна діяльність

Науково-методичний збірник

Редакторки Світлана Кириленко, Ірина Євтушенко
Верстка Віталія Моцкіна

Формат 60x84/8. Ум. друк. арк. 16,27. Зам. № 1668.

Видавець та виготовлювач

видавничий дім
publishing house

Свідоцтво про внесення
до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ЧЦ №1 від 10.07.2000 р.

телефон
[0372] 552 943

адреса
58000, м. Чернівці,
вул. Радищева, 10

e-mail
info@bukrek.net

web-сайт
www.bukrek.net